

**UCHWAŁA NR LVIII/576/22
RADY MIEJSKIEJ W MIĘDZYRZECZU**

z dnia 29 listopada 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2022 poz. 559 ze zm.¹⁾) Rada Miejska w Międzyrzeczu uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Strategię Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030" stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Międzyrzecza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Międzyrzeczu

Katarzyna Budych

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1005, 1079 i 1561

Załącznik do uchwały Nr LVIII/576/22
Rady Miejskiej w Międzyrzeczu
z dnia 29 listopada 2022 r.

Strategia Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030

Wrzesień 2022 rok

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	2
2. Podsumowanie diagnozy.....	3
2.1. Sfera społeczna.....	3
2.2. Sfera gospodarcza	11
2.3. Sfera przestrzenna.....	16
3. Wyzwania rozwoju Gminy Międzyrzecz	22
4. Wizja oraz cele rozwoju Gminy Międzyrzecz	27
5. Priorytety oraz kierunki działań rozwoju Gminy Międzyrzecz	34
6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	46
6.1. Założenia struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy w kontekście ustaleń Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030	46
6.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Międzyrzecz	59
7. System zarządzania strategią	63
7.1. Zasady wdrażania i monitoringu	63
7.2. Ramy finansowe i źródła finansowania	64
7.3. Wytyczne dla sporządzania dokumentów wykonawczych.....	66
7.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	67
8. Spójność strategii rozwoju gminy ze strategią rozwoju województwa.....	80
9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	90
10. Spis map, rysunków, tabel i wykresów.....	91

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 jest dokumentem, który wytycza ścieżkę rozwoju lokalnego w perspektywie wieloletniej. Zbudowany został na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej oraz oceny uwarunkowań przestrzenno-środowiskowych. W projektowaniu założeń rozwoju lokalnego uwzględniono opinie i potrzeby mieszkańców, liderów lokalnych, jak też uwarunkowania zewnętrzne rozwoju oraz potencjał Gminy do realizacji zamierzeń rozwojowych.

Perspektywa realizacji Strategii to 2030 rok. W planowaniu rozwoju starano się spojrzeć na zmiany i trendy rozwojowe, które wykraczają poza ten okres. Dotyczy to w szczególności wymiaru demograficznego, ale również kwestii rozwoju gospodarczego oraz ochrony środowiska. Szczególnie ważny dla rozwoju gminy Międzyrzecz jest wymiar społeczny, w tym obywatelski. W tym zakresie Gmina zamierza dokonać zasadniczej zmiany.

W perspektywie 2030 roku Gmina chce podtrzymać korzystną dynamikę rozwoju, w tym m. in. gospodarczego, do którego predysponuje gminę doskonała lokalizacja i przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych. Rozwój aktywności gospodarczej, a także wzrost wynagrodzeń na terenie gminy wzmocnią będzie dochody własne, które pozwolą realizować plany i zamierzenia rozwojowe oraz podnosić jakość życia mieszkańców.

Gminie zależy na tym, aby wzmocnić dostęp do oferty mieszkaniowej jak też tworzyć strefy wypoczynku i rekreacji. Działanie związane z rozwojem turystyki realizowane będą z myślą o sieciowaniu i łączeniu potencjałów w układzie funkcjonalnym, czyli rozwijane będą przy współpracy partnerskiej z sąsiednimi gminami.

Przed gminą stoją również istotne wyzwania związane z polityką społeczną, którą determinować będą zjawiska starzenia się społeczeństwa. Do wyzwań należy zaliczyć konieczność dostosowania się do założeń polityki klimatycznej i poprawy jakości środowiska.

Gmina zamierza położyć większy nacisk na współpracę ponadlokalną, która przенiesie korzyści, zarówno w wymiarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym. Model przemian funkcjonalno-przestrzennych zakłada kształtowanie się stref rozwoju: gospodarczego, turystycznego oraz mieszkaniowego.

Sukces realizacji założeń Strategii oparty będzie na współpracy, zarówno lokalnej jak też ponadlokalnej oraz komplementarności poszczególnych działań. W ten sposób możliwe będzie uzyskanie efektów synergii poszczególnych działań i partnerów.

2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

2.1. Sfera społeczna

Gmina Międzyrzecz charakteryzowała się umiarkowanym spadkiem liczby mieszkańców. Prognoza demograficzna wskazuje, że trend ubytku mieszkańców utrzyma się i pogłębi.

Według stanu na 31.12.2020 roku (dane Głównego Urzędu Statystycznego) gminę zamieszkiwało 24 657 mieszkańców. Było to o 2,1% mniej osób niż w 2012 roku. Prognoza demograficzna wskazuje, że w 2050 roku na terenie gminy Międzyrzecz będzie około 19 tys. mieszkańców. Liczba osób w wieku pow. 80 roku życia może się podwoić, wobec około 1 tys. w 2020 roku. Wyraźnie zmniejszy się liczba osób w wieku pomiędzy 20 a 64 rokiem życia, tj. z 15 tys. do 10 tys. osób. Systematycznie zmniejszać się będzie potencjał reprodukcyjny, w szczególności widoczny w liczbie osób w wieku pomiędzy 20 a 39 rokiem życia.

Wraz ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców na terenie gminy widoczne będą zjawiska starzenia się społeczeństwa.

W 2020 roku ludność w wieku 65 i więcej lat stanowiła 22,3% mieszkańców gminy Międzyrzecz, porównywalnie do średniej krajowej (22,3%). Tempo wzrostu odsetka osób w wieku poprodukcyjnym wyniosło 31,2% licząc od 2012 roku. Większy wzrost miał miejsce w obrębie województwa (dynamika 34,8%) i powiatu (dynamika 36,4%). Wolniej proces ten postępował w skali kraju (dynamika 25,3%). Oznacza to, że województwo lubuskie dynamiczniej doświadczało procesów starzenia się społeczeństwa.

Odptyw migracyjny mieszkańców gminy wpływał na spadek liczby mieszkańców oraz zmniejszał przyszły potencjał demograficzny.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminę Międzyrzecz cechowało ujemne saldo migracji w dłuższym okresie czasu, wynoszące średniorocznie -3,0 dla okresu od 2012 do 2020 roku, przy jeszcze większym ujemnym saldzie dla powiatu międzyrzeckiego (-3,3). Wskazuje to na słabszą od innych regionów kraju zdolność przestrzeni gminy i powiatu do przyciągania nowych mieszkańców (pomimo dodatniego salda dla obszarów wiejskich, które związane było ze zjawiskiem suburbanizacji).

Silna konkurencja o zasoby ludzkie w przestrzeni kraju, skutkować będzie dalszym ubytkiem mieszkańców gminy wskutek migracji.

Potencjał konkurowania o zasoby ludzkie w dużym stopniu będzie wypadkową możliwości rozwoju zawodowego i sukcesu ekonomicznego, w szczególności w kontekście młodych osób. Z badań przeprowadzonych z mieszkańcami gminy wynika, że osoby młode są zdecydowanie częściej niż starsze skłonne do zmiany pracy. Najwyższą chęć do zmiany pracy odnotowano w przypadku osób z kategorii wieku 18-24 lata (40%), 25-34 lata (35%) oraz 35-44 lata (36%). Była ona wyraźnie niższa u osób starszych, związanych trwalej z miejscem zamieszkania i wynosiła 23-25% wśród mieszkańców w wieku 45-64 lata. W przypadku osób młodych (18-24 lata) chęć zmiany pracy w przeważającej większości (88%) wiązała się z chęcią zmiany miejsca zamieszkania.

Jednocześnie do szans wzmocnienia potencjału demograficznego gminy należy zaliczyć napływ migrantów, w tym przede wszystkim osób narodowości ukraińskiej.

Pomimo spadku liczby mieszkańców na terenie gminy nastąpiła poprawa dostępności do zasobów mieszkaniowych.

W okresie od 2012 do 2019 roku liczba mieszkań w gminie zwiększyła się o 5,3%. Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła w latach 2012-2019 o 8,4%. Analiza porównawcza gminy Międzyrzecz z gminami w podgrupie gorzowskiej wskazuje na lepszą dostępność do zasobu mieszkaniowego. W 2018 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Międzyrzecz było 377,7 mieszkań, natomiast w grupie porównawczej wskaźnik ten wynosił 343,6 mieszkań. Na tle grupy porównawczej gmina Międzyrzecz charakteryzowała się również korzystniejszą relacją dochodów mieszkańców do cen mieszkań. W gminie Międzyrzecz widoczna była większa aktywność transakcyjna na rynku mieszkaniowym. Liczba sprzedanych mieszkań w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2018 roku wynosiła 4,17, przy średniej w grupie porównawczej wynoszącej 2,55.

25% badanych mieszkańców gminy Międzyrzecz zamierza w najbliższej przyszłości zmienić swoją sytuację mieszkaniową. Z tej liczby około ¼ planuje wynająć mieszkanie. Badani mieszkańcy w przeważającej grupie (62%) ocenili dostępność mieszkań w gminie Międzyrzecz jako umiarkowaną lub dobrą, niską dostępność do zasobu mieszkaniowego wskazało zaś 21% badanych.

Rozpatrując dostępność zasobów mieszkaniowych w gminie należy podkreślić, iż znaczenie ma migracja zarobkowa, w tym pracowników z Ukrainy, Białorusi i innych państw trzecich. W warunkach wysokiej inflacji zakup mieszkania na wynajem jest również jedną z pewniejszych lokat kapitału.

Inwestycjom mieszkaniowym na terenie gminy sprzyja poprawiająca się sytuacja materialna mieszkańców gminy.

Gminę Międzyrzecz charakteryzowała dobra sytuacja na rynku pracy. W latach 2012-2020 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy Międzyrzecz w wieku produkcyjnym systematycznie się zmniejszał, osiągając w 2020 roku poziom 4,7%. Średnia dla kraju wynosiła w tym czasie 4,6%, dla województwa 3,9%, a dla powiatu 5,6%. W 2020 roku w rejestrze osób bezrobotnych w gminie Międzyrzecz wg danych GUS pozostawało 689 mieszkańców. W porównaniu do 2012 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie zmniejszyła się o 1259 osób, tj. aż o 64,6%.

Poprawa sytuacji ekonomicznej dotyczyła również osób, które objęte były systemem pomocy społecznej. Ogółem liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie w 2019 roku była o 44,4% niższa niż w 2012 roku. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, iż lata 2019-2021 charakteryzowały się dużą niepewnością odnoszącą się do przyszłej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Związane to było m. in. z sytuacją wywołaną pandemią Covid-19, postępującą inflacją, rosnącymi cenami nośników energii. Na te zjawiska należy nałożyć kwestie demograficzne, w tym rosnącą liczbę osób w wieku emerytalnym.

Połączenie negatywnych zjawisk m.in. związanych z rosnącymi cenami paliw, energii, żywności, mieszkań może wpływać na skalę problemów społecznych w najbliższej przyszłości.

Wśród obaw badanych mieszkańców gminy odnoszących się do problemów społecznych wyróżniły się również: przestępczość, alkoholizm oraz migracja młodych. Niemniej jednak fakty odnoszące się do liczby udzielanych świadczeń pomocy społecznych oraz kwestie wynikające ze starzenia się społeczeństwa, wskazują, że problemy takie jak choroba, niepełnosprawność, samotność będą determinować w znacznym stopniu działalność systemu pomocy społecznej w gminie.

Mieszkańcy relatywnie dobrze oceniają dostępność do szeregu usług na terenie gminy.

Najwyżej oceniony został dostęp do obiektów handlowych, możliwości spędzania wolnego czasu, uprawiania sportu, oferty kulturalnej, gastronomii. Na tym tle wyraźnie gorzej oceniona została oferta rozrywkowa. Warto przy tym podkreślić, iż widoczne były znaczne różnice w ocenie dostępności do usług pomiędzy różnymi grupami wiekowymi. Charakterystyczne było to, że zdecydowanie gorzej ofertę gminy oceniły młode osoby (18-24), zaś najlepszej oceny dokonały osoby starsze (65 i więcej). Wyjątkiem była ocena dostępności internetu szerokopasmowego. W tym zakresie najlepszą ocenę wyraziły osoby w wieku 35-54, zaś najgorszą zarówno osoby młode (18-24) i seniorzy (65 i więcej).

Gminę Międzyrzecz charakteryzowała rosnąca aktywność kulturalna instytucji i mieszkańców gminy, w tym środowisk seniorskich.

Zadanie gminnej instytucji kultury realizuje Międzyrzecki Ośrodek Kultury. W strukturze Międzyrzeckiego Ośrodka Kultury działają także: dom kultury, biblioteka z filiami oraz kino. Dom

kultury prowadzi działalność upowszechniania kultury i sztuki poprzez aktywne uczestnictwo dzieci, młodzieży i dorosłych w zajęciach sekcji i kół zainteresowań. Ośrodek organizuje również szereg imprez kulturalno-oświatowych i rekreacyjnych w różnych kategoriach: koncerty odbywające się w sali widowiskowej, spektakle teatralne, widowiska, imprezy rozrywkowe.

Kolejną instytucją prowadzącą formę rozwoju kulturalnego na terenie gminy Międzyrzecz jest Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego.

Na terenach wiejskich ofertę usług kulturalnych dopeniają lokalne obiekty, takie jak świetlice i sale wiejskie, integrujące społeczności lokalne oraz służące realizacji ich własnych inicjatyw.

Wg danych GUS w gminie Międzyrzecz w 2020 roku nie działały żadne grupy artystyczne, natomiast działało 28 klubów i kół oraz sekcji (o 19 więcej niż w 2012 roku). Ogółem w gminie w 2020 roku odbyło się 86, a w 2019 - 147 imprez masowych. Liczba imprez masowych organizowanych w gminie wzrosła w latach 2012-2019 o 47, a w 2020 r. odnotowano spadek spowodowany sytuacją pandemii COVID (odbyło się 86 imprez).

Wg danych GUS mieszkańcy gminy Międzyrzecz zdecydowanie chętniej niż mieszkańcy pozostałych badanych jednostek terytorialnych (średnie dla województwa, kraju, powiatu) zostawali czytelnikami bibliotek, o czym świadczy wysoki poziom wskaźnika czytelników na 1000 ludności. W 2020 roku wynosił on w gminie 198. W porównaniu do 2012 roku wskaźnik ten zmniejszył się jednak o 17,8%. W analizowanym okresie wskaźnik czytelników bibliotek w pozostałych analizowanych jednostkach zmniejszył się jeszcze bardziej. W 2020 roku średnia liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności dla kraju wynosiła 128 osób (o 23,8% mniej niż w 2012 roku), dla województwa – 108 czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców (o 32,9% mniej niż w 2012 roku), dla powiatu 150 (o 20,2% mniej niż w 2012 roku).

Gminę Międzyrzecz charakteryzowała rozwijająca się oferta w zakresie sportu i rekreacji.

Funkcje związane z turystyką, rekreacją i sportem w gminie pełnią przede wszystkim śródmiejskie parki, skwery i place, a także tereny położone nad wodami oraz obiekty sportowe. Największa baza obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie zlokalizowana jest w mieście. Składają się na nią: stadion miejski – kompleks obiektów sportowych (piłkarskich, lekkoatletycznych i tenisowych) o łącznej powierzchni 3,40 ha oraz zlokalizowana na Osiedlu Kasztelańskim hala widowiskowo-sportowa z dwoma boiskami wielofunkcyjnymi „Orlik”, siłownią plenerową i polem do minigolfa a także nowoczesna pływalnia miejska „Kasztelanka”. Obiekty te zarządzane są przez Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku.

Uzupełnieniem tej infrastruktury jest bogata sieć 31 placów zabaw (17 na terenach wiejskich) i 15 siłowni plenerowych (12 na terenach wiejskich).

Na terenach wiejskich gminy funkcje rekreacyjno-sportowe pełnią przyszkolne boiska i wiejskie place sportowe oraz wspomniane wyżej place zabaw siłownie plenerowe, m.in. w Gorzycy, Bobowicku, Kalsku, Kaławie, Kęszycy Leśnej, Kuligowie, Kursku, Pieskach, a także kompleksy leśne, rzeki i jeziora wraz z zagospodarowanymi terenami przyległymi. Nowoczesne boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią zlokalizowane są w Bukowcu, Kalsku, Kęszycy Leśnej, Kaławie i Bobowicku.

Przy jeziorze Głębokie położony jest ośrodek wypoczynkowy „Głębokie” wraz z kąpieliskiem oraz plażą trawiasto-piaszczystą. Infrastrukturę uzupełniają pomosty o łącznej długości około 300 m, nowoczesny plac zabaw dla dzieci, dwa boiska do siatkówki plażowej oraz kort tenisowy.

Pomimo inwestycji w infrastrukturę na terenie gminy relatywnie niskie było uczestnictwo mieszkańców w działalności i ofercie klubów sportowych, przy jednoczesnym wzroście wydatków na sport.

Według danych GUS w 2020 roku na terenie gminy Międzyrzecz działalność prowadziło 8 klubów sportowych, w których funkcjonowało 12 sekcji. W porównaniu do 2012 roku liczba klubów sportowych i sekcji w gminie Międzyrzecz spadła (odpowiednio o 4 i 2 podmioty). Natomiast kadre klubów sportowych w 2020 roku tworzyło 12 trenerów (o 5 więcej niż w 2012 roku), 8 instruktorów sportowych (o 7 mniej niż w 2012 roku) i 2 inne osoby prowadzące zajęcia sportowe (o 1 mniej niż w 2012 roku).

Wg danych GUS kluby sportowe gminy Międzyrzecz liczyły w 2020 roku 345 członków i 315 ćwiczących. Udział ćwiczących osób do 18 roku życia w ogóle ćwiczących w 2020 roku wynosił 67,3% (212 na 315). Analiza porównawcza wskazuje, że gmina Międzyrzecz jest przestrzenią o mniejszej aktywności sportowej mieszkańców w porównaniu do średniej dla grupy porównawczej. W 2018 roku na 1000 mieszkańców gminy członkami klubów sportowych było 18,17 osób, a w grupie porównawczej średnia wynosiła 27,52 osoby. Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca w gminie Międzyrzecz charakteryzowały się wzrostem. W 2018 roku w przeliczeniu na mieszkańca wydatki w tej kategorii wynosiły w gminie 272,01 zł, przy średniej w grupie porównawczej wynoszącej 96,17 zł.

Gmina posiada dobrą dostępność i poziom edukacji podstawowej i ponadpodstawowej, w tym zawodowej.

Wg GUS w roku szkolnym 2019/2020 sieć szkół podstawowych w gminie Międzyrzecz tworzyło łącznie 11 placówek publicznych (w tym Szkoła Podstawowa dla Dorosłych prowadzona przez inny organ niż gmina). Gmina Międzyrzecz prowadziła 3 przedszkola publiczne oraz 7 publicznych szkół

podstawowych. Według danych GUS do szkół podstawowych w gminie na dzień 30 września 2019 roku uczęszczało łącznie 2 029 uczniów.

Jednostką odpowiedzialną za funkcjonowanie publicznych szkół ponadpodstawowych jest Starosta Międzyrzecki. W gminie funkcjonują 3 publiczne jednostki oświatowe kształcenia średniego zlokalizowane na terenie miasta Międzyrzecz. Świadczona oferta edukacyjna umożliwia zdobycie wiedzy ogólnej w liceum ogólnokształcącym, a poza tym w Centrum Kształcenia Zawodowego Ustawicznego, w skład którego wchodzi Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Technikum nr 1 i 2, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, a także Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, w tym Trzyletnia Szkoła Przeposabiająca do Pracy oraz Branżowa Szkoła Specjalna I Stopnia. Ponadto funkcjonuje publiczna Branżowa Szkoła I Stopnia w Międzyrzeczu, która prowadzona jest przez Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie Wielkopolskim. Na terenie gminy oprócz placówek publicznych funkcjonują 3 niepubliczne szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez powiat międzyrzecki. Są to dwie szkoły policealne oraz jedno liceum ogólnokształcące.

W powiecie międzyrzeckim widoczne są zmiany w preferencjach wyboru ścieżki kształcenia, po ukończeniu szkoły podstawowej. W okresie pomiędzy 2012 a 2020 rokiem istotnie zmniejszyła się liczba uczniów liceów, z poziomu 455 osób w 2012 do 265 w 2020 roku. W tym samym czasie widoczny był wzrost liczby osób kształcących się w średnich szkołach zawodowych (technikach), z poziomu 900 osób w 2012 do 1031 w 2020 roku.

Dobłą dostępność do opieki przedszkolnej potwierdzają opinie mieszkańców gminy.

Wg danych GUS gmina Międzyrzecz cechowała się wysokimi na tle analizowanych jednostek wartościami wskaźnika dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat. W 2019 roku na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat do publicznych i niepublicznych przedszkoli, punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych uczęszczało 900 dzieci. Niższe okazały się średnie dla pozostałych jednostek: kraju (885 dzieci), województwa (874 dzieci) i powiatu (893 dzieci). Dobłą dostępność do opieki z przedszkolnej potwierdzają wyniki badania z mieszkańcami. Wysoką ocenę dostępności wyrazili zarówno mieszkańcy miasta jak też obszarów wiejskich.

Gmina posiada względnie dobrą dostępność do opieki zdrowotnej.

Na system opieki zdrowotnej w gminie Międzyrzecz składają się: szpital powiatowy, szpital psychiatryczny, przychodnie i prywatne praktyki lekarskie oraz apteki. Wg danych GUS w 2019 roku na terenie gminy Międzyrzecz znajdowało się 13 przychodni (podmiotów ambulatoryjnych).

Położenie gminy Międzyrzecz pomiędzy Gorzowem Wielkopolskim oraz Zieloną Górą powoduje, iż część świadczeń medycznych realizowanych na rzecz mieszkańców, realizowana jest w miastach wojewódzkich.

Mając na względzie zjawiska starzenia się społeczeństwa, które dotyczą również kadr medycznych, warto zwrócić uwagę na ich dostępność. Teoretyczna dostępność lekarzy w Gorzowie Wielkopolskim na tle kraju oraz województwa lubuskiego jest zadowalająca. Wskaźnik liczby lekarzy w relacji do liczby ludności wynosił w 2019 roku w Gorzowie Wielkopolskim 74,9, był wyższy od średniej krajowej (58,8) oraz wojewódzkiej (45,2). Dostępność kadr medycznych w przestrzeni powiatu międzyrzeckiego była już zauważalnie niższa (47,3) na tle średniej krajowej i w porównaniu do Gorzowa Wielkopolskiego. Zbliżona była do średniej wojewódzkiej (45,2). Warto jednak zwrócić uwagę na wzrost wartości tego wskaźnika od 2010 z poziomu 31,6.

Korzystnie na tle kraju i województwa lubuskiego kształtował się w powiecie międzyrzeckim wskaźnik dostępności pielęgniarek. W 2020 roku liczba pielęgniarek w relacji do 10 tys. mieszkańców wynosiła 85,3 przy średniej wojewódzkiej 65,8 i krajowej 73,5. Warto również zauważyć, iż dostępność do pielęgniarek w okresie od 2010 do 2020 roku zwiększyła się.

Ciekawie prezentują się wyniki badania mieszkańców w zakresie oceny poziomu opieki zdrowotnej. Tylko 13% badanych mieszkańców negatywnie oceniło opiekę zdrowotną. Opinie umiarkowane dotyczyły 31% badanych a dobrą i bardzo dobrą 52% i 4% odpowiednio. Niemniej jednak warto podkreślić, iż zmiany demograficzne w istotny sposób mogą wpływać na dostępność m. in. do specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Gmina posiada dobrze rozwinięty i funkcjonalny system zapewniający bezpieczeństwo publiczne.

Na terenie gminy Międzyrzecz aktualnie działa 7 ochotniczych straży pożarnych. Są to: OSP Bukowiec, OSP Gorzyca, OSP Kaława, OSP Kęszyca Leśna, OSP Kursko, OSP Międzyrzecz-Obrzyce i OSP Wyszanowo. Dwie jednostki: OSP Kęszyca Leśna i OSP Międzyrzecz-Obrzyce działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Wszystkie jednostki ochotniczych straży pożarnych zarejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym jako stowarzyszenia z osobowością prawną. W dyspozycji ochotniczych straży pożarnych znajduje się 7 obiektów, stanowiących własność gminy.

Na dzień 31.12.2020 r. w ochotniczych strażach pożarnych zrzeszonych było 223 członków, w tym 132 członków wchodzących w skład jednostek operacyjno-technicznych, uprawnionych do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych.

Gminę charakteryzuje rosnący poziom aktywności społecznej, szczególnie na obszarach wiejskich.

Aktywność społeczną mieszkańców gminy Międzyrzecz w relacji do innych jednostek można porównać za pomocą wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Wg danych GUS w 2020 roku w gminie Międzyrzecz wskaźnik ten wynosił 42. Osiągnięta wartość była wyższa od średniej krajowej (39 podmiotów NGO na 10 tys. mieszkańców) i średniej wojewódzkiej (41 podmiotów na 10 tys. mieszkańców), ale niższa od średniej powiatowej (44 podmioty na 10 tys. mieszkańców). Na obszarze wiejskim gminy wskaźnik ten był jeszcze wyższy (54 podmioty).

Między 2012 a 2020 rokiem wartość wskaźnika fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w gminie wzrosła o 23,5%, w tym na obszarach wiejskich o 31,7% a w mieście Międzyrzecz o 15,6%.

Jednocześnie badania z mieszkańcami wskazują na znaczny rozdźwięk pomiędzy bierną a czynną postawą odnoszącą się do aktywności społecznej. O ile mieszkańcy gminy jeszcze w dość znacznym odsetku wykazują zainteresowanie sprawami lokalnymi (61% badanych), to tylko 27% jest skłonnych podjąć się aktywnie działań na rzecz swojego miejsca zamieszkania, a 14% jest w stanie zaangażować się w działalność organizacji społecznych.

Ciekawie przedstawiają się również wyniki badań z mieszkańcami w zakresie oceny przyszłości gminy Międzyrzecz. Opinie negatywne, tj. takie, które wskazują na to, że rozwój gminy zmierza w złym kierunku, wyrażali w największym stopniu młodzi (35% badanych w przedziale wieku 18-24). Starsze osoby, choćby już wieku 25-34 lat już zdecydowanie pozytywnie oceniali rozwój gminy. Negatywne oceny w tej kategorii wieku wyraziło tylko 14% badanych.

Tabela 1. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Międzyrzecz w sferze społecznej

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawiający się jakościowo i zwiększający ilościowych potencjał zasobów mieszkaniowych. 2. Poprawiająca się sytuacja materialna mieszkańców gminy. 3. Aktywność kulturalna instytucji i mieszkańców gminy, w tym środowisk seniorskich. 4. Rozwijająca się oferta w zakresie sportu i rekreacji. 5. Dobra dostępność i poziom edukacji podstawowej i ponadpodstawowej, w tym zawodowej. 6. Dobra dostępność do opieki przedszkolnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszająca się liczba mieszkańców gminy oraz prognoza wskazująca na przyspieszenie ubytku liczby mieszkańców w przyszłości. 2. Zjawisko starzenia się społeczeństwa gminy. 3. Odływ migracyjny mieszkańców gminy 4. Relatywnie niskie uczestnictwo mieszkańców w działalności i ofercie klubów sportowych, przy jednoczesnym wzroście wydatków na sport.

<ul style="list-style-type: none"> 7. Względnie dobra dostępność do opieki zdrowotnej. 8. Dobrze rozwinięty i funkcjonalny system zapewniający bezpieczeństwo publiczne. 9. Rosnący poziom aktywności społecznej, szczególnie na obszarach wiejskich. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> 1. Napływ migrantów, w tym obywateli państw trzecich, przy udanej integracji społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Ograniczona dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej. 2. Rosnące koszty życia, m.in. związane z rosnącymi cenami paliw, energii, żywności, mieszkań co pogłębiać będzie negatywne zjawiska ubóstwa. 3. Silna konkurencja o zasoby ludzkie w przestrzeni kraju, skutkująca dalszym ubytkiem mieszkańców gminy wskutek migracji.

2.2. Sfera gospodarcza

Gminę cechuje dobrze rozwinięta funkcja gospodarcza, przy jednoczesnej stagnacji rozwoju nowych firm i wzroście aktywności istniejących, widocznej we wskaźnikach zatrudnienia.

Analiza wskaźników dotyczących podmiotów gospodarczych wskazuje, że na tle innych analizowanych jednostek administracyjnych gmina Międzyrzecz cechowała się nieco wyższym poziomem przedsiębiorczości. W 2020 roku na 10 tys. mieszkańców gminy przypadało 1220 podmiotów wpisanych do rejestru REGON i była to wartość wyższa od średniej krajowej (1219 podmiotów), wojewódzkiej (1200 podmiotów) oraz od średniej dla powiatu (1080). Najlepiej wypadło pod tym względem miasto Międzyrzecz (1279 podmiotów). Warto jednak zauważyć, że we wszystkich jednostkach administracyjnych wskaźnik ten przyjmował coraz wyższe wartości. W skali kraju wzrost wskaźnika na przestrzeni analizowanego okresu wyniósł 18,1% w skali województwa 14,1%, a w skali powiatu 6,8%. W gminie Międzyrzecz wskaźnik ten wzrósł najmniej – bo o 2,8%, z tego w mieście o 0,4%, a na obszarze wiejskim o 13,9%.

Wskaźnik pracujących na 1000 ludności pozwala porównać sytuację w gminie oraz innych jednostkach administracyjnych. Porównanie to jest dla gminy Międzyrzecz korzystne. W 2020 roku na 1000 mieszkańców gminy przypadało bowiem 257 osób pracujących, co było wartością wyższą na tle analizowanych jednostek, wyższą od średniej krajowej (252 osoby), wojewódzkiej (229), jak również

powiatowej (189). Na przestrzeni lat 2012-2020 analizowany wskaźnik przyjmował różne wartości i fluktuował, ogółem we wszystkich jednostkach, a jego wartość w 2020 roku ukształtowała się na poziomie wyższym niż w 2012 roku. Dla gminy Międzyrzecz wskaźnik ten wzrósł o 12,7%. W skali kraju odnotowano wzrost o 13%, w skali województwa o 9%, w skali powiatu o 3,8%, a na obszarach wiejskich gminy aż o 115,1%.

Sytuacja ekonomiczna mieszkańców i przedsiębiorców z gminy Międzyrzecz w dużym stopniu zależy od sytuacji makroekonomicznej. Prognozy dla Polski są co prawda korzystne, tj. wskazują na dalszy wzrost gospodarczy. Niemniej jednak należy zauważyć, iż dalszy wzrost gospodarczy w coraz większym stopniu zleżeć będzie od sytuacji demograficznej w tym od kurczących się zasobów kadrowych.

Nie można również wykluczyć pojawienia się kryzysu gospodarczego w kraju, co związane może być właśnie z deficytem kadr oraz rosnącą inflacją. Skutki mogą negatywnie odbić się na rozwoju społeczno-gospodarczym gminy, m. in. zwiększeniem bezrobocia i dalszym odpływem mieszkańców.

Ponadto ciągle niepewna jest sytuacja związana z pandemią COVID-19. Sytuacja związana z pandemią jest zupełnie nowym doświadczeniem, zarówno dla mieszkańców, przedsiębiorców, sfery publicznej i dla wielu aspektów funkcjonowania kraju. Wciąż nie są bowiem znane jej skutki długoterminowe, zarówno dla zdrowia mieszkańców, ale też sfery finansów publicznych.

Obszar gminy Międzyrzecz charakteryzują korzystne uwarunkowania lokalizacyjne dla lokowania i rozwoju działalności gospodarczych, oparte m. in. na położeniu przy skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych kraju, blisko granicy z Niemcami.

Przez obszar Gminy Międzyrzecz przebiegają: droga krajowa nr S3 relacji Szczecin – Gorzów Wielkopolski – Zielona Góra – Nowa Sól, droga wojewódzka nr 137 relacji Słubice – Sulęcín – Międzyrzecz – Trzciel oraz 17 dróg powiatowych. Kilkanaście kilometrów na południe od miasta przebiega autostrada A2, a najbliższy dostęp do niej stanowi węzeł Jordanowo, zlokalizowany 15 km na południe od centrum Międzyrzecza (na połączeniu autostrady A2 z drogą ekspresową S3). Dwie główne arterie komunikacyjne miasta stanowią: dawna droga krajowa nr 3, obecnie droga gminna (ulice: Kazimierza Wielkiego i Mieszka I) oraz droga wojewódzka nr 137 (ulice: Zachodnia, Młyńska, Rynek, 30 Stycznia, Poznańska), przecinające się na głównym skrzyżowaniu w Międzyrzeczu.

Potencjał do rozwoju usług w gminie tkwi w możliwościach rozwoju funkcji turystycznej, opierającej się na uwarunkowaniach przyrodniczych oraz dziedzictwie kulturowym i historii.

Niezwykle interesującym obiektem na skalę światową jest Międzyrzecki Rejon Umocniony (MRU), na terenie którego funkcjonuje Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie będące gminną jednostką organizacyjną. MRU to potężny system poniemieckich fortyfikacji, powstały w latach 30. XX w. na

pograniczu niemiecko – polskim. Położony jest w łuku Odry i Warty, rozciągając się na odcinku ok. 100 km. Najważniejszym elementem fortyfikacji jest system podziemnych tuneli wybudowanych w okolicach Międzyrzecza, o łącznej długości przekraczającej 30 km. Międzyrzecki Rejon Umocniony i Park Mużakowski w Łęknicy jako atrakcje z województwa lubuskiego zostały wyróżnione na interaktywnej mapie Polski #JestTyleDoOdkrycia National Geographic.

Coraz większą popularnością cieszy się tzw. aktywna turystyka. Na terenie gminy Międzyrzecz wyznaczono gęstą sieć szlaków: pieszych, rowerowych i kajakowych.

Walory turystyczne gminy Międzyrzecz to liczne lasy obfitujące w grzyby, jeziora ze znanym kąpieliskiem na Ośrodku Wypoczynkowym Głębokie oraz obiekty zabytkowe wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wśród najważniejszych zabytków można wymienić:

- Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego położone na terenie 6 hektarowego parku w widłach dwóch rzek – Obry i Paklicy. W skład zespołu muzealnego wchodzi: zamek z XIV – XVI wieku – jedyny królewski zamek piastowski na terenie województwa lubuskiego, siedziba dawnego starostwa – budynek z początków XVIII w. obecnie mieści się w nim ekspozycja muzealna, dom bramny – budynek odtworzony wzorowany na pierwotnym z XVIII w., budynek Karczmy Dworskiej z połowy XVIII w. Muzeum posiada największą w Polsce kolekcję portretów trumiennych, tablic inskrypcyjnych i herbowych z XVII i XVIII wieku, liczącą 220 obiektów. Międzyrzeckie portrety prezentowane były na licznych wystawach krajowych i zagranicznych, m.in. w Paryżu, Londynie, Rzymie, Zurychu, Helsinkach, Moskwie czy Berlinie;
- Ratusz, jest jednym z najważniejszych gmachów świadczących o historii miasta. Najstarszy powstał prawdopodobnie w XV wieku, zaś murowany, dobrze poświadczony w źródłach, w wieku XVI. Ratusz zawsze był miejscem, gdzie urzędowały władze miejskie. Dawniej na przyległym rynku toczyło się również życie gospodarcze i społeczne miasta. Starsze budowle ratuszowe nie posiadały wieży, ta znajdowała się obok. Obecny wygląd ratusza pochodzi z XIX wieku, kiedy ówczesne władze miejskie poddały go pracom remontowym i budowlanym.
- Kościół pw. św. Jana Chrzciciela, jest obecnie najstarszym kościołem w Międzyrzeczu. Pierwotny miejski kościół parafialny, znajdował się przy zachodniej pierzei obecnego rynku. Plac rynkowy położony jest na cmentarzu z XIII-XIV wieku. Zachowana do dziś budowla datowana jest na XV/XVI wiek. Jest to budowla w stylu późnogotyckim, kilkakrotnie przebudowywana, między innymi w XIX wieku z powodu zniszczeń i pożarów. Ciekawostką jest fakt, że przed 1945 rokiem planowano dobudować murowaną wieżę. Projektu tego nigdy nie zrealizowano, jednak zdążono wydać karty pocztowe, na których widać kościół pw. św. Jana

Chrzyciela z wieżą. Obecne wezwanie kościoła pojawiło się prawdopodobnie dopiero w 1604 roku po zwróceniu go katolikom. W połowie XVI wieku fara miejska została zajęta przez protestantów, pod protekcją starostów Myszkowskich. W tym też czasie powstały renesansowe freski ze scenami starotestamentowymi, które odkryto w trakcie prac restauratorskich wnętrza w 2009 roku. Malowidła te zaliczają się do najcenniejszych tego typu na terenie województwa lubuskiego;

- Kościół pw. św. Wojciecha, to kościół, który został wybudowany w latach 1827-1834 jako miejska fara protestancka w miejscu starszych kościołów protestanckich, które trzykrotnie ulegały zniszczeniu w wyniku pożarów. Projekt tego kościoła przypisywany jest wybitnemu architektowi na dworze króla Prus - Karlowi Friedrichowi Schinklowi i jest określany jako „projekt typowy”. Budowla ta ma charakter neoklasycystyczny, z zachowanymi, typowymi dla kościołów protestanckich wysokimi emporami. Obok gmachu kościelnego, do dziś znajdują się utrzymane w podobnym stylu dwie symetrycznie ustawione kamienice, gdzie dawniej mieściła się administracja parafialna.
- Obrzyce, to kompleks będący obecnie częścią miasta, pełniący przede wszystkim funkcje szpitalne. Całość powstała na początku XX wieku, kiedy ówczesne niemieckie władze podjęły decyzję o wybudowaniu szpitala dla nerwowo i psychicznie chorych. Kompleks Obrzyce charakteryzuje się jednolitym założeniem architektonicznym, z wyraźną przewagą historyzującej architektury eklektycznej, ale także secesyjnej. W pierwotnym założeniu, obok szpitala wybudowano również kościół - obecnie filialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, domy mieszkalne dla personelu oraz zaplecze socjalne w postaci takich urządzeń jak, wieża ciśnień, basen kąpielowy, bocznicą kolejowa, piekarnia. Całość otoczona jest kompleksem leśnym.
- Zabytkowe kościoły we wsiach Święty Wojciech, Gorzyca, Wyszanowo.

Potencjał gospodarczy oraz korzystne wskaźniki zatrudnienia wpływają na relatywnie wysoki poziom dochodów własnych Gminy.

Wg danych GUS w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmina Międzyrzecz w 2020 roku osiągnęła dochód własny na poziomie 2 948,61 zł. Była to wartość najwyższa w całym analizowanym okresie. Sytuacja gminy na tle innych jednostek administracyjnych przedstawiała się korzystniej: dochód własny na 1 mieszkańca kraju wynosił w 2020 roku 2 543,86 zł, dochód na 1 mieszkańca województwa 2 601,49 zł. Dochód na 1 mieszkańca powiatu międzyrzeckiego wynosił 2 755,61 zł.

Do kategorii najważniejszych własnych źródeł dochodów należy zaliczyć dochody pochodzące z PIT oraz podatku od nieruchomości. Wymienione źródła dochodów charakteryzowały się istotnym udziałem

w dochodach ogółem. W tym miejscu warto zaznaczyć, iż w odniesieniu do dochodów pochodzących z PIT rezerwy wzrostu związane są z poziomem aktywności ekonomicznej mieszkańców oraz poziomem wynagrodzeń. Wzrost dochodów z podatku od nieruchomości możliwy jest w przypadku lokowania się nowych podmiotów gospodarczych.

Zagrożeniem dla przyszłości polityki rozwojowej gminy jest brak stabilności i przejrzystość prawa. Samorządy w Polsce podkreślają znaczną niepewność w zakresie prowadzenie polityki fiskalnej, wynikającą ze zmieniających się regulacji prawnych.

Ograniczenie zdolności finansowania inwestycji przez samorządy może wpłynąć na zdolność Gminy do realizacji przedsięwzięć ze środków zewnętrznych, pomimo dostępności środków zewnętrznych, np. w ramach tzw. Planu odbudowy dla Europy. Komisja Europejska, Parlament Europejski oraz szefowie państw i rządów UE zatwierdzili plan odbudowy dla Europy, który ma pomóc w wyjściu z kryzysu oraz zapewnić podstawy dla bardziej nowoczesnej i zrównoważonej Europy. Długoterminowy budżet UE w połączeniu z NextGenerationEU, tymczasowym instrumentem pobudzającym ożywienie gospodarki, to największy pakiet środków, jaki został dotychczas sfinansowany z unijnego budżetu. Łączna kwota 1,8 bln euro pomoże odbudować gospodarkę Europy po kryzysie wywołanym COVID-19.

Zagrożeniem dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego w przyszłości może być stosunkowo umiarkowana aktywność ekonomiczna mieszkańców w kontekście wyzwania przyszłości rynku pracy.

Gminę Międzyrzecz charakteryzuje silna presja na zwiększenie wynagrodzeń. 50% badanych mieszkańców gminy oczekuje wzrostu wynagrodzeń w przedziale 25-50%, prawie 30% badanych powyżej 50%. Mieszkańcy gminy są raczej mobilni na rynku pracy, w większym stopniu są to mężczyźni niż kobiety. Główne niezadowolenie z warunków pracy wynika z poziomu wynagrodzeń. Szczególną sytuację na rynku pracy posiadają kobiety. Wskaźnik zatrudnienia kobiet we wszystkich grupach wiekowych jest znacznie niższy niż wskaźnik zatrudnienia mężczyzn. Przyczyn tego stanu rzeczy można upatrywać przede wszystkim w tym, że w Polsce to głównie kobiety zajmują się opieką nad dziećmi oraz osobami starszymi. Ponadto otrzymują niższe wynagrodzenie i mają mniejsze możliwości awansu niż mężczyźni.

Mieszkańcy obszarów wiejskich gminy statystycznie poświęcają więcej czasu na dojazd do miejsca pracy. W tym zakresie miasto Międzyrzecz ma przewagę. Wg badań czas dojazdu z obszarów wiejskich do pracy wynoszący pow. 30 min. dotyczył 50% ankietowanych mieszkańców obszarów wiejskich, a w przypadku miasta 44% badanych. Prawie połowa badanych mieszkańców gminy jest skłonna dojeżdżać do pracy powyżej 30 min.

Tabela 2. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Międzyrzecz w sferze gospodarczej

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze rozwinięta funkcja gospodarcza, przy jednoczesnej stagnacji rozwoju nowych firm i wzroście aktywności istniejących, widoczna we wskaźnikach zatrudnienia. 2. Korzystane uwarunkowania lokalizacyjne dla lokowania i rozwoju działalności gospodarczych, oparte na położeniu przy skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych kraju, blisko granicy z Niemcami. 3. Rozwijająca się funkcja turystyczna opierająca się na uwarunkowaniach przyrodniczych oraz dziedzictwie kulturowym i historii. 4. Relatywnie wysoki poziom dochodów własnych Gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiarkowana aktywność ekonomiczna mieszkańców w kontekście wyzwań przyszłości rynku pracy, co może wpływać na konkurencyjność gospodarki.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnący poziom wynagrodzeń, wynikający ze wzrostu gospodarczego kraju, wpływający na wzrost dochodów podatkowych gminy. 2. Plan odbudowy dla Europy oraz środki unijne dla nowej perspektywy budżetowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwy kryzys gospodarczy w kraju, związany przede wszystkim z deficytem kadr oraz rosnącą inflacją, którego skutki negatywnie odbiją się na rozwoju społeczno-gospodarczym gminy, m. in. zwiększeniem bezrobocia i dalszym odpływem mieszkańców. 2. Sytuacja związana z pandemią COVID-19. 3. Niepewność w zakresie prowadzenia polityki fiskalnej samorządów, wynikająca ze zmieniających się regulacji prawnych.

2.3. Sfera przestrzenna

Gmina Międzyrzecz posiada zorganizowany system komunikacji publicznej oraz gęstą sieć dróg i rozwijająca się sieć dróg rowerowych.

Publiczny transport autobusowy na terenie gminy Międzyrzecz odbywa się w komunikacji regularnej i specjalnej (transport w celu dowozu pracowników do zakładów pracy) na liniach gminnych,

powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Na 21 miejscowości na terenie gminy, wszystkie są objęte komunikacją transportu publicznego. Aktualnie Gmina Międzyrzecz posiada połączenia ze wszystkimi gminami w powiecie międzyrzeckim.

Obecnie przez teren gminy Międzyrzecz kolejowy ruch pasażerski odbywa się tylko na linii nr 367 relacji Zbąszynek – Gorzów Wielkopolski, wzdłuż której pociągi zatrzymują się na przystankach w miejscowościach Głęboke Międzyrzeckie, Międzyrzecz oraz Bukowiec. Pozostałe linie tj. nr 364 relacji Wierzbno – Rzepin i 375 relacji Międzyrzecz – Toporów obsługują wyłącznie ruch towarowy oraz specjalny (wojskowy).

Łączna długość dróg publicznych gminnych w granicach miasta wynosi 26,459 km, w tym 23,559 km o nawierzchni twardej. Natomiast poza granicami miasta wynosi 99,842 km, w tym 17,767 km o nawierzchni twardej. Stan techniczny nawierzchni sieci dróg gminnych zarządzanych przez Gminę Międzyrzecz każdego roku ulega poprawie. Na poprawę tego stanu miały wpływ inwestycje drogowe oddane w latach ubiegłych na terenie miasta i sołectw.

Mieszkańcy gminy, pomimo zrealizowanych inwestycji, umiarkowanie oceniają w badaniu stan dróg oraz rozwiązania komunikacyjne, przy czym więcej głosów krytycznych pochodziło od mieszkańców obszarów wiejskich. W ocenie mieszkańców do deficytów infrastruktury należy zaliczyć zły stan dróg i chodników, brak parkingów oraz dróg i ścieżek rowerowych.

Stan infrastruktury drogowej jest ważny ze względu na bezpieczeństwo publiczne. Warto podkreślić, iż dla 80% badanych mieszkańców samochód stanowi podstawowy środek komunikacji w dojazdach do pracy, w tym dla 88% mieszkańców obszarów wiejskich i 77% mieszkańców miasta.

W kontekście transportu i komunikacji należy wspomnieć również o ścieżkach rowerowych (drogach rowerowych służących głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych). Wskaźnik ścieżek rowerowych na 10 tys. km² dla gminy Międzyrzecz w roku 2019 wyniósł 716,7 km, osiągając wartość najwyższą na tle analizowanych jednostek, tj. kraju (496,9 km), województwa (459,9 km) i powiatu (179,4 km). W 2019 roku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców gmina dysponowała ścieżkami rowerowymi o długości 9,11 km, osiągając wyższy poziom w porównaniu do kraju (4,05 km), województwa (6,36 km) i powiatu (4,33 km).

Atuty lokalizacyjne gminy Międzyrzecz, wpływające na atrakcyjność gospodarczą i mieszkaniową, mogą zostać poprawione poprzez inwestycje w wymiar komunikacyjny, m. in. rozwój kolei oraz budowę tzw. „wschodniej obwodnicy miasta wraz z przeprawą mostową przez rzekę Obrę”.

Sieć drogowa Międzyrzecza cechuje się m.in. nieciągłością drogową między drogą wojewódzką nr 137 a drogą powiatową (ul. Rokitniańska) 1326 F. Skutecznym rozwiązaniem tej sytuacji będzie połączenie

obu dróg poprzez budowę tzw. wschodniej obwodnicy Międzyrzecza wraz z przeprawą mostową przez rz. Obra, co zapewni spójne połączenie sieci drogowej w mieście. Usprawni znacznie komunikację pomiędzy obu lewobrzeżną częścią Międzyrzecza, gdzie zlokalizowane są osiedla mieszkaniowe, w przeważającej części centra handlowo-usługowe, o prawobrzeżną częścią Międzyrzecza, gdzie zlokalizowana jest część przemysłowa i najwięksi pracodawcy w gminie. Realizacja tej inwestycji skróci czas dojazdu mieszkańców do pracy, zmniejszy ilość spalin w mieście i efektywnie wzmocni sytuację gospodarczo-mieszkaniową w Międzyrzeczu.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, przyjętego uchwałą Nr XLIV/667/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 23 kwietnia 2018 r. wskazano na potrzebę budowy nowej linii kolejowej na osi północ – południe, cyt.: „W szerszej perspektywie czasowej proponuje się powstanie nowej linii kolejowej, łączącej Gorzów Wlkp. i Zieloną Górę przez Skwierzynę, Międzyrzecz, Świebodzin i Sulechów, z możliwością wykonywania połączeń do Nowej Soli, Żar i Żagania (...)” Linia ta, tzw. Magistrala Zachodnia, może stać się rdzeniem komunikacyjnym łączącym północ z południem oraz większość miast w tym prawie wszystkie miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego.

Budowa Magistrali Zachodniej przyspieszy rozwój centrów logistycznych w Świebodzinie, Gorzowie Wielkopolskim, Międzyrzeczu i Sulechowie dzięki powiązaniu z węzłem drogi ekspresowej S3 i autostrady A2, linią kolejową E20 (część Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Zachód – Wschód łączącego Berlin z Moskwą) linią kolejową nr 203 oraz Międzynarodową Drogą Wodną E30 (port Sulechów/Cigacice) i Międzynarodową Drogą Wodną E70 (port Gorzów Wlkp.).

Szczególnie ważna dla realizacji inwestycji rozwojowych na rzecz gminy Międzyrzecz będzie współpraca ponadlokalna, ukierunkowana na kompleksowe rozwiązywanie problemów i wykorzystanie atutów rozwojowych w układach funkcjonalnych.

Gmina Międzyrzecz jest członkiem lub partnerem szeregu ciał lokalnych i regionalnych. Do najważniejszych należą: Celowy Związek Gmin CZG 12 – związek powołany w celu wspólnego rozwiązania problemu gospodarki odpadami, Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego, Stowarzyszenia LGD Brama Lubuska, Lokalna Grupa Rybacka Obra – Warta oraz współpracuje w ramach struktur samorządowych odpowiadających obszarom strategicznej interwencji.

Gmina Międzyrzecz 8 października 2021 wraz z Gminami Świebodzin i Sulęcín zawarła Porozumienie Międzygminne Nr 1/2021 w sprawie opracowania i wdrożenia Planu Działań ZIT (strategii terytorialnej) dla Świebodzińsko – Międzyrzeczekiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Podjęta współpraca z gminami Świebodzin i Sulęcín ma na celu wspomaganie zrównoważonego rozwoju Świebodzińsko-Międzyrzeczekiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym efektywnemu wykorzystaniu środków

Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz intensyfikację wzajemnych więzi partnerskich i integrację terytorialną społeczności lokalnych. Gmina Międzyrzecz jest członkiem Nadobrzańskiego Klastra Energii Odnawialnej. Jego głównym celem jest wspólne i skoordynowane równoważenia podaży oraz zapotrzebowania na energię lub paliwa gazowe na obszarze terytorialnym Gmin: Chrzypsko Wielkie, Kwilcz, Międzychód, Przytoczna, Sieraków poprzez działalność w zakresie ich wytwarzania, dystrybuowania i obrotu.

W wymiarze krajowym główne zasady polityki rozwoju regionalnego określone zostały w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Będą one mieć kluczowe znaczenie przy realizacji strategii regionalnych, a także wydatkowaniu środków unijnych i krajowych. Kluczowe zasady promować będą partnerstwo samorządów lokalnych, w tym zintegrowane podejście terytorialne.

Gmina posiada dobrze rozwinięty system gospodarki wodno-ściekowej.

Dostęp do sieci wodociągowej na terenie gminy Międzyrzecz można uznać za dobry. W 2019 roku odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej ukształtował się w gminie na poziomie 93,1% w porównaniu do 92,6% w 2012 roku.

Wg danych GUS w 2020 roku z oczyszczalni ścieków korzystało 22 405 mieszkańców gminy Międzyrzecz. Wielkość ścieków odprowadzanych z terenu gminy wyniosła w 2020 roku 917,9 dam³ tj. o 44,1 dam³ (o 5%) więcej niż w 2012 roku.

Odsetek ludności gminy Międzyrzecz korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł nieznacznie z 90,1% w 2012 roku do 90,9% w 2020 roku. Gmina notuje wysokie wyniki na tle wszystkich analizowanych jednostek – powiatu międzyrzeckiego (74,2%), województwa (77,5%) i całego kraju (74,8%).

Gmina Międzyrzecz obsługiwana jest przez dwie oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów: w Świętym Wojciechu obsługującej miejscowości Międzyrzecz, Święty Wojciech, Bukowiec, Wyszanowo, Pieski, Kuźnik, Bobowicko, Żółwin, Kuligowo, Gorzyca, Kursko i Kalsko oraz w Kęszycy Leśnej obsługującej miejscowości Kęszycza Leśna, Szumiąca, Kaława, Pniewo i Wysoka.

W miejscach, gdzie nie ma systemu kanalizacyjnego lub istnieje on w bardzo ograniczonym zakresie ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, których ilość na rok 2020 wyniosła 222. W gminie było również 14 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Ważnym czynnikiem rozwojowym w sferze gospodarki ściekowej jest modernizacja, rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Świętym Wojciechu realizowana przez gminną spółkę Międzyrzeckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.

Zorganizowany system gospodarki odpadami na terenie gminy podlegać będzie dalszym przemianom.

Wg danych GUS w 2020 roku na terenie gminy Międzyrzecz zebrano łącznie 10 727,66 t zmieszanych odpadów. W porównaniu do 2012 roku wielkość odpadów zmieszanych zebranych w gminie wzrosła ogółem o 66,8%. Zdecydowana większość odpadów zmieszanych to odpady pochodzące z gospodarstw domowych. W 2012 roku stanowiły one 65,2% ogólnej wielkości zebranych odpadów zmieszanych, zaś w 2020 roku ich udział zwiększył się znacznie do 92,8%.

Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2020-2026 wraz z planem inwestycyjnym zakłada m.in. zmniejszenie ilości powstających odpadów, zmniejszenie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w całym strumieniu odebranych i zebranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie), zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów (przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów), w taki sposób, aby mogły one zostać, w możliwie najbardziej efektywny sposób, poddane recyklingowi.

Na terenie gminy występuje ograniczony dostęp do sieci gazowej. Ogółem wg danych GUS w 2019 roku z gazu sieciowego korzystało 4 987 mieszkańców gminy. W porównaniu do 2012 roku liczba ludności korzystającej z tego medium zwiększyła się w całej gminie o 19,5%.

Istotnym problemem może być niski dostęp do szeroko pasmowego Internetu, w szczególności na obszarach wiejskich. Wg danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej (stan na 31.12.2021) dostęp do szerokopasmowego Internetu w gminie Międzyrzecz był umiarkowany i wynosił 51% ogółu punktów adresowych.

Gmina, mieszkańcy i przedsiębiorcy muszą zmierzyć się ze skutkami niekorzystnych zmian klimatu, wpływających negatywnie na produktywność, w tym gospodarkę rolną, np. wskutek długotrwałych suszy, ulewnych deszczy. Konieczna jest realizacja działań strategicznych zakładających osiągnięcie znaczącej redukcji emisji gazów cieplarnianych w pespektywie do roku 2050.

Analizując kwestie odnoszące się do środowiska warto przytoczyć wyniki badań z mieszkańcami. W ocenie badanych mieszkańców do największych uciążliwości na terenie gminy należy zaliczyć spalanie śmieci, hałas komunikacyjny (na obszarach miejskich), zanieczyszczenie powietrza (głównie na obszarze miasta).

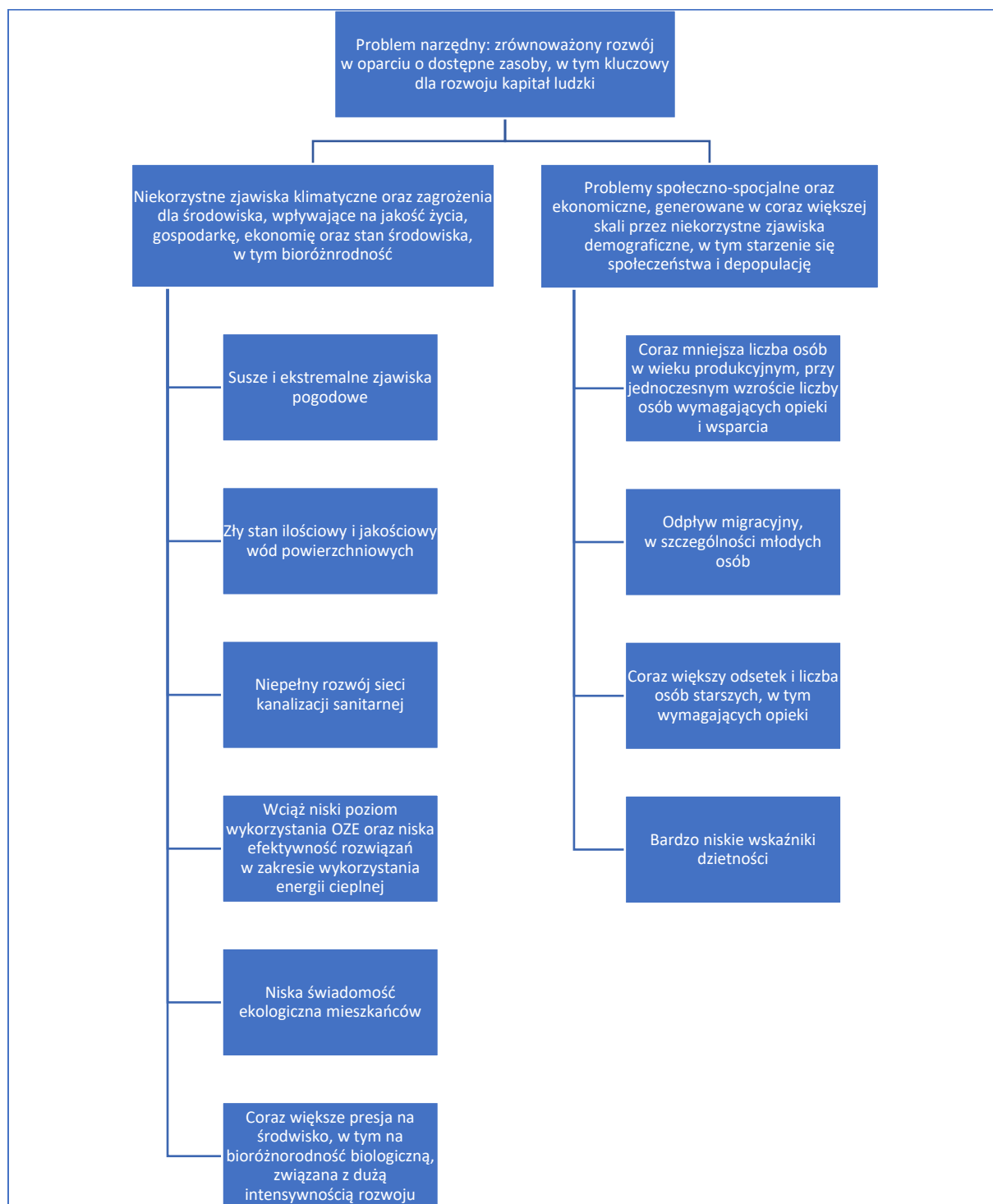
Tabela 3. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Międzyrzecz w sferze przestrzennej

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zorganizowany system komunikacji publicznej oraz gęsta sieć dróg i rozwijająca się sieć dróg rowerowych. 2. Rozwinięty system gospodarki wodno-ściekowej. 3. Zorganizowany system gospodarki odpadami, który podlegać będzie dalszym przemianom. 4. Rozpoczęcie działań związanych z ograniczeniem niskiej emisji poprzez podłączenie budynków wielorodzinnych do miejskiej sieci ciepłowniczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niski stopień rozwoju sieci gazowej. 2. Niski dostęp do szeroko pasmowego Internetu, w szczególności na obszarach wiejskich. 3. Niski udział ekologicznych źródeł ciepła w obszarze budynków jedno i wielorodzinnych
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja działań strategicznych zakładających osiągnięcie znaczącej redukcji emisji gazów cieplarnianych w pespektywie do roku 2050. 2. Atuty lokalizacyjne gminy Międzyrzecz, wpływające na atrakcyjność gospodarczą i mieszkaniową, zwiększana poprzez inwestycje w wymiar komunikacyjny (m. in. rozwój kolei). 3. Współpraca ponadlokalna, ukierunkowana na kompleksowe rozwiązywanie problemów i wykorzystanie atutów rozwojowych w układach funkcjonalnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystne efekty zmian klimatu, skutkujące negatywnym oddziaływaniem na produktywność, w tym gospodarkę rolną, np. wskutek długotrwałych suszy, ulewnych deszczy. 2. Brak środków i wsparcia zewnętrznego na realizację zadań w sferze gospodarki przestrzennej.

3. WYZWANIA ROZWOJU GMINY MIĘDZYRZECZ

Ostatnim etapem podsumowania diagnostycznego było sformułowanie wyzwań rozwojowych gminy Międzyrzecz w perspektywie strategicznej. Poniżej przedstawiono najważniejsze czynniki, determinujące rozwój gminy, z uwzględnieniem drzewa problemów.

Rysunek 1. Drzewo problemów Gminy Międzyrzecz

Lokalizacja, uwarunkowania przestrzenne, przyrodniczo-krajobrazowe i komunikacyjne to jedne z głównych atutów rozwoju gminy:

- Uwarunkowania lokalizacyjne związane są z położeniem na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych regionu i kraju, w tym drogi ekspresowej S3 oraz autostrady A2. Są to ważne szlaki komunikacyjne w układach międzynarodowych, które w dużym stopniu wykreowały potencjał gospodarczy na terenie gminy Międzyrzecz.
- Zakłada się dalsze wzmocnienie i rozwój powiązań komunikacyjnych w układach międzyregionalnych oraz krajowych, m. in. na osi północ-południe. Wpływać to będzie na możliwości rozwoju aktywności gospodarczej na terenie gminy.
- Gmina położona jest blisko granicy z Niemcami, w bliskości najważniejszego połączenia drogowego Polski i Niemiec, tj. autostrady A2.
- Stosunkowa bliskość stolic regionu, tj. Gorzowa Wielkopolskiego oraz Zielonej Góry sprzyja dostępności usług w nich zlokalizowanych, w tym opieki zdrowotnej, edukacji wyższej.
- Inwestycje kolejowe i drogowe, w tym powstanie tzw. Magistrali Zachodniej oraz wschodniej obwodnicy Międzyrzecza poprawią znacznie dostępność komunikacyjną przestrzeni gminy.
- Uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe kształtują atrakcyjność zamieszkania na terenie gminy i spędzania wolnego czasu. Są również ważnym zasobem dla rozwijania oferty turystycznej i rozwoju przedsiębiorczości.
- Gmina posiada korzystną strukturę przestrzenno-funkcjonalną z gęstą siecią dróg, rozwijającą się siecią dróg rowerowych oraz policentrycznym układem osadniczym, z centralnie położonym miastem Międzyrzecz.

Gminę Międzyrzecz charakteryzuje dobrze rozwinięta funkcja gospodarcza:

- Gminę charakteryzują korzystne wskaźniki nasycenia podmiotami gospodarczymi, jednak przy zauważalnej stagnacji wzrostu ich liczby. Gminę charakteryzują przy tym wysokie wskaźniki dostępności miejsc pracy, w tym również dynamiki wzrostu.
- Gmina Międzyrzecz nadal dobrze wykorzystywała swoje atuty lokalizacyjne dla rozwoju gospodarczego, co widoczne jest m. in. w dochodach podatkowych.
- W gminie występuje potencjał do rozwoju funkcji turystycznej, usługowej i gospodarczej. Na terenie gminy są tereny inwestycyjne atrakcyjnie położone przeznaczone dla firm i przemysłu. Zlokalizowana jest tu jedna z większych atrakcji turystycznych województwa lubuskiego, tzw. Międzyrzecki Rejon Umocniony.

Gmina Międzyrzecz charakteryzuje się dobrą dostępnością do usług publicznych oraz stabilną sytuacją budżetową:

- Gmina charakteryzuje się względnie korzystnymi wskaźnikami dostępności mieszkań.
- Mieszkańcy gminy mają do dyspozycji dobrze rozwinięty system opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, dobrze funkcjonujący system edukacji podstawowej oraz ofertę edukacji ponadpodstawowej.
- Gmina istotnie poprawiła dostępność do oferty sportu i rekreacji oraz jest aktywna w zakresie tworzenia i rozwijania oferty kulturalnej.
- W gminie dobrze rozwinięta jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna oraz system gospodarki opadami.
- Korzystna sytuacja gospodarcza wpłynęła na wzrost dochodów mieszkańców jak też Gminy, choć niepewna przyszłość nakazuje szczególną analizę zdolności budżetowych i realizacji działań rozwojowych.

Potencjał gminy w coraz większym stopniu tworzą mieszkańcy i ich aktywność:

- Gminę charakteryzuje aktywność inwestycyjna w zakresie mieszkalnictwa, widoczna w liczbie nowo powstałych mieszkań.
- Gminę charakteryzuje dobry poziom bezpieczeństwa publicznego. Ważną rolę w tym zakresie pełnią jednostki straży pożarnej.
- W gminie zachodzą pozytywne zmiany w zakresie aktywności społecznej różnych form. Widoczny jest wzrost aktywności kulturalnej oraz obywatelskiej. Widoczny jest wzrost liczby organizacji pozarządowych. Jest to jednak potencjał, który można jeszcze znacząco zwiększyć.
- W gminie funkcjonują różne aktywności mieszkańców, które integrują społeczność gminy, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, jak też organizacje pozarządowe.

Największe deficyty rozwojowe gminy dotyczą wymiaru demograficznego, w tym zdolności do zatrzymania młodych i przyciągania nowych mieszkańców:

- Gminę charakteryzuje ujemne saldo migracji, które pogłębia i pogłębiać będzie depopulację gminy wskutek naturalnych procesów.
- Gminie trudno konkurować o młodych mieszkańców, którzy wybierając edukację ponadpodstawową lub wyższą wyjeżdżają do większych miast.
- Zjawiska demograficzne w dużym stopniu wpływać będą na kwestie pomocy społecznej, opieki zdrowotnej oraz kształtować będą sytuację na rynku pracy. Zwiększą się m. in. potrzeby pomocy społecznej, opieki zdrowotnej czy też aktywności społecznej osób w wieku senioralnym. Szczególnym wyzwaniem będzie dostosowanie rynku pracy oraz rosnącej aktywności gospodarczej do deficytów kadrowych. Dotyczyć to może także szeregu usług publicznych świadczonych przez gminę.

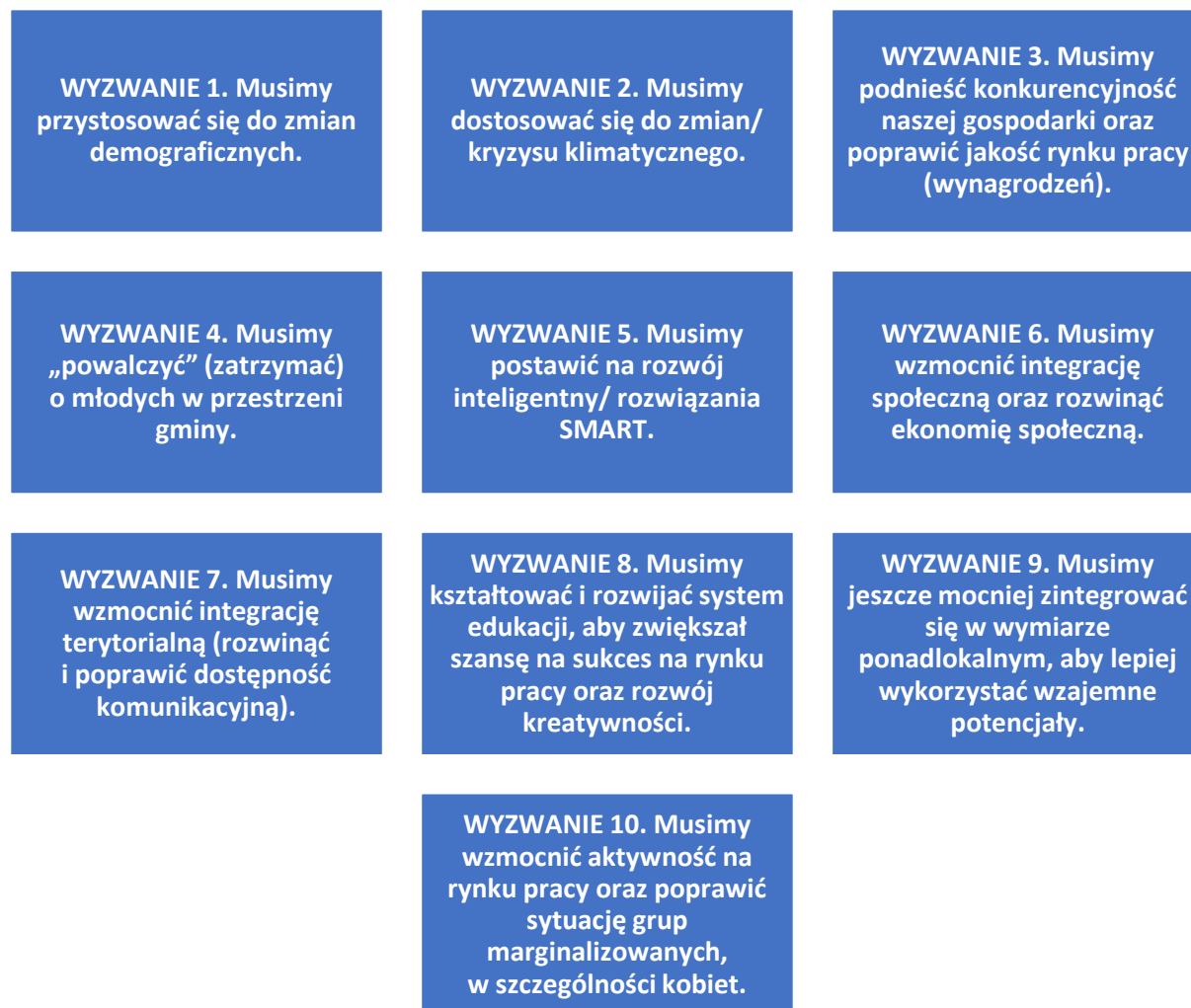
- Młode osoby z gminy Międzyrzecz, rozważając zmianę pracy, w zdecydowanej większości rozważają również zmianę miejsca zamieszkania. Są grupą wiekową, która wyraźniej najgorzej ocenia rozwój na terenie gminy.

Uwarunkowania zewnętrzne, w tym sytuacja gospodarcza kraju, rozwój infrastruktury komunikacyjnej, w tym kolejowej oraz dostęp do środków pomocowych, wspierać będą dalsze procesy rozwojowe na terenie gminy:

- Należy oczekiwać, iż poprawi się dostępność komunikacyjna przestrzeni gminy Międzyrzecz w zakresie oferty komunikacji publicznej, w tym kolejowej. Wpłynie to na możliwość rozwoju gospodarczego oraz poprawi atrakcyjność Międzyrzecza jako przestrzeni mieszkaniowej.
- Dostępność środków na dalszy rozwój i modernizację infrastruktury Gminy wymagać będzie konsolidowania działań w wymiarach terytorialnych, w tym szczególnie partnerstwa z sąsiednimi samorządami.
- Priorytetem rozwoju będzie m. in. polityka klimatyczna, związana z tzw. Zielonym Łądem. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną będzie istotnym wyzwaniem, rozłożonym w czasie, zarówno dla gospodarki, podmiotów publicznych oraz mieszkańców.

Analiza pozwoliła na zdefiniowanie kluczowych wyzwań rozwojowych, stojących przed Gminą Międzyrzecz w perspektywie 2030 roku.

Rysunek 2. Wyzwania rozwojowe Gminy Międzyrzecz

Źródło: opracowanie własne

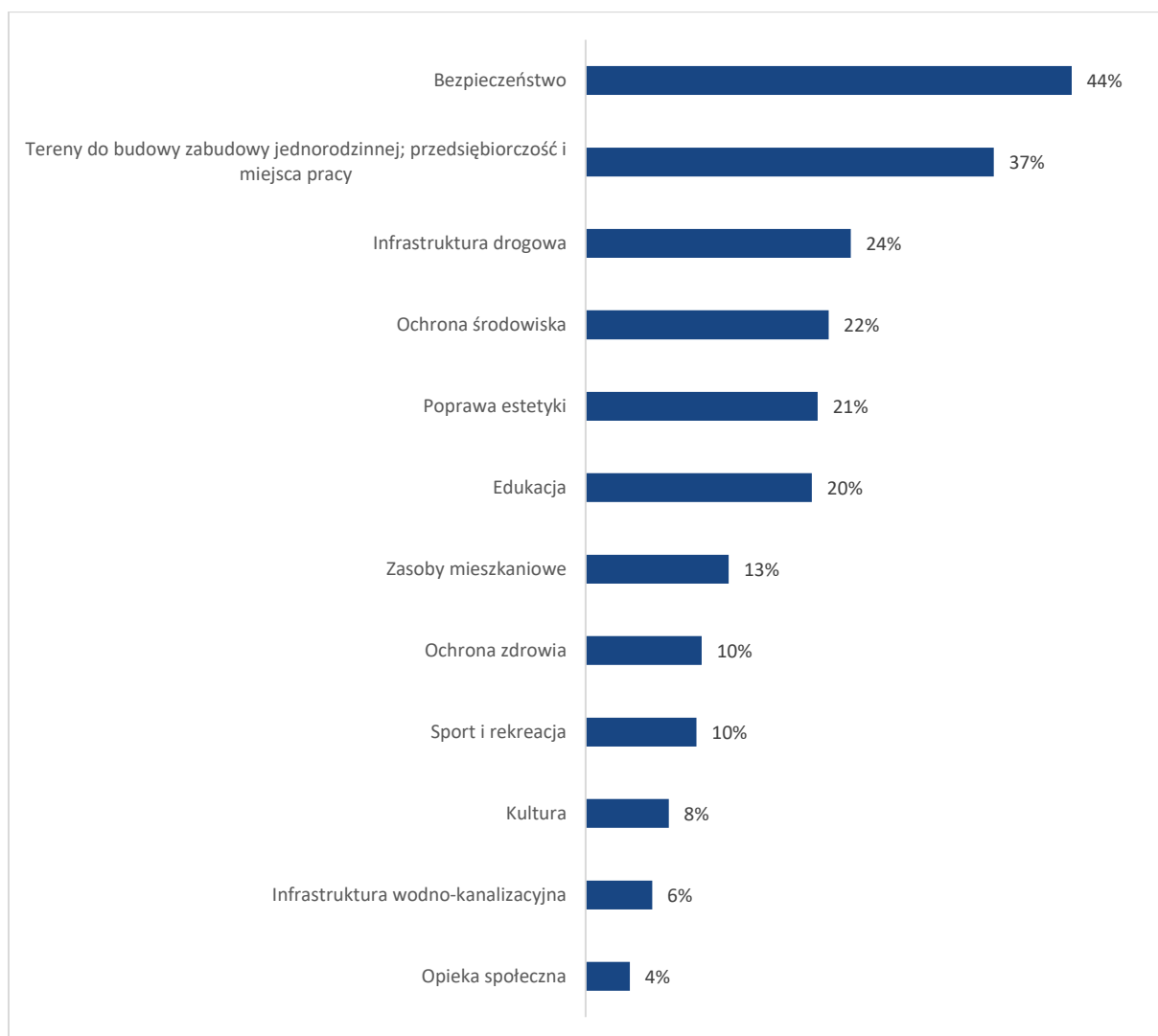
4. WIZJA ORAZ CELE ROZWOJU GMINY MIĘDZYRZECZ

Wizja jest swoistym wyobrażeniem przyszłości, do której prowadzą kreowane na poziomie lokalnym i ponadlokalnym działania instytucji publicznych i partnerów prywatnych.

Treść wizji powstała na bazie oczekiwań mieszkańców oraz uczestników warsztatów. Wynika z nich, że mieszkańcy oczekują w pierwszej kolejności bezpieczeństwa, tworzenia możliwości do dalszego inwestowania na terenie gminy (firmy, zabudowa mieszkaniowa), rozwoju infrastruktury drogowej, ochrony środowiska, poprawy estetyki i edukacji.

Z kolei liderzy zwracali uwagę na potrzebę podjęcia szeregu nowych inicjatyw, m. in. związanych z rozwojem gospodarczym i społecznym oraz ochroną środowiska.

Wykres 1. Działania, które przede wszystkim należy finansować w perspektywie najbliższych lat

Źródło: badanie z mieszkańcami

Rysunek 3. Co należy zrobić dla przyszłości Gminy Międzyrzecz: wyniki pracy warsztatowej nad wizją gminy

Źródło: warsztaty z liderami

Praca nad wizją odbywała się w trakcie prac warsztatowych z przedstawicielami instytucji gminnych, liderów społecznych, uwzględniając potrzeby społeczne wyrażone w badaniach ankietowych. W trakcie warsztatów szukano odpowiedzi na pytania:

- Jak wyobrażamy sobie naszą Gminę w 2030 roku?
- Jaka funkcja będzie dominująca w 2030 roku?
- Jaką funkcję rozwinie w największym zakresie w porównaniu do 2020 roku?
- Jacy będą nasi mieszkańcy, czym będą się zajmować, w jaki sposób będą funkcjonować w gminie?
- Co będzie kluczowym czynnikiem sukcesu (jakie działania/ inwestycje)?

Mając na uwadze oczekiwania mieszkańców oraz konsultacje i prowadzone badania, jak też wyzwania rozwojowe gminy, zdefiniowano następującą treść wizji rozwoju Gminy Międzyrzecz dla perspektywy 2030 roku.

Wizja Gminy Międzyrzecz:

- **Gmina Międzyrzecz to otwarta, wielopokoleniowa oraz zintegrowana wspólnota lokalna. Rozwija się w oparciu o aktywność i zaangażowanie społeczne, w tym aktywne organizacje pozarządowe. Rozwój gminy jest zrównoważony i wspierany przez rozwinięty system komunikacji publicznej. Integracji społecznej sprzyja rozwinięta i tworzona z udziałem mieszkańców oferta czasu wolnego, w tym dostępu do kultury, sportu i rekreacji.**
- **Mieszkańcy gminy cieszą się z bliskości i dostępności do przyrody. Gmina na tej bazie rozwija również ofertę turystyczną. Dostępność i atrakcyjność turystyczną gminy wspiera rozwinięta sieć tras i dróg rowerowych. Służą one w równym stopniu mieszkańcom. Gmina dba o środowisko i stara się eliminować zagrożenia dla przyrody oraz ludzi.**
- **Gmina rozwija się z myślą o różnych grupach społecznych i wiekowych, szczególnie zwraca uwagę na potrzeby osób defaworyzowanych. Otwartość gminy przejawia się stosunkiem do migrantów, ale też pomysłowością i kreatywnością, zarówno w wymiarze społecznym jak też gospodarczym.**
- **Gmina wykorzystuje swój potencjał, przede wszystkim kapitału ludzkiego i społecznego, do wzmocnienia aktywności gospodarczych, podnoszenia ich**

konkurencyjności i innowacyjności. Służy temu m. in. dobrze rozwinięty system edukacji, tworzony z myślą o przyszłych szansach młodych ludzi na rynku pracy.

- **Młode osoby dostają na terenie gminy szansę na dobry start, który umożliwia m. in. dobrze płatną pracę oraz dostępne i nowoczesne mieszkania. Młodzi, podobnie jak inne grupy wiekowe mogą korzystać z szerokiej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego. Gmina wspiera w szczególny sposób rodziny z dziećmi, tworząc warunki do opieki i rozwoju najmłodszych.**

W strukturze celów rozwoju ważną rolę odgrywa misja. Misja jest faktycznie celem nadrzędnym prowadzonej polityki rozwoju lokalnego, odwołuje się do odbiorców działań i wskazuje w oparciu o jakie wartości powinna być prowadzona.

Misja co do zasady powinna być niezmienna w czasie, gdyż w przypadku działania samorządu lokalnego niezmiennie pozostają cele jego działania, a odbiorcami byli, są i będą mieszkańcy. **W Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz do 2030 roku określono następującą misję:**

Misja Gminy Międzyrzecz:

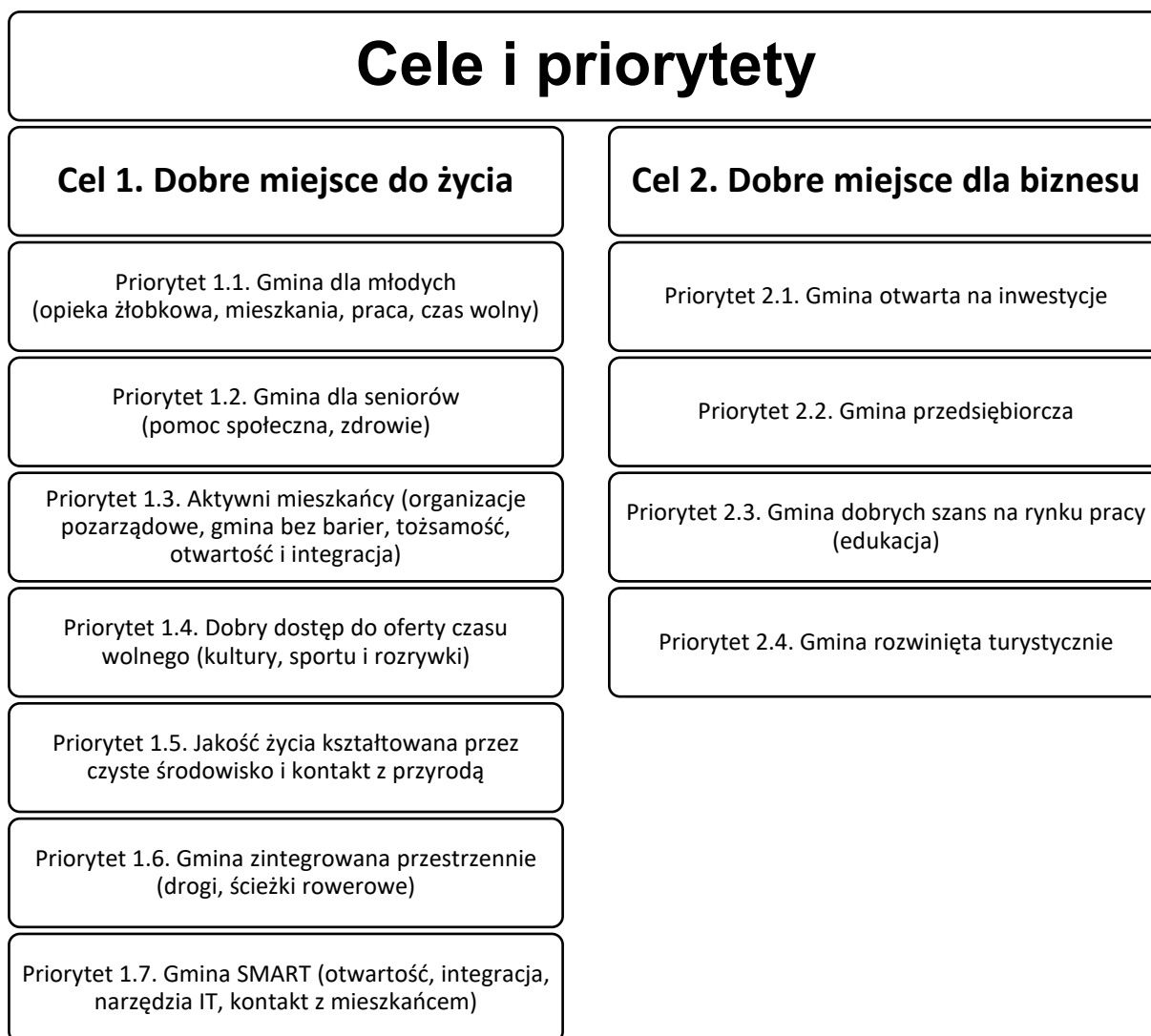
- **Zapewnić rozwój zrównoważony, komplementarny w odniesieniu do potrzeb wszystkich grup społecznych i wiekowych oraz w odniesieniu do całej przestrzeni gminy w oparciu o zaangażowanie społeczne i otwartość.**

W treści misji podkreślone kwestie i wartości niezmiennie dla prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, w tym kwestie zrównoważonego rozwoju oraz zasady zaangażowania społecznego i otwartości.

Z wizji, misji oraz wyzwań rozwojowych płyną cele rozwojowe oraz priorytety, które nawiązują do wymiaru społecznego, środowiskowego i gospodarczego. W celach skupiono się na dwóch wymiarach, tj. wymiarze odnoszącym się do jakości życia oraz wymiarze odnoszącym się do rozwoju gospodarczego.

W celu 1. Dobre miejsce do życia ujęto 7 priorytetów, które związane są jakością i dostępnością usług publicznych oraz dotyczą wymiaru środowiskowego. W celu 2. Dobre miejsce do biznesu ujęto priorytety odnoszące się do zdolności kreowania rozwoju gospodarczego.

Poszczególne cele oraz priorytety wykazują się komplementarnością oraz są spójne z wyzwaniami rozwoju gminy Międzyrzecz.

Tabela 4. Wyzwania rozwojowe oraz cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030

Wyzwania rozwojowe Gminy Międzyrzecz	1.1. Gmina dla młodych	1.2. Gmina dla seniorów	1.3. Aktywni mieszkańcy	1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego	1.5. Jakość życia kształtowa na przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą	1.6. Gmina zintegrowana na przestrzenie	1.7. Gmina SMART	2.1. Gmina otwarta na inwestycje	2.2. Gmina przedsiębiorcza	2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy	2.4. Gmina rozwinięta turystycznie
1. Musimy przystosować się do zmian demograficznych	(+)	+	(+)	(+)		(+)	(+)		(+)	+	
2. Musimy dostosować się do zmian/ kryzysu klimatycznego					+	(+)	(+)				
3. Musimy podnieść konkurencyjność naszej gospodarki oraz poprawić jakość rynku pracy	(+)					(+)		+	+	+	+
4. Musimy „powalczyć” (zatrzymać) o młodych w przestrzeni gminy	+			(+)			(+)	(+)	(+)	(+)	(+)
5. Musimy postawić na rozwój inteligentny/ rozwiązania SMART	(+)	(+)	+		(+)	(+)	+				
6. Musimy wzmocnić integrację społeczną oraz rozwinąć ekonomię społeczną		+	+								

Wyzwania rozwojowe Gminy Międzyrzecz	1.1. Gmina dla młodych	1.2. Gmina dla seniorów	1.3. Aktywni mieszkańcy	1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego	1.5. Jakość życia kształtowa na przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą	1.6. Gmina zintegrowana na przestrzenie	1.7. Gmina SMART	2.1. Gmina otwarta na inwestycje	2.2. Gmina przedsiębiorcza	2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy	2.4. Gmina rozwinięta turystycznie
7. Musimy wzmocnić integrację terytorialną (rozwinąć i poprawić dostępność komunikacyjną)	(+)	(+)	(+)	(+)		+	(+)			(+)	
8. Musimy kształtować i rozwijać system edukacji, aby zwiększać szansę na sukces na rynku pracy oraz rozwój kreatywności	(+)							(+)	+	+	
9. Musimy jeszcze mocniej zintegrować się w wymiarze ponadlokalnym, aby lepiej wykorzystać wzajemne potencjały	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)	+		(+)		(+)	(+)
10. Musimy wzmocnić aktywność na rynku pracy oraz poprawić sytuację grup marginalizowanych, w szczególności kobiet.		+	(+)							+	

Źródło: opracowanie własne, gdzie (+) oznacza powiązania pośrednie, + powiązania bezpośrednie

5. PRIORYTETY ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ROZWOJU GMINY MIĘDZYRZECZ

Struktura hierarchiczna strategii ma swoje rozwinięcie w postaci kierunków działań, które przypisane zostały do poszczególnych priorytetów. Kierunki działań wynikają bezpośrednio z diagnozy, a ich brzmienie bazuje na zdolnościach realizacyjnych Gminy. Realizacja kierunków działań przyczyni się do osiągnięcia obrazu przyszłości nakreślonego w wizji rozwoju. Przy realizacji wybranych projektów i przedsięwzięć odpowiadających kierunkom działań należy brać pod uwagę ustalenia wpisane w misję. Część wskazanych kierunków działań będzie możliwa do zrealizowania wyłącznie w oparciu o potencjał współpracy ponadlokalnej.

Cel 1. Dobre miejsce do życia						
Priorytet 1.1. Gmina dla młodych	Priorytet 1.2. Gmina dla seniorów	Priorytet 1.3. Aktywni mieszkańcy	Priorytet 1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego	Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą	Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie	Priorytet 1.7. Gmina SMART

Priorytet 1.1. Gmina dla młodych

Do wyzwań przyszłości Gminy Międzyrzecz należy zaliczyć kwestie demografii. Przyszła sytuacja ekonomiczno-społeczna gminy zależeć będzie od potencjału demograficznego. Niekorzystna struktura wiekowa, występująca na terenie kraju i również gminy, w dużym stopniu kształtować będzie możliwości i sposób prowadzenia polityki rozwoju. Gmina zamierza „powalczyć o młodych”, tj. realizować komplementarne działania z zakresu jakości życia oraz aktywności gospodarczej, które wzmocnią atrakcyjność do zamieszkania. W priorytecie 1.1. Gmina dla młodych ujęte zostały działania, które podnosić będą atrakcyjność zamieszkania i pozwalać będą na aktywność ekonomiczną młodych. Gmina zamierza inwestować w dostępność do mieszkań. Już dziś posiada na tle samorządów z podregionu gorzowskiego względnie dobrą dostępność do zasobów mieszkaniowych. Zamierza rozwijać i wzmocniać ten potencjał. Gmina stawiać będzie na rozwijanie budownictwa mieszkaniowego, w tym wielorodzinnego, wykorzystując potencjał zarówno miasta Międzyrzecz, jak też obszarów wiejskich. Dążyć będzie do zwiększania komunalnych zasobów mieszkaniowych oraz rozwiązań bazujących na budownictwie społecznym (TBS) oraz w oparciu o rządowe programy dedykowane dla młodych. Warto dodać, iż Dnia 16.04.2021 r. została zawiązana Spółka pod nazwą Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa „KZN-Zachodni” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Poznaniu, której członkiem jest Gmina Międzyrzecz. Misją Spółki jest zapewnienie lokali

mieszkalnych osobom o średnich dochodach. W tym celu SIM „KZN - Zachodni” sp. z o.o. buduje mieszkania czynszowe i eksploatuje je na zasadach najmu, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (dalej: „Ustawa o SIM”). Spółka na terenie gminy zamierza wybudować także budynki wielorodzinne i przekazać je do wynajmu mieszkańcom gminy.

Gmina stawiać będzie również na indywidualne rozwiązania oraz aktywność deweloperów, m. in. poprzez uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Zamierza wdrażać preferencyjne rozwiązania wspierające młode osoby w zamieszkanu na terenie gminy, np. oferując działki pod budownictwo „na dobry start”.

Docelowo Gmina wspierać i promować będzie rozwiązania, które dostosowane będą do potrzeb rodzin z dziećmi. Zamierza nadal inwestować w rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej. Ważne przy tym będzie rozwijanie i kształtowanie przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej dedykowanej dla rodzin z dziećmi. Te rozwiązania kształtować będą wizerunek gminy przyjaznej rodzinom.

Priorytet 1.2. Gmina dla seniorów

Do wyzwań związanych z demografią należy zaliczyć w szczególności wzrost liczby osób w wieku senioralnym. W perspektywie 2030 roku powojenny wyż demograficzny w całości przejdzie do kategorii wieku poprodukcyjnego, a osoby urodzone w latach 50-tych XX wieku osiągną wiek w przedziale 70 i 80 roku życia. Zwiększenie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym wiąże się również z ubytkiem ludności w wieku produkcyjnym, w tym również pracowników m. in. kadr medycznych. Dochodzi więc do sprzężenia dwóch negatywnych zjawisk, wzrostu potrzeb wsparcia seniorów i zmniejszania potencjału służb wspierających lub realizujących politykę senioralną. Gmina Międzyrzecz kwestie działań na rzecz seniorów traktować będzie jako rozwiązania strategiczne, długoterminowe. Należy bowiem przewidzieć, iż wysoki odsetek seniorów oraz duża ich liczba utrzyma się w gminie w długiej perspektywie czasu, tj. nawet do 2050 roku. W tym bowiem czasie do kategorii poprodukcyjnej przejdą również osoby z kolejnego wyżu demograficznego, tj. lat 70-tych i 80-tych XX wieku.

Mając na uwadze powyższą sytuację gmina wspierać będzie dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb seniorów. Zakłada się m. in. rozwinięcie kształcenia kadr pielęgniarstwa, tworzenie infrastruktury opieki nad osobami starszymi, w tym rozwój mieszkań chronionych wraz opieką wytnieniową oraz poszerzenie zakresu oraz dostępności usług opiekuńczych.

Seniorzy to niejednorodna grupa społeczna. Wśród tej grupy są osoby zarówno potrzebujące szczególnego wsparcia w zakresie opieki, jak też osoby aktywne, oczekujące odpowiednich rozwiązań

i infrastruktury. Gmina dążyć będzie do rozwoju infrastruktury społecznej oraz rozwiązań wspierających aktywność środowisk seniorskich, np. miejsc spotkań, aktywności, w tym zakłada się utworzenie nowego domu seniora. Ważne będzie dalsze kształtowanie przestrzeni publicznych dedykowanych aktywności seniorów. Gmina dążyć będzie do aktywizacji środowisk seniorskich m. in. poprzez integrację międzypokoleniową. Zakłada się, że ważną rolę w działaniach na rzecz seniorów mogą odgrywać organizacje pozarządowe.

Gmina zamierza wzmocnić i usprawnić politykę społeczną, w tym poprzez utworzenie centrum usług społecznych. Centrum służyć będzie rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych przez Gminę Międzyrzecz. Będzie miejscem, w którym nastąpi pełna koordynacja usług społecznych w jednym miejscu, z myślą o wszystkich mieszkańcach gminy.

Priorytet 1.3. Aktywni mieszkańcy

Gmina Międzyrzecz jako jeden z najważniejszych czynników sukcesu w realizacji działań rozwojowych, w tym założeń Strategii rozwoju, postrzega wzrost aktywności i zaangażowania mieszkańców. W związku z tym Gmina zamierza postawić na dalszy rozwój partycypacyjnego modelu zarządzania rozwojem lokalnym. W gminie Międzyrzecz coraz większą rolę w kreowaniu rozwoju odgrywają organizacje pozarządowe, społeczne, grupy nieformalne. Ważną rolę pełnią również kluby i organizacje sportowe. Istotne znaczenie w życiu lokalnym odgrywają również szkoły. Gmina dążyć będzie do dalszego rozwoju aktywności społecznej, realizowanej zarówno poprzez działania bezpośrednie jak też pośrednie, wspierając kluczowych partnerów, w tym organizacje pozarządowe. Wsparcie dla organizacji pozarządowych zapewnią będzie m. in. utworzony inkubator organizacji pozarządowych, który będzie również swoistym integratorem potencjału pozarządowego. Szczególnie ważne dla wzmocnienia potencjału organizacji pozarządowych, społecznych i sportowych będzie wspieranie rozwoju kadr, które również doświadczają problemów demograficznych, np. braku następców, wolontariuszy, czy też deficytu kadr trenerskich w przypadku klubów sportowych. Gmina zamierza rozwinąć mechanizmy ekonomii społecznej, które pozwolą wspierać osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W tym celu zamierza postawić na rozwój oparty na potencjale produktów i usług lokalnych, w ten sposób wspierając również rozwój bazujący na wewnętrznym potencjale. Gmina poprzez Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu, prowadzić będzie politykę społeczną w oparciu o zdefiniowane cele i kierunki działań, przyjęte w strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Ważnym działaniem, które będzie systematycznie realizowane, będzie poprawa dostępności, w tym likwidacja barier np. architektonicznych. Gmina dążyć będzie do zbierania wiedzy nt. istniejących barier, utrudniających aktywność mieszkańców.

Coraz istotniejszą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym na terenie gminy odgrywają przybyli w celach głównie ekonomicznych migranci. Gminie zależy na tym, aby osoby, które zamieszkały i pracują w regionie, czuły się dobrze przyjęte przez lokalną społeczność. Gmina dążyć będzie do aktywnej integracji migrantów, często osób o odmiennej kulturze, poprzez działania kulturalne, edukacyjne, jak też naukę języka polskiego.

Gmina dążyć będzie do integracji społecznej mieszkańców, w tym poprzez rozwój infrastruktury, np. miejsc spotkań, jak też działania skierowane do różnych grup społecznych i wiekowych. Ważne przy tym będzie kształtowanie tożsamości lokalnej, np. poprzez lekcje historii lokalnej, która pozwoli budować więź emocjonalną z miejscem zamieszkania. Kształtowanie tożsamości wspierane będzie przez świadomie realizowaną promocję gminy, w oparciu o markę, w tym system identyfikacji wizualnej wraz logotypem.

Priorytet 1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego

Gmina i instytucje oraz organizacje pozarządowe i społeczne kształtują atrakcyjną ofertę kulturalną. Warto podkreślić, iż Gmina Międzyrzecz inwestowała m. in. w infrastrukturę kultury. Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na dużą dynamikę przemian społecznych, w tym również zjawisk demograficznych, które również wpływają na sposób realizacji polityki kulturalnej, czy też szerzej kształtowanie oferty czasu wolnego. Konieczna jest ciągła ewaluacja i dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb różnych grup wiekowych, jak również stałe pobudzanie aktywności kulturalnej mieszkańców. Istotne zasoby do rozwoju i kształtowania czasu wolnego bazują na wewnętrznych potencjałach gminy. Przede wszystkim można jeszcze wzmocnić wykorzystanie zasobów przyrodniczych, jak również dziedzictwa kulturowego i historii lokalnej oraz regionalnej. Te działania służyć będą również integracji społecznej. Szczególną uwagę w kreowaniu rozwiązań czasu wolnego należy poświęcić dzieciom i młodzieży, mając na względzie m. in. budowę tożsamości i ocenę jakości życia na terenie gminy przez młodych mieszkańców. Jest ona ważna m. in. ze względu na przyszłe wybory miejsca zamieszkania. Zakłada się więc tworzenie miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży, np. parków linowych, skate parków, pump tracków oraz kształtowanie przestrzeni i miejsc wspierających aktywność osób młodych, w tym wspieranie oddolnych inicjatyw młodzieżowych.

Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą

Gmina Międzyrzecz charakteryzuje się względnie dobrym stanem środowiska, co związane jest m. in. z położeniem w obrębie przestrzeni o wysokich walorach przyrodniczych, niedużą koncentracją działalności uciążliwych dla środowiska, dużą lesistością. Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, w tym związaną z gospodarką wodno-ściekową i gospodarką odpadami.

W perspektywie 2030 roku Gmina zamierza faktycznie dokończyć kanalizację całej swojej przestrzeni. Czeka ją również dalsza ewolucja systemu gospodarki odpadami.

Pomimo dobrego stanu środowiska gminę dotyczą wybrane problemy środowiskowe. Należą do nich m. in. kwestie jakości powietrza, problemy z hałasem, które w szczególny sposób koncentrują się w przestrzeni miejskiej Międzyrzecza. Gmina dążyć będzie do ograniczania niskiej emisji, w tym poprzez działania realizowane przez instytucje publiczne oraz wsparcie osób prywatnych w zakresie systemów grzewczych oraz odciążenie z ruchu pojazdów centrum Międzyrzecza. Komplementarnie do tych działań zamierza zwiększać zasięg sieci ciepłowniczej, w tym systematycznie będzie podłączać do sieci budynki wielorodzinne. Ograniczanie niskiej emisji, w szczególności w centrum Międzyrzecza, związane będzie z wyprowadzeniem ruchu komunikacyjnego z tej części miasta oraz wspieranie rozwoju niskoemisyjnej komunikacji publicznej.

Kwestie dostosowania się do zmian klimatycznych wymuszać będą poszukiwanie i stosowanie rozwiązań z zakresu odnawialnych źródeł energii, w tym takich, które będzie można wykorzystać na potrzeby energetyczne gminy.

Mając na względzie przystosowanie się do zmian klimatycznych Gmina dążyć będzie do wzmocnienia potencjału retencyjnego swojej przestrzeni, w tym poprzez zwiększenie zdolności do zatrzymania wód opadowych.

Ważnym aspektem działań na rzecz ochrony środowiska będzie edukacja ekologiczna. Pozwoli ona efektywniej wdrażać szereg rozwiązań i działań, m. in. z zakresu gospodarki odpadami, rozwoju odnawialnych źródeł energii, czy też zachowania bioróżnorodności. Edukacja ekologiczna budować będzie kapitał społeczny dla zmian na rzecz środowiska oraz realizować projekty na rzecz środowiska, np. takie jak ogrody kieszonkowe.

Aspekt środowiskowy w Strategii rozwoju będzie związany z zachowaniem krajobrazu i podnoszeniem estetyki przestrzeni gminy, realizowanych np. poprzez porządkowanie gospodarki odpadami (chowane śmietniki), utrzymanie czystości na posesjach i przestrzeniach publicznych.

Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie

Atutem gminy Międzyrzec jest korzystne położenie względem ważnych szlaków komunikacyjnych kraju. Przebieg ważnych dróg, w tym bliskość skrzyżowania drogi ekspresowej S3 oraz autostrady A2 wpływa na atrakcyjność inwestycyjną, logistyczną i komunikacyjną, zarówno w ujęciu powiązań międzynarodowych, krajowych jak też regionalnych, np. związanych z dostępnością do stolic regionu Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry. Atutem gminy jest także policentryczny układ osadniczy oraz gęsta sieć dróg łączących poszczególne miejscowości w gminie. Kluczowe znaczenie dla wewnętrznego

układu komunikacyjnego posiada system drogowy w obrębie i sąsiedztwie Międzyrzecza. Gmina dążyć będzie do usprawnienia systemu komunikacji drogowej w obrębie Międzyrzecza, w tym poprzez budowę wschodniej obwodnicy miasta wraz z przeprawą mostową nad rzeką Obrą oraz przebudowę mostu nad Obrą przy Osiedlu Kasztelańskim. Ważne, w szczególności dla mieszkańców obszarów wiejskich, będzie dążenie do poprawy stanu nawierzchni i parametrów dróg na terenie gminy. Działanie to realizowane będzie we współpracy z Powiatem Międzyrzeckim. Gmina realizować będzie działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w tym poprzez bezpieczne przejścia dla pieszych. Dla mieszkańców centrum Międzyrzecza ważne będzie kontynuowanie porządkowania polityki parkingowej.

Myśląc o integracji przestrzennej, w tym w wymiarze ponadlokalnym, nie można pominąć potencjału rozwoju sieci i połączeń kolejowych. Gmina wspierać będzie działania prowadzone w wymiarze ponadlokalnym, które pozwolą wdrożyć rozwiązania komunikacyjne w oparciu o sieć kolejową.

Coraz ważniejszą rolę w systemie komunikacyjnym gminy oraz gmin sąsiednich odgrywają drogi i ścieżki rowerowe. Mogą być one nie tylko elementem atrakcyjności turystycznej ale również ważnym elementem nisko lub zeroemisyjnej komunikacji. Gmina dążyć będzie do systematycznego rozwijania spójnego, zintegrowanego ponadlokalnie i funkcjonalnie systemu dróg i ścieżek rowerowych.

Priorytet 1.7. Gmina SMART

Wymiar SMART w polityce rozwoju Gminy Międzyrzecz oznaczać będzie dążenie do wykorzystania rozwiązań inteligentnych w szczególności w zarządzaniu Gminą oraz w komunikacji z mieszkańcami, co wspierać będzie partycypacyjny model zarządzania. Gmina stawiać będzie na wdrażanie i rozwój e-usług oraz dążyć będzie do podnoszenia dostępności administracji dla mieszkańców i innych odbiorców. Rozwiązania SMART wdrażane będą także w placówkach i jednostkach gminnych, m. in. w szkołach. Gmina Międzyrzecz chce być lepiej przygotowana na zjawiska kryzysowe, w tym wydarzenia, które wpływają na sposób prowadzenia m. in. zajęć w szkołach. Dlatego rozwijać będzie zdolności szkół do prowadzenia nauki w formie zdalnej, przy wykorzystaniu narzędzi teleinformatycznych.

Gmina zamierza prowadzić również edukację społeczności w zakresie wykorzystywania narzędzi e-usług i e-administracji. W tym celu zamierza prowadzić już edukację dzieci.

Duży potencjał wykorzystania rozwiązań inteligentnych związany jest z wymiarem komunikacji i transportu, m. in. poprzez budowę systemów zarządzania i monitorowania ruchu pieszego i kołowego oraz informacji parkingowej.

Tabela 5. Priorytety i działania ujęte w celu 1. Dobre miejsce do życia

Priorytety	Działania
<p>Priorytet 1.1. Gmina dla młodych</p>	1.1.1. Rozwój opieki żłobkowej (nowy obiekt 72 miejsc, podwoi liczbę miejsc).
	1.1.2. Rozwój opieki przedszkolnej (budowa nowego obiektu w Międzyrzeczu, 150 miejsc).
	1.1.3. Wspieranie i rozwijanie budownictwa mieszkaniowego, w tym zasobów komunalnych, TBS, mieszkań dla młodych.
	1.1.4. Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
	1.1.5. Rozwijanie i wdrażanie preferencyjnych rozwiązań wspierających młodych w zamieszkaniu na terenie gminy, np. działki na dobry start.
	1.1.6. Rozwijanie i kształtowanie przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej dedykowanej dla rodzin z dziećmi.
<p>Priorytet 1.2. Gmina dla seniorów</p>	1.2.1. Rozwinięcie kształcenia kadr pielęgniarских, przy współpracy z Powiatem Międzyrzeckim.
	1.2.2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz rozwiązań wspierających aktywność środowisk seniorskich, np. miejsc spotkań, aktywności, w tym utworzenie nowego domu seniora.
	1.2.3. Tworzenie infrastruktury opieki nad osobami starszymi, w tym rozwój mieszkań chronionych wraz z opieką wytchnieniową.
	1.2.4. Rozwój przestrzeni publicznych dedykowanych aktywności seniorów.
	1.2.5. Poszerzenie zakresu oraz dostępności usług opiekuńczych.
	1.2.6. Wspieranie integracji międzypokoleniowej.
	1.2.7. Wspieranie organizacji pozarządowych i społecznych działających na rzecz seniorów.
	1.2.8. Utworzenie centrum usług społecznych.
<p>Priorytet 1.3. Aktywni mieszkańcy</p>	1.3.1. Wsparcie działalności oraz potencjału organizacji pozarządowych, w tym poprzez utworzenie inkubatora pozarządowego.
	1.3.2. Wspieranie rozwoju i aktywności klubów i organizacji sportowych, jako ważnych partnerów rozwoju społecznego gminy.
	1.3.3. Wspieranie rozwoju kadr organizacji pozarządowych, społecznych, klubów sportowych.
	1.3.4. Rozwój ekonomii społecznej, w tym bazującej na lokalnych potencjałach i produktach.
	1.3.5. Prowadzenie działań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o strategię rozwiązywania problemów społecznych.
	1.3.6. Likwidacja barier w dostępności, w tym prowadzenie audytów dostępności.
	1.3.7. Aktywna integracja migrantów, w tym poprzez działania kulturalne, edukacyjne, naukę języka polskiego.
	1.3.8. Rozwój marki gminy, w tym opracowanie systemu identyfikacji wizualnej wraz z logo.

Priorytety	Działania
	<p>1.3.9. Wspieranie integracji społecznej mieszkańców gminy, w tym poprzez rozwój infrastruktury, np. miejsc spotkań.</p> <p>1.3.10. Kształtowanie tożsamości lokalnej, np. poprzez lekcje historii lokalnej.</p>
<p>Priorytet 1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego</p>	<p>1.4.1. Rozwój oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych.</p> <p>1.4.2. Pobudzanie aktywności kulturalnej, w tym na obszarach wiejskich.</p> <p>1.4.3. Rozwój miejsc aktywności i rekreacji, bazujących na lokalnych zasobach przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych, w tym tworzenie „otwartych basenów” i kąpielisk, budowa kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego na terenie byłego stadionu w Obrzycach.</p> <p>1.4.4. Tworzenie miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży, np. parków linowych, skate parków, pump tracków.</p> <p>1.4.5. Kształtowanie przestrzeni i miejsc wspierających aktywność osób młodych, w tym wspieranie oddolnych inicjatyw młodzieżowych.</p>
<p>Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą</p>	<p>1.5.1. Kontynuowanie i dokończenie budowy kanalizacji sanitarnej gminy.</p> <p>1.5.2. Podnoszenie estetyki przestrzeni gminy, np. poprzez porządkowanie gospodarki odpadami (chowane śmietniki), utrzymanie czystości i ładu przestrzennego.</p> <p>1.5.3. Zwiększanie zasięgu sieci ciepłowniczej, w tym systematyczne podłączanie do sieci budynków wielorodzinnych oraz modernizacja sieci ciepłowniczych kanałowych na preizolowane.</p> <p>1.5.4. Ograniczanie niskiej emisji, w tym poprzez działania realizowane przez instytucje publiczne oraz wsparcie osób prywatnych w zakresie systemów grzewczych oraz odciążenie z ruchu pojazdów centrum Międzyrzecza, w tym likwidacja nieefektywnego źródła ciepła – w 6 gminnych kotłowni opalanych węglem i budowa odnawialnych źródła ciepła - gazowego z kogeneracją lub pompy ciepła z instalacją fotowoltaiczną, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z montażem.</p> <p>1.5.5. Wspieranie rozwoju niskoemisyjnej komunikacji publicznej, w szczególności w obrębie miasta.</p> <p>1.5.6. Rozwijanie potencjału odnawialnych źródeł energii, w tym na potrzeby energetyczne gminy, m. in. poprzez montaż OZE na budynkach użyteczności publicznej.</p> <p>1.5.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej.</p> <p>1.5.8. Rozwój terenów zielonych oraz miejsc charakteryzujących się dużą bioróżnorodnością, np. ogrodów kieszonkowych.</p> <p>1.5.9. Wzmocnienie potencjału retencyjnego przestrzeni gminy, w tym poprzez zwiększenie zdolności do zatrzymania wód opadowych.</p>

Priorytety	Działania
Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie	1.6.1. Usprawnienie systemu komunikacji drogowej w obrębie Międzyrzecza, w tym budowa wschodniej obwodnicy miasta wraz z przeprawą mostową nad rzeką Obrą, przebudowa mostu nad Obrą przy Osiedlu Kasztelańskim.
	1.6.2. Poprawa stanu nawierzchni i parametrów dróg na terenie gminy, w tym we współpracy z Powiatem Międzyrzeckim.
	1.6.3. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowych, w tym poprzez bezpieczne przejścia dla pieszych.
	1.6.4. Porządkowanie systemu parkingowego, w szczególności w centrum Międzyrzecza oraz w odniesieniu do rozwoju miejsc przesiadkowych.
	1.6.5. Dążenie do uporządkowania właścicielskiego dróg na terenie gminy.
	1.6.6. Wspieranie działań w zakresie rozwoju funkcjonalnego systemu komunikacji publicznej, w tym w oparciu o rozwój połączeń kolejowych (np. Magistrala Zachodnia).
	1.6.7. Rozwijanie spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych.
Priorytet 1.7. Gmina SMART	1.7.1. Rozwój e-usług oraz podnoszenie dostępności administracji.
	1.7.2. Wspieranie zdolności szkół do realizacji nauki w formie zdalnej i przy wykorzystaniu narzędzi teleinformatycznych.
	1.7.3. Rozwój inteligentnych narzędzi zarządzania komunikacją.
	1.7.4. Wprowadzanie do nauki w szkołach elementów e-usług, lekcji e-administracji.

Źródło: opracowanie własne

Cel 2. Dobre miejsce dla biznesu			
Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje	Priorytet 2.2. Gmina przedsiębiorcza	Priorytet 2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy	Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie

Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje

Gmina Międzyrzecz dzięki m. in. korzystnej lokalizacji stała się domem dla konkurencyjnych działalności gospodarczych. Firmy z terenu gminy w ciągu ostatnich lat zwiększały zatrudnienie, przyciągały również na teren gminy nowych mieszkańców, w tym migrantów spoza Unii Europejskiej. Otwartość Gminy Międzyrzecz na inwestycje oznacza, że na terenie gminy nadal tworzone będą warunki do lokowania nowych biznesów. Warto podkreślić, iż Zachodnia Polska, w tym województwo lubuskie systematycznie poprawiać będzie swoją konkurencyjność, m. in. poprzez inwestycje komunikacyjne oraz inwestycje w kapitał ludzki. Jest również regionem bezpośrednio sąsiadującym z Niemcami. Gmina zamierza wykorzystać atuty rozwojowe regionu, posiadany zasób terenów inwestycyjnych oraz

ukierunkowaną na potrzeby inwestorów politykę wsparcia. Gmina Międzyrzecz dążyć będzie do powiększania i aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Podnosić będzie atrakcyjność do inwestowania na swoim terenie poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej do terenów inwestycyjnych oraz budowę nowych dróg, jak np. obwodnicy. Aktywnie promować potencjał do inwestowania na terenie gminy i wspierać będzie inwestorów poprzez Centrum Obsługi Inwestora. Ważna dla gminy będzie stała współpraca z przedsiębiorcami, która pozwoli słuchać ich głosu i dostosowywać swoje działania do ich potrzeb. Gmina zamierza wykorzystać narzędzia partnerstwa publiczno-prywatnego do rozwoju gospodarczego na swoim terenie. Nie bez znaczenia dla lokowanie inwestycji będzie również kształtowanie systemu edukacji oraz przyjazna postawa wobec migrantów.

Priorytet 2.2. Gmina przedsiębiorcza

Rozwój gospodarczy na terenie gminy realizowany będzie nie tylko poprzez dużych inwestorów, ale także w oparciu o potencjał lokalnej przedsiębiorczości. Gminie zależy na tym, aby nadal kształtować przedsiębiorczość wśród swoich mieszkańców. Zamierza w tym celu zintensyfikować współpracę z instytucjami otoczenia biznesu, np. Gorzowskim Ośrodkiem Technologicznym, która ukierunkowana będzie na rozwój nowych firm, inkubację, promocję przedsiębiorczości, czy też rozwój ekonomii społecznej. Priorytetowo traktowana będzie powszechna edukacja z zakresu przedsiębiorczości. Szczególny potencjał dla rozwoju przedsiębiorczości Gmina postrzega w specyficznych produktach i usługach lokalnych. Gmina wspierać będzie rozwój kanałów i narzędzi sprzedaży produktów lokalnych, np. poprzez przebudowę targowiska miejskiego.

Priorytet 2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy

Gmina Międzyrzecz dążyć będzie do zwiększania szans na dobry start w życiu zawodowym młodych osób. W tym celu, przy współpracy z Powiatem Międzyrzeckim, wspierać będzie rozwój szkolnictwa zawodowego, które dostosowane będzie do potrzeb lokalnego rynku pracy, czego przykładem jest powrót do kształcenia kadry pielęgniarskiej. Ważna będzie również edukacja na rzecz przedsiębiorczości, która powinna być prowadzona już od najmłodszych lat. Prowadzenie edukacji z zakresu przedsiębiorczości wymaga współpracy z organizacjami i instytucjami wyspecjalizowanymi w tym zakresie, np. z instytucjami otoczenia biznesu, organizacjami pozarządowymi, organizacjami pracodawców, czy też przedsiębiorcami. Sposobem na budowanie postaw przedsiębiorczych będzie również aktywność społeczna. Ważną rolę w kształceniu na rzecz przedsiębiorczości odgrywać będą międzyrzeckie szkoły. Kluczowe wydaje się m. in. podnoszenie kompetencji matematycznych i informatycznych oraz językowych w szkołach, w tym poprzez rozwój zaplecza dydaktycznego oraz zajęcia pozalekcyjne. Gmina dążyć będzie do zaktywizowania przedsiębiorców w działania edukacyjne na rzecz mieszkańców, m. in. poprzez stosowanie przez przedsiębiorców narzędzi społecznej

odpowiedzialności biznesu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i podnoszenia szans rozwoju młodych osób.

Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie

Gmina Międzyrzecz zamierza rozwijać turystykę jako jedną z lokalnych specjalizacji gospodarczych. Na terenie gminy zlokalizowana jest jedna z najważniejszych i najbardziej rozpoznawalnych atrakcji turystycznych województwa lubuskiego, tzw. Międzyrzecki Rejon Umocniony. Jednocześnie gmina posiada szereg innych atutów, które umożliwiają rozwój funkcji turystycznej. Są to m. im. uwarunkowania przyrodnicze, w tym znaczna lesistość, występowanie jezior oraz rzeka Obra, jeden z ciekawszych w kraju szlaków turystyki kajakowej. Potencjał dla rozwoju turystyki związany jest także z dziedzictwem kulturowym, w tym ciekawą historią i zabytkami. Gmina Międzyrzecz dążyć będzie do rozwoju oferty turystycznej, integrując ją wewnątrz oraz w ujęciu funkcjonalnym. Ważne przy tym będzie wzmocnienie potencjału usługowego centrum Międzyrzecza, mając na uwadze m. in. dziedzictwo kulturowe miasta, ale również potencjał komunikacyjny miasta (m. in. rozwój kolei).

Gmina zamierza mocniej wykorzystać atuty dziedzictwa kulturowego, m. in. poprzez utworzenie Lubuskiego Muzeum Pożarnictwa oraz wyeksponowanie historii, np. Żydów z Międzyrzecza. Rozwój turystyki aktywnej bazować będzie na lokalnym i ponadlokalnym potencjale przyrodniczym, w tym związanym z turystyką rowerową, pieszą, wodną. Zakłada się dalszą modernizację i rozwój atrakcji turystycznych gminy, w tym również muzeum fortyfikacji oraz nietoperzy.

Dla skutecznej komunikacji z turystami ważne będzie sieciowanie i promocja atrakcji turystycznych gminy oraz w ujęciu funkcjonalnym, w tym na bazie współpracy ponadlokalnej, przy wykorzystaniu interaktywnych narzędzi. Rozwój małej infrastruktury turystycznej wspierać będzie dostępność do miejsc i przestrzeni atrakcyjnych turystycznie. Ważne przy tym będzie poszukiwanie i rozwijanie wyróżników bazujących na produktach i usługach lokalnych, pozwalających pełniej kształtować świadomość marki turystycznej gminy.

Tabela 6. Priorytety i działania ujęte w celu 2. Dobre miejsce dla biznesu

Priorytety	Działania
Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje	2.1.1. Tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
	2.1.2. Przebudowa dróg dojazdowych do terenów inwestycyjnych.
	2.1.3. Wykorzystanie potencjału utworzonej obwodnicy do kształtowania oferty inwestycyjnej.
	2.1.4. Współpraca przy promocji gminy, w tym poprzez Centrum Obsługi Inwestora.
	2.1.5. Wzmocnienie współpracy z przedsiębiorcami.

Priorytety	Działania
	2.1.6. Wykorzystanie narzędzi partnerstwa publiczno-prywatnego do rozwoju gospodarczego na terenie gminy.
Priorytet 2.2. Gmina przedsiębiorcza	<p>2.2.1. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu (np. Gorzowski Ośrodek Technologiczny), ukierunkowana na rozwój nowych firm, inkubację, promocję przedsiębiorczości, rozwój ekonomii społecznej.</p> <p>2.2.2. Edukacja z zakresu przedsiębiorczości.</p> <p>2.2.3. Wzmocnienie i rozwój kanałów i narzędzi sprzedaży produktów lokalnych, w tym poprzez przebudowę targowiska miejskiego.</p>
Priorytet 2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy	<p>2.3.1. Wsparcie rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie gminy i powiatu międzyrzeckiego, dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p> <p>2.3.2. Edukacja na rzecz przedsiębiorczości, prowadzona od przedszkola.</p> <p>2.3.3. Wsparcie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości prowadzonych przez wyspecjalizowane instytucje, np. instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców, przedsiębiorców.</p> <p>2.3.4. Podnoszenie kompetencji matematycznych i informatycznych oraz językowych w szkołach, w tym poprzez rozwój zaplecza dydaktycznego, zajęcia pozalekcyjne.</p> <p>2.3.5. Wykorzystanie narzędzi społecznej odpowiedzialności biznesu w kształtowaniu edukacji na rzecz przedsiębiorczości i podnoszenia szans rozwoju młodych osób.</p>
Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie	<p>2.4.1. Wzmocnienie potencjału usługowego centrum Międzyrzecza, w tym poprzez ożywienie centrum.</p> <p>2.4.2. Rozwój oferty kulturalnej bazującej na lokalnym potencjale, w tym utworzenie Lubuskiego Muzeum Pożarnictwa, wyeksponowanie historii, np. Żydów z Międzyrzecza.</p> <p>2.4.3. Rozwój turystyki aktywnej, bazującej na lokalnym i ponadlokalnym potencjale przyrodniczym, w tym turystyki rowerowej, pieszej, wodnej.</p> <p>2.4.4. Modernizacja i rozwój atrakcji turystycznych gminy, w tym muzeum fortyfikacji oraz nietoperzy.</p> <p>2.4.5. Sieciowanie i promocja atrakcji turystycznych gminy oraz w ujęciu funkcjonalnym, w tym na bazie współpracy ponadlokalnej, przy wykorzystaniu interaktywnych narzędzi.</p> <p>2.4.6. Rozwój małej infrastruktury turystycznej, wspierającej dostępność do miejsc i przestrzeni atrakcyjnych turystycznie, np. parkingów, miejsc odpoczynku.</p> <p>2.4.7. Wspieranie rozwoju i sprzedaży produktów oraz usług lokalnych.</p>

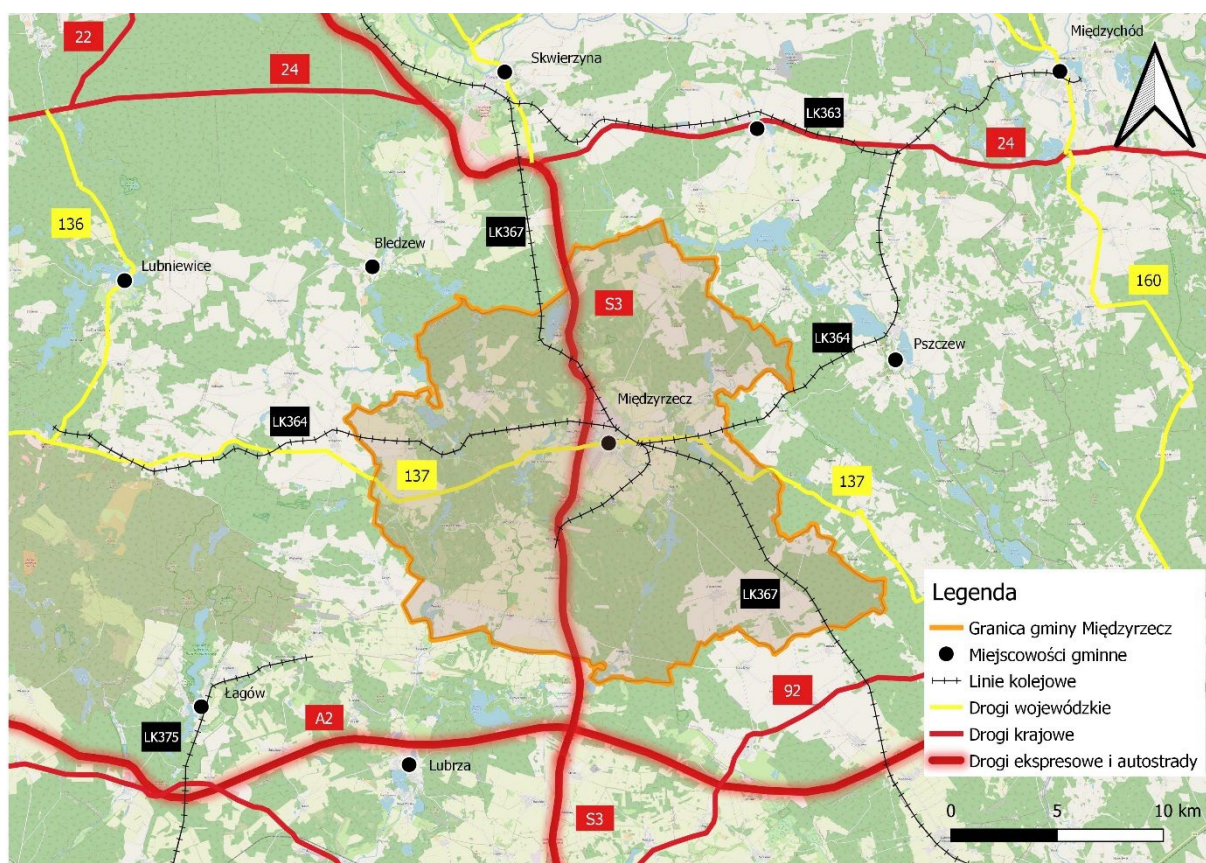
Źródło: opracowanie własne

6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY

6.1. Założenia struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy w kontekście ustaleń Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030

Międzyrzecz to gmina miejsko – wiejska, położona na terenie powiatu międzyrzeckiego, w województwie lubuskim, w odległości ok. 70 km od granicy z Niemcami. Teren gminy zajmuje łączną powierzchnię 315,32 km². Od północy graniczy z gminą Przytoczna, od wschodu z gminami Trzciel i Pszczew, od zachodu z gminami Bledzew i Sulęcín, a od południa z gminami Lubrza i Świebodzin.

Mapa 1. Położenie Gminy Międzyrzecz

Źródło: opracowanie własne

W skład gminy wchodzi miasto Międzyrzecz i 19 sołectw. Międzyrzecz jest największym miastem gminy oraz siedzibą władz powiatowych i gminnych. Tereny wiejskie zajmują łącznie obszar 305 km², tereny miejskie zaś 10 km².

Strukturę osadniczą gminy tworzy miasto Międzyrzecz, uzupełniony przez ośrodki wiejskie podstawowe: Bobowicko, Bukowiec Gorzyca, Kursko, Kaława, Kalsko oraz pozostałe wsie, wchodzące

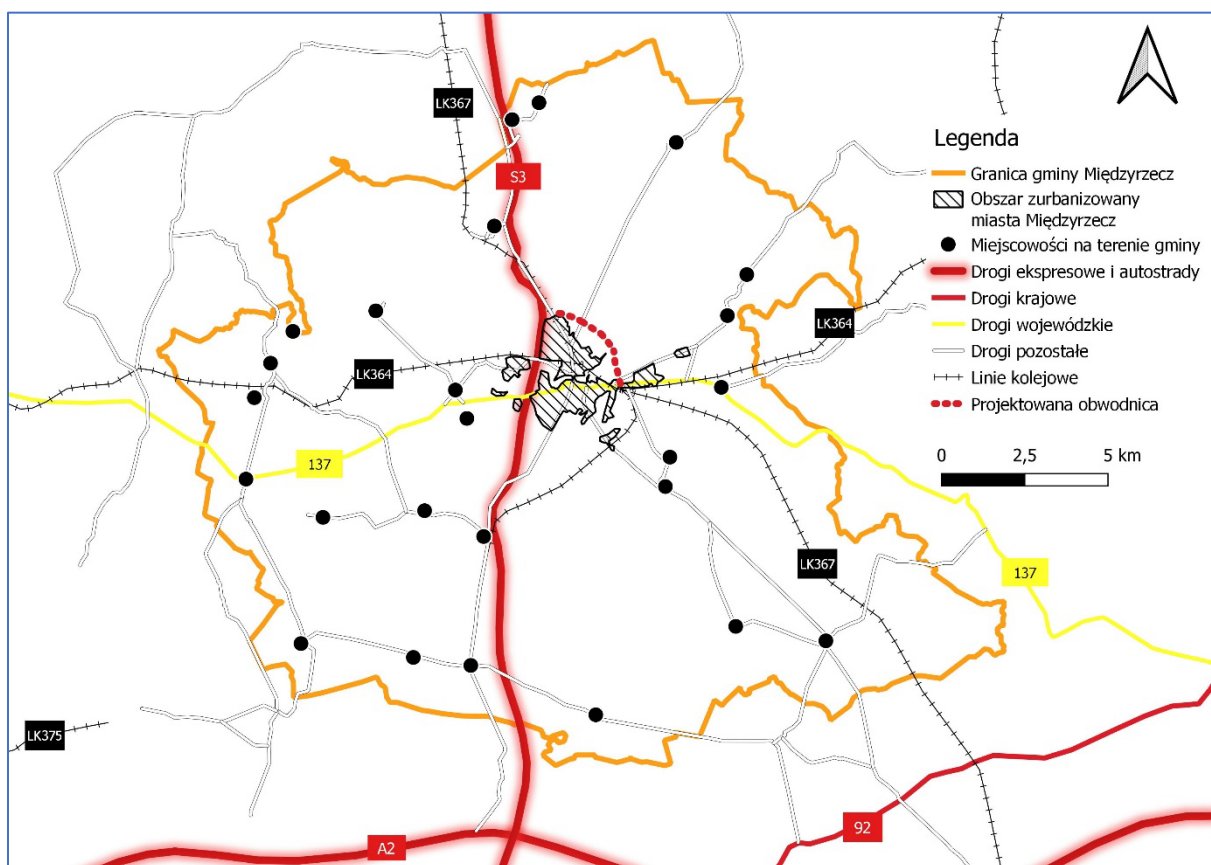

w skład sołectw: Bobowicko, Bukowiec, Gorzyca, Kalsko, Kaława, Kęszycza Leśna, Kuligowo, Kursko, Kuźnik, Pieski, Pniewo, Szumiąca, Święty Wojciech, Wysoka, Wyszanowo, Żółwin.

Przez obszar Gminy Międzyrzecz przebiegają: droga krajowa nr S3 relacji Szczecin – Gorzów Wielkopolski – Zielona Góra – Nowa Sól, droga wojewódzka nr 137 relacji Słubice – Sulęcín – Międzyrzecz – Trzciel 17 dróg powiatowych. Kilkanaście kilometrów na południe od miasta przebiega autostrada A2, a najbliższy dostęp do niej stanowi węzeł Jordanowo, zlokalizowany 15 km na południe od centrum Międzyrzecza (na połączeniu autostrady A2 z drogą ekspresową S3).

Dwie główne arterie komunikacyjne miasta stanowią: dawna droga krajowa nr 3, obecnie droga gminna (ulice: Kazimierza Wielkiego i Mieszka I) oraz droga wojewódzka nr 137 (ulice: Zachodnia, Młyńska, Rynek, 30 Stycznia, Poznańska), przecinające się na głównym skrzyżowaniu w Międzyrzeczu.

Mapa 2. Układ komunikacyjny oraz osadniczy gminy Międzyrzecz

Źródło: opracowanie własne

Obszar gminy Międzyrzecz odznacza się atrakcyjnością krajobrazową. Najważniejszymi elementami środowiska przyrodniczego, które bezpośrednio wpływają na postrzeganie krajobrazu gminy jest szata roślinna oraz rzeźba terenu. Dominującymi elementami szaty roślinnej na obszarze gminy są wielkopowierzchniowe lasy oraz otwarte tereny pól uprawnych, które w połączeniu z dolinami

większych rzek oraz licznymi zbiornikami wodnymi, kształtują krajobraz gminy. Ważną rolę w ocenie krajobrazu stanowią zadrzewienia i zakrzewienia, tereny łąkowe oraz oczka wodne. Dwoma głównymi elementami krajobrazu jest wysoczyzna dyluwialna w postaci kilku wysp wysoczyznowych oraz obniżenie Obry. Teren gminy przecinają doliny rzek, liczne jeziora oraz wzgórza kemowe. Najwyższy punkt gminy o rzędnej 133,4 m n.p.m. leży koło wsi Bukowiec. Z kolei punkt najniżej położony, tj. poziom wód Obry na zachód od Międzyrzecza, leży na wysokości 43 m n.p.m.

Głównymi rzekami gminy są Obra z jej lewostronnym dopływem Paklicą. Na terenie gminy występuje kilkadziesiąt jezior oraz zespoły stawów hodowlanych. Wśród naturalnych zbiorników wodnych przeważają polodowcowe jeziora rynnowe i przyozowe. Największe z nich to Bukowiecko-Wyszanowskie (119 ha), Głębokie (112 ha) oraz Kursko (83 ha). Dominują jeziora o głębokości średniej mniejszej niż 10 m, mimo niekiedy znacznej głębokości maksymalnej.

Obszar gminy znajduje się poza zasięgiem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Na przeważającej części wody podziemne występują na głębokości od 1 do 5 m p.p.t. Większe głębokości, powyżej 10 m, występują na niewielkich obszarach wałów ozowych i pagórów kemowych na południowy zachód od Międzyrzecza oraz na wysoczyźnie morenowej na zachód i północny zachód od Kaławy. Natomiast najmniejsze głębokości, poniżej 1 m, zaobserwowano w dolinach rzecznych, w otoczeniu jezior i podmokłych zagłębieniach bezodpływowych.

Klasyfikacja i ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych w województwie lubuskim wykazała, że wody powierzchniowe występujące na terenie gminy Międzyrzecz charakteryzowały się złym stanem.¹

Celem ochrony wód jest osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych, jednolitych części wód podziemnych oraz obszarów chronionych, a także poprawa jakości wód oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych. W odniesieniu do wód powierzchniowych cele te są następujące:

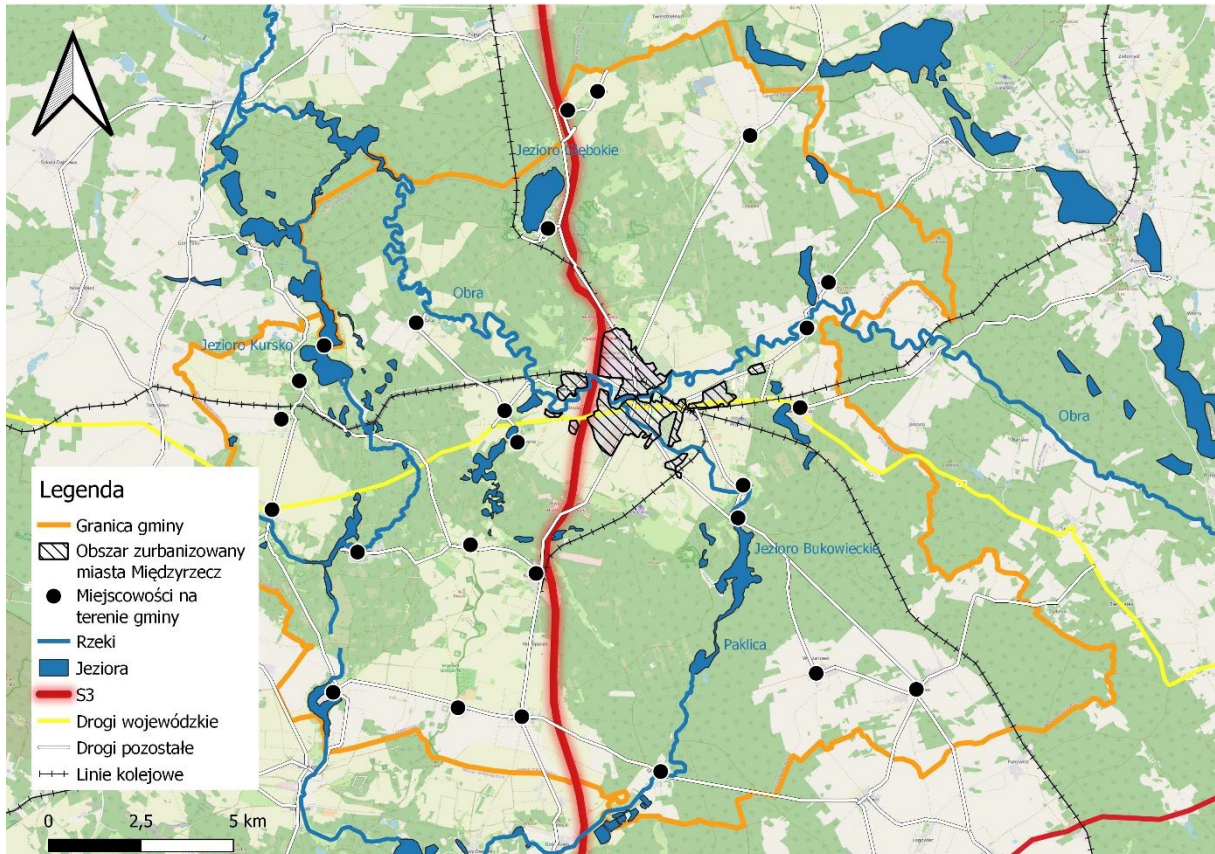
- niepogarszanie stanu wód, osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód,
- stopniowe redukcje zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi oraz substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zaprzestanie, stopniowe eliminowanie lub ograniczanie emisji substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,

---

¹ Za: GIOŚ

- spełnienie wymagań szczególnych w odniesieniu do obszarów chronionych (np. obszary chronione przyrody, kąpieliska), tj. jest osiągnięcia norm i celów ustanowionych dla obszarów chronionych.

Mapa 3. Sieć hydrograficzna

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy Międzyrzecz położone są częściowo obszary zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

- Męcinka (PLRW600025187789),
- Popówka (PLRW600017187878),
- Paklica (PLRW600025187889),
- Dopływ z Nietoperka (PLRW600017187892)
- Obra od wpływu do Zb. Bledzew do ujścia (PLRW60000187899),
- Dopływ z Jasieńca (PLRW6000171878772),
- Dopływ z Janowa (PLRW6000171878792),
- Dopływ z jez. Żółwino (PLRW6000171878794),
- Dopływ z Bobowicka (PLRW6000171878796),

- Dopływ z gaj. Bagno (PLRW6000171878798),
- Obra od wypływu z jez. Rybojadło do Paklicy (PLRW6000241878799),
- Obra od Paklicy do wpływu do Zb. Bledzew (PLRW6000241878939),
- Jeziorna (PLRW60002518789529) i Warta od Kamionki do Obry (PLRW60002118779);
- oraz jednolite części wód powierzchniowych jeziornych:
  - Głębokie (PLLW10378),
  - Kursko (PLLW10381),
  - Długie (PLLW10382),
  - Bukowieckie (PLLW10377).

Zgodnie z obowiązującym Planem jednolite części wód powierzchniowych rzecznych: Obra od wpływu do Zb. Bledzew do ujścia, Warta od Kamionki do Obry, Obra od wypływu z jez. Rybojadło do Paklicy, Obra od Paklicy do wpływu do Zb. Bledzew, Męcinka, Paklica, Bukowieckie i Kursko charakteryzuje zły stan wód oraz zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu wód i z tego względu ustalono dla nich odstępowstwo czasowe od osiągnięcia celu środowiskowego.

Pozostałe jednolite części wód tj.: Dopływ z Jasieńca, Popówka, Dopływ z Janowa, Dopływ z jez. Żółwino, Dopływ z Bobowicka Dopływ z gaj. Bagno, Dopływ z Nietoperka i Jeziorna oraz Jezioro Głębokie są w stanie dobrym, nie zostały zakwalifikowane jako zagrożone i nie posiadają derogacji. Dla Jeziora Długiego z uwagi na brak monitoringu nie został oceniony stan wód. Obie jednolite części wód podziemnych obszarowo związane z Gminą Międzyrzecz są w stanie dobrym, zarówno pod względem stanu chemicznego jak i ilościowego w związku z czym nie są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego oraz nie posiadają derogacji.

Z terenem Gminy Międzyrzecz związane są dwie jednolite części wód podziemnych PLGW600059 i PLGW600041. Obie jednolite części wód podziemnych charakteryzują się dobrym stanem ilościowych, dobrym stanem chemicznym, dobrą oceną ogólną stanu i są niezagrażone osiągnięciem celów środowiskowych.

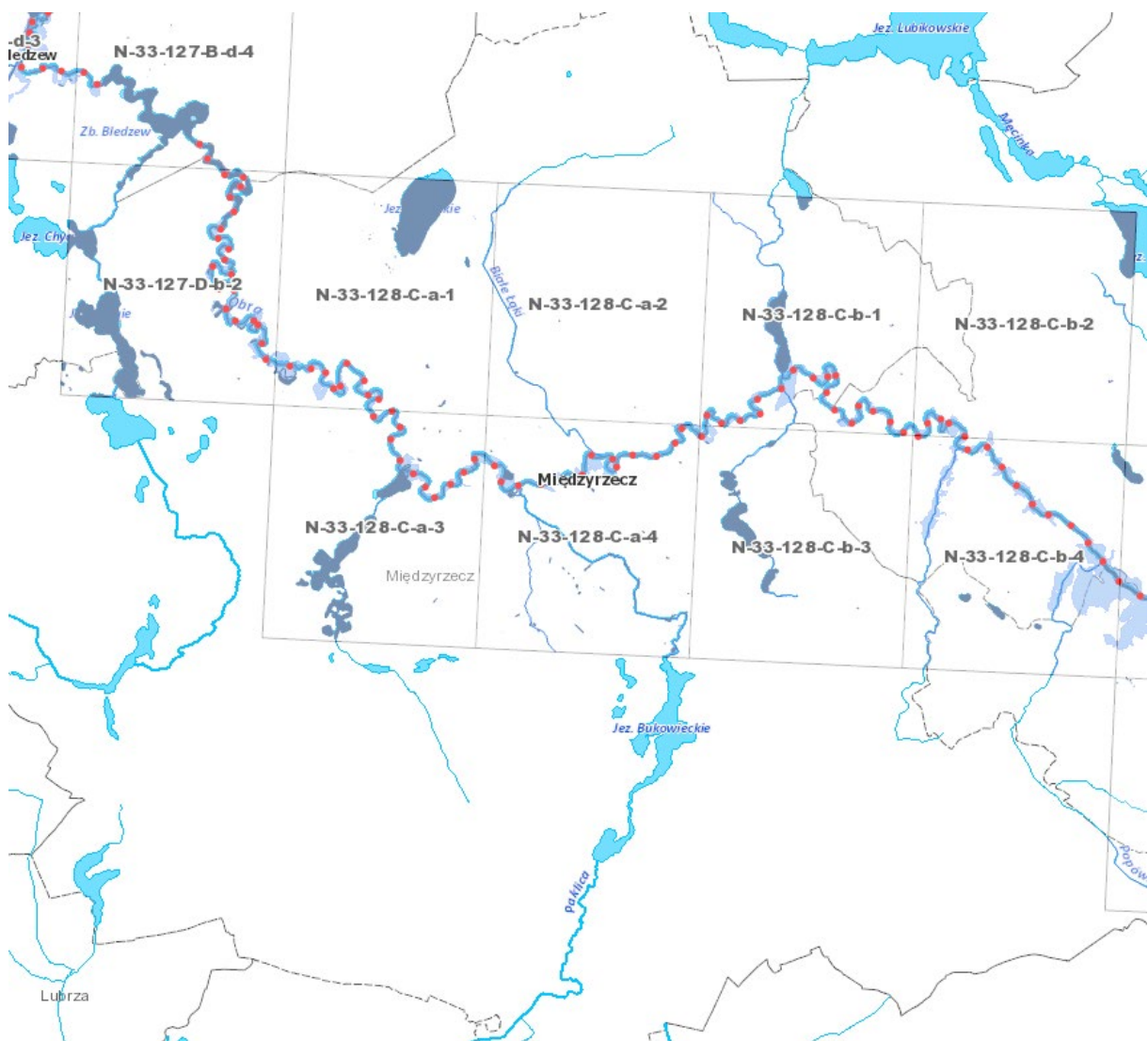
Na terenie gminy Międzyrzecz występują obszary zagrożenia powodziowego. Zlokalizowane są one w centralnej części gminy. Związane są z układem rzeczny Obry i jej dopływów.

Aktualna ocena ryzyka powodziowego została przedstawiona na mapach zagrożenia powodziowego (MZP) i mapach ryzyka powodziowego (MRP). Na MZP wskazano obszary o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=10%, tzw. wody dziesięcioletnie), o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=1%, tzw. wody stuletnie), o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=0,2%, tzw. wody pięćsetletnie) oraz obszary narażone

na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, tj. $Q=1\%$ i $Q=10\%$, występują ograniczenia dla zagospodarowania terenu, które wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi.

Na terenie gminy Międzyrzecz występują obszary zagrożone podtopieniami w przypadku wystąpienia deszczy nawałnicowych. Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, jak rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, opadami, itp. Jak również czynnikami antropogenicznymi, tj.: regulacja koryt, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych. Rzeki przepływające przez obszar gminy nie posiadają uregulowanych koryt, brak również urządzeń przeciwpowodziowych. Na ciekach zamontowane są urządzenia regulujące przepływ wód.

Mapa 4. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w gminie Międzyrzecz

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl/>

Na terenach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2021 ro. Poz. 624, z późn. zm), obejmujące: gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenie przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowanie oraz lokalizowanie nowych cmentarzy.

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m. in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Tereny znajdujące się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie nie może naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.²

Szczególnym wymiarem polityk rozwoju lokalnego oraz ponadlokalnego będzie przeciwdziałanie suszy. Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021-2027 – przyjęty został na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615).

Wg danych Planu przeciwdziałania skutkom suszy³, obszar gminy Międzyrzecz położony jest:

- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- w całości na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- w większości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej, nieznacznie na terenie silnie i słabo zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- w całości na słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

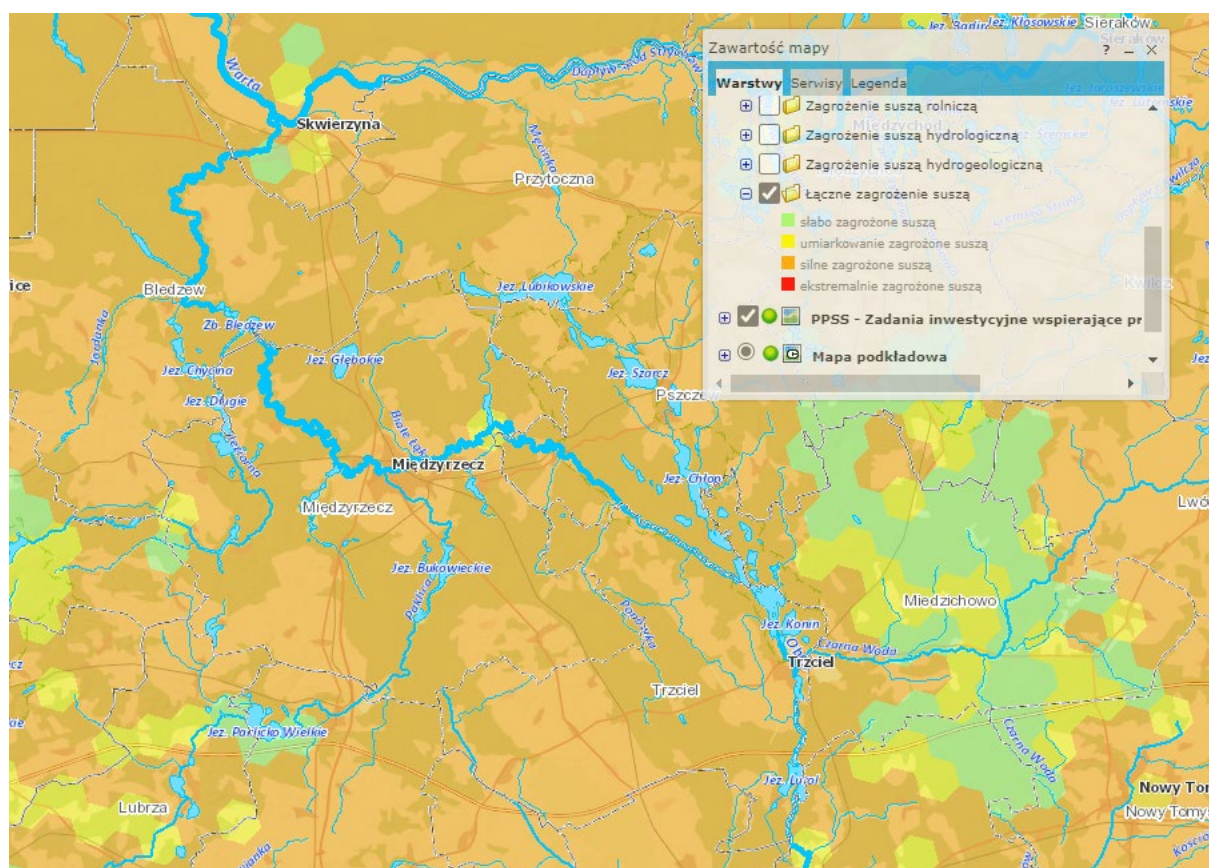
W łącznym zestawieniu Gmina Międzyrzecz klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

---

² Za: Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne

³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy

Mapa 5. Mapa zagrożenia suszą na terenie gminy Międzyrzecz

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl/>

Na terenie gminy Międzyrzecz występują jedne z lepszych gleb w całym powiecie międzyrzeckim. Wokół miasta Międzyrzecz skoncentrowane są najlepsze gleby brunatne i czarne ziemie, stanowiące kompleks pszenno-dobry (2), dalej pierścieniem występują gleby piaskowe różnych typów genetycznych (kompleks 7 i 6 z udziałem 5 i 4) oraz trwałe użytki zielone utworzone przeważnie na czarnych ziemiach i torfach niskich podścielonych pyłami.

Dominującymi powierzchniowo klasami gruntów są użytki RV, RIVa i RIVb. Prawie jedna czwarta całego arealu rolniczego (23%) zajęta jest przez grunty podlegające ochronie. Główne skupiska chronionych gruntów ornych znajdują się wokół Międzyrzecza, w rejonie Bukowca, Pniewa i Kaławy, na zachód od Kurska oraz pomiędzy Kuligowem i Żółwinem. Najlepsze jakościowo użytki zielone koncentrują się na północ od Międzyrzecza oraz na północny zachód od osady Łęgowskie.

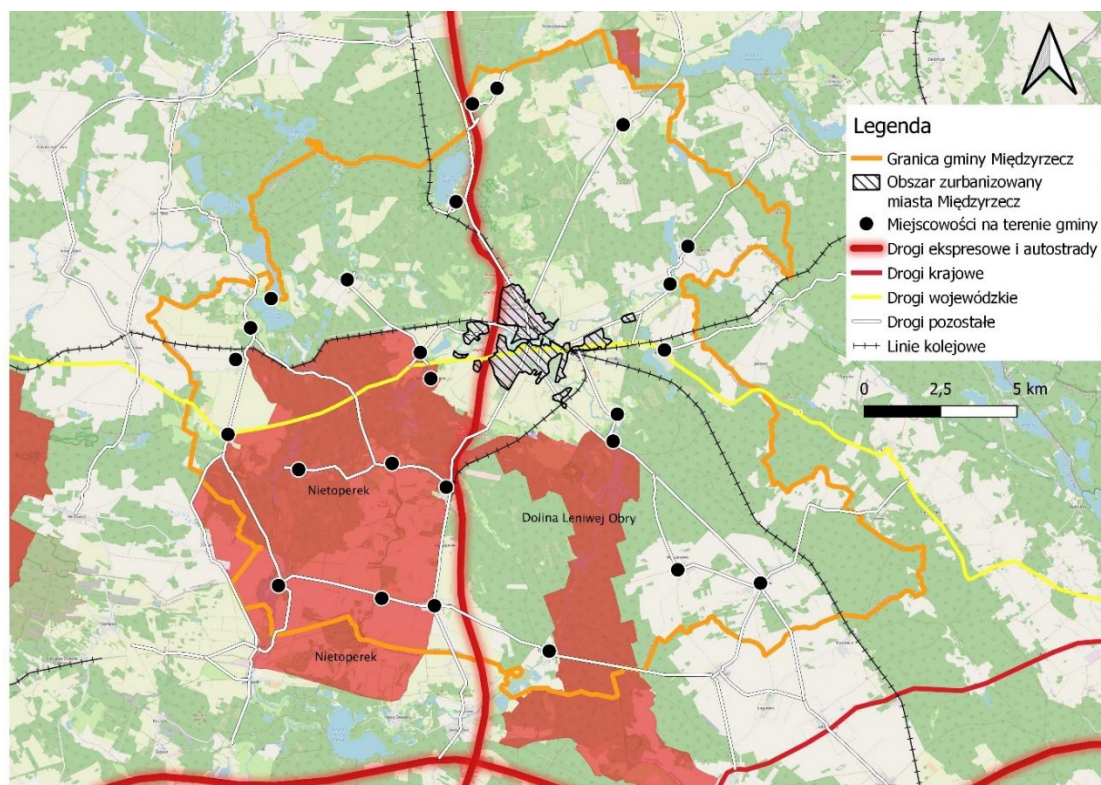
Największa koncentracja terenów wykorzystywanych rolniczo znajduje się na terenach w otoczeniu miejscowości w południowej części gminy (Pniewo, Kaława, Nietoperek, Bukowiec, Wyszynowo), w części zachodniej (Pieski, Kursko) oraz w części północnej (Kalsko, Kuligowo). Sporo terenów użytkowanych rolniczo znajduje się wokół miasta Międzyrzecz.

Gmina Międzyrzecz znajduje się w zasięgu granic 2 nadleśnictw: Międzyrzecz i Trzciel, podległych Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie.

Średnia lesistość całej gminy Międzyrzecz wynosi 51,94% i kształtuje się na podobnym poziomie jak dla województwa lubuskiego. Lesistość gminy w granicach poszczególnych nadleśnictw jest zróżnicowana i wynosi odpowiednio 48,4% dla Nadleśnictwa Międzyrzecz i 60,0% dla Nadleśnictwa Trzciel.

W granicach gminy Międzyrzecz licznie występują obszarowe oraz punktowe formy ochrony przyrody, należą do nich 2 obszary Natura 2000, 1 rezerwat przyrody, 1 park krajobrazowy, 3 obszary chronionego krajobrazu (dodatkowo 1 obszar uchylony oczekuje na przywrócenie), 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy, 18 użytków ekologicznych oraz 78 pomników przyrody.

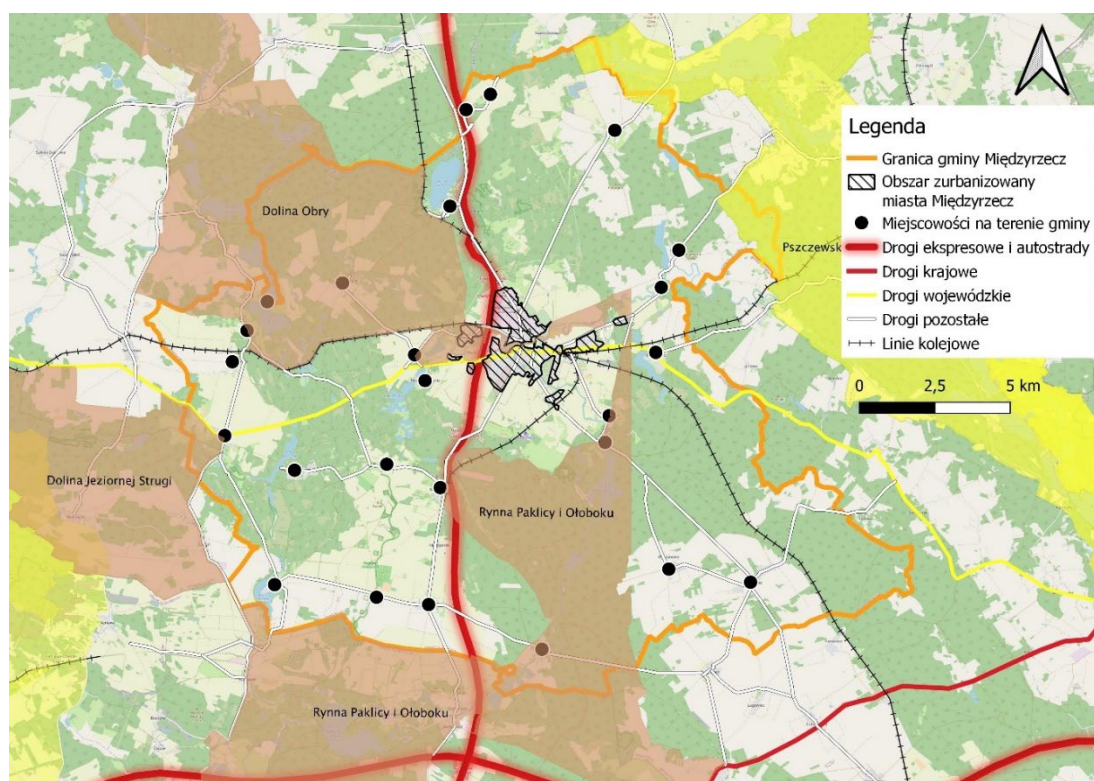
Mapa 6. Obszary Natura 2000

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7. Obszary chronionego krajobraz oraz parki krajobrazowe

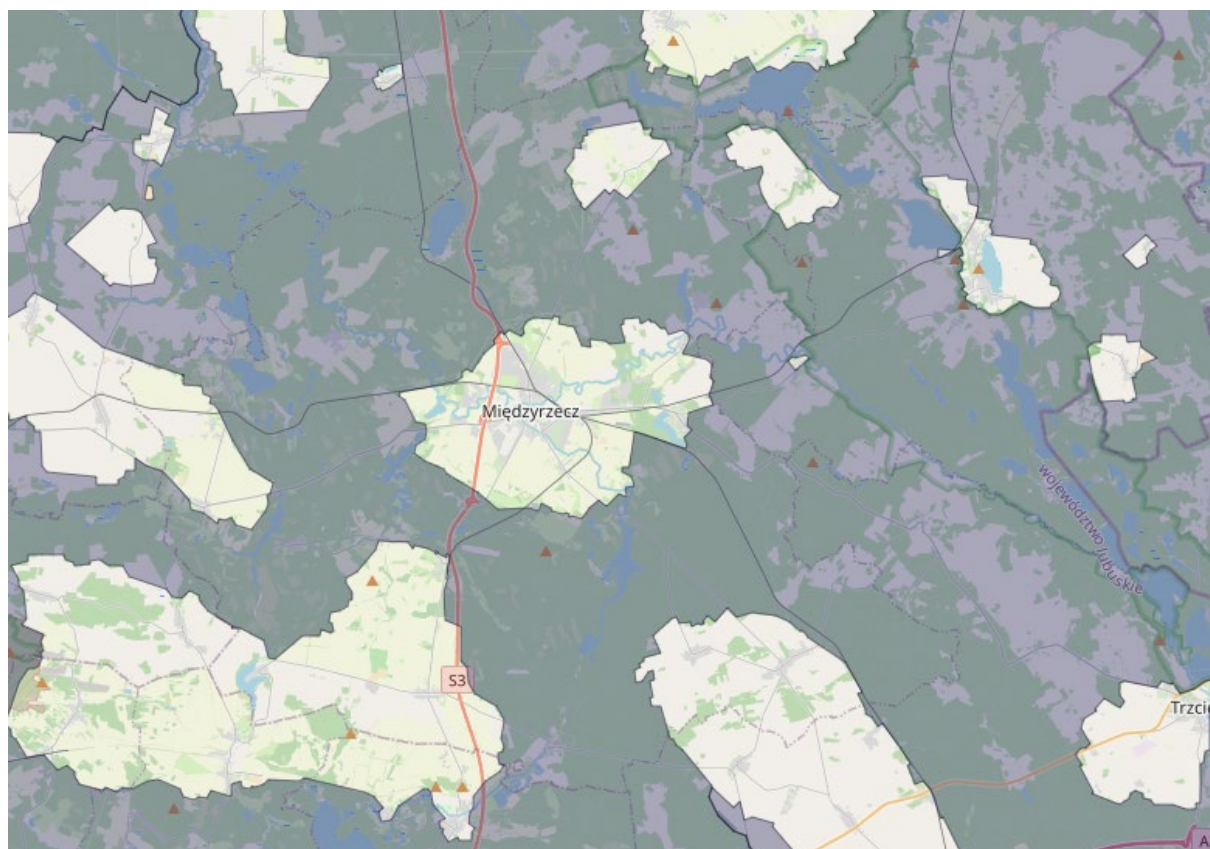
Źródło: opracowanie własne

Na terenie gminy Międzyrzecz aktualnie znajduje się **78 pomników przyrody**. Są to pojedyncze drzewa, aleje lub skupiska należące do gatunków: dąb, jesion, klon, wierzba, lipa, sosna, cis pospolity, wiąz szypułkowy, topola biała, jesion wyniosły, wiśnia ptasia i buk.

Na terenie gminy występuje 18 użytków ekologicznych (o łącznej powierzchni 79,5 ha), które obejmują tereny mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Są to w szczególności: siedliska przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków (9 obiektów), bagna (6 obiektów), płaty nieużytkowanej roślinności (3 obiekty).

Ważnym elementem zapewniającym łączność i spójność ekologiczną na terenie gminy są **korytarze ekologiczne**, które stanowią obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Do korytarzy tworzonych przez główne rzeki i ich doliny zaliczyć należy korytarz wyznaczony wzdłuż osi rzeki Obry wraz z jej doliną, a także mniejszy korytarz Paklicy. Drugą kategorię tworzą korytarze migracyjne oparte na zwartych kompleksach leśnych. Zgodnie z Mapą korytarzy ekologicznych (2011) gmina Międzyrzecz znajduje się w granicach krajowego Korytarza Północno-Centralnego (KPnC).

Mapa 8. Korytarze ekologiczne

Źródło: <http://mapa.korytarze.pl/>

Analizując zakres działań przewidzianych do realizacji w Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 pod kątem kształtowania polityki przestrzennej należy zwrócić uwagę na priorytety, które w największym stopniu wpływać będą na zmiany funkcjonalno-przestrzenne. Będą to przede wszystkim następujące priorytety:

- Priorytet 1.1. Gmina dla młodych,
- Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą,
- Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie,
- Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje,
- Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie.

Poniżej przedstawiono założenia Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 w odniesieniu do wymiaru przestrzennego.

Tabela 7. Wymiar przestrzenny realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030

Priorytety	Zakres interwencji w odniesieniu do wymiaru przestrzennego
Priorytet 1.1. Gmina dla młodych	<ul style="list-style-type: none"> • Zakłada się zrównoważony rozwój gminy pod względem funkcji mieszkaniowej. • Szczególny potencjał dla rozwoju zabudowy wielorodzinnej, dedykowanej młodym, posiada przestrzeń miejska. Atutami są dobra dostępność do usług publicznych, komunikacji, miejsc pracy oraz infrastruktury sieciowej, w tym ciepłowniczej.
Priorytet 1.2. Gmina dla seniorów	<ul style="list-style-type: none"> • Gmina dążyć będzie do zrównoważonej realizacji działań w ujęciu przestrzennych, odnoszących się do wsparcia seniorów. Z uwagi na koncentrację infrastruktury społecznej w Międzyrzeczu, w tym placówek wsparcia seniorów, opieki zdrowotnej, większość działań realizowanych będzie w przestrzeni miejskiej gminy.
Priorytet 1.3. Aktywni mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> • Działania związane z rozwojem infrastruktury społecznej, ze względu na koncentrację usług publicznych, wdrażane będą w największym stopniu w przestrzeni miejskiej gminy. Dotyczy to m. in. utworzenia Centrum Usług Społecznych.
Priorytet 1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> • Działania związane z modernizacją i rozwojem infrastruktury sportu oraz rekreacji realizowane będą w miejscach ich lokalizacji oraz przestrzeniach o szczególnych walorach dla rozwoju funkcji wypoczynkowej, w sąsiedztwach stref zamieszkania. • Rozwój infrastruktury kultury realizowany będzie w największym stopniu w przestrzeni miejskiej gminy, gdzie zakłada się m. in. utworzenie Lubuskiego Muzeum Pożarnictwa. Zakłada się również realizację działań na obszarach wiejskich, w tym miejscach o potencjale do rozwoju funkcji turystycznej.
Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą	<ul style="list-style-type: none"> • Gmina zmierzać będzie do pełnego skanalizowania sanitarnego miejscowości gminnych. Realizacja dotyczy więc przede przestrzeni gminy, w której występują jeszcze deficyty infrastruktury kanalizacyjnej. • Realizacja działań związanych ze wsparciem rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz wymiany źródeł ciepła realizowana będzie w przestrzeni całej gminy. • Zwiększanie zasięgu sieci ciepłowniczej dotyczyć będzie przestrzeni miejskiej gminy. Zakłada się ponadto modernizację sieci ciepłowniczych z kanałowych na preizolowane. • Zakłada się likwidację nieefektywnego źródła ciepła w 6 gminnych kotłowniach opalanych węglem i budowę odnawialnych źródeł ciepła – gazowego z kogeneracją lub pomocy ciepła z instalacją fotowoltaiczną. • Przewiduje się termomodernizację budynków użyteczności publicznej wraz z montażem OZE.

	<ul style="list-style-type: none"> • Działania z zakresu ograniczania niskiej emisji w szczególności sposób koncentrować będą się w przestrzeni miejskiej, choć zakłada się również realizację działań na obszarach wiejskich. • Działania z zakresu rozwoju potencjału retencyjnego dotyczyć będą całej przestrzeni gminy. • Rozwój terenów zielonych, w tym np. parków kieszonkowych, realizowany będzie w przeważającym zakresie na obszarze miejskim gminy. • Zadania z zakresu gospodarki odpadami dotyczyć będą przestrzeni całej gminy.
Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie	<ul style="list-style-type: none"> • Zakłada się usprawnienie systemu komunikacji drogowej w obrębie Międzyrzecza, m. in. poprzez budowę obwodnicy oraz przeprawy mostowej nad Obrą. • Zakłada się prowadzenie systematycznych modernizacji, remontów, rozbudowy infrastruktury drogowej, dróg rowerowych, ścieżek rowerowych oraz chodników w poszczególnych miejscowościach gminy. • Zakłada się modernizację dróg gminnych będących w złym stanie technicznym oraz wsparcie realizacji inwestycji realizowanych przez Powiat Międzyrzecki. • Gmina dążyć będzie do uspokojenia i wyprowadzenia ruchu komunikacyjnego ze ścisłego centrum Międzyrzecza. • Gmina prowadzić będzie działania zabezpieczające dostęp do komunikacji publicznej w ujęciu całej gminy (w sposób zrównoważony). • W wymiarze współpracy ponadlokalnej Gmina dążyć będzie do wzmocnienia i rozwoju połączeń kolejowych, w tym docelowo poprzez utworzenie tzw. Magistrali Zachodniej, łączącej Międzyrzecz m. in. z Gorzowem Wielkopolskim i Zieloną Górą.
Priorytet 1.7. Gmina SMART	<ul style="list-style-type: none"> • Działania SMART realizowane będą z myślą o całej społeczności gminy.
Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje	<ul style="list-style-type: none"> • Działania związane z powiększaniem zasięgu oraz aktualizacją Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego realizowane będą sukcesywnie w całej przestrzeni gminy. Priorytetem będą obszary poddane presji urbanizacyjnej i inwestycyjnej. • Działania związane z rozwojem funkcji gospodarczej na terenie Gminy realizowane będą w przestrzeniach, które posiadają największe atuty pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Są to obszary, które posiadają przede wszystkim dogodnie powiązanie komunikacyjne, w tym dostęp do drogi ekspresowej S3.

Priorytet 2.2. Gmina przedsiębiorcza	<ul style="list-style-type: none"> • Działania zakładające wsparcie rozwoju przedsiębiorczości realizowane będą z myślą o wszystkich mieszkańcach gminy, bez faworyzowania mieszkańców poszczególnych części gminy.
Priorytet 2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Działania związane z rozwojem bazy edukacyjnej realizowane będą w przestrzeni gminy, w której zlokalizowana jest infrastruktura oświatowa.
Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój funkcji turystycznej zakłada wzmocnienie potencjału istniejących atrakcji i miejsc turystycznych. Dotyczy to m.in. największych atrakcji turystycznych gminy, w tym Międzyrzeckiego Rejonu Umocnień. • Gmina dążyć będzie do zwiększania atrakcyjności i dostępności do miejsc turystycznych, m. in. poprzez rozwój małej infrastruktury turystycznej oraz rozwój szlaków turystycznych, w tym w oparciu o turystykę rowerową, pieszą i wodną. • Zakłada się wzmocnienie potencjału turystyki kulturowej, w tym poprzez utworzenie Lubuskiego Muzeum Pożarnictwa w Międzyrzeczu. • Ważnym miejscem w układzie powiązań turystycznych i obsługi turystów odgrywać będzie Międzyrzecz. Zakłada się m. in. ożywienie centrum miasta. Nie bez znaczenie dla przyszłej roli usługowej miasta będzie rozwój połączeń kolejowych.

6.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Międzyrzecz

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 wskazują na kontynuacyjny sposób prowadzenie polityki rozwoju, która ukierunkowana będzie na integrację przestrzenną, społeczną, ochronę środowiska i wzmocnienie potencjału gospodarczego, opierające się na dobrym dostępie do korytarzy transportowych kraju.

Mając na względzie powyższe, należy uznać, że aktualne są ogólne założenia prowadzenia polityki przestrzennej zawarte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Międzyrzecz. Niemniej jednak sugeruje się aktualizację zapisów Studium.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wskazuje rozwiązania odnoszące się do wymiarów funkcjonowania Gminy Międzyrzecz, które co do zasady spójne są z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030.

Tabela 8. Wymiar i zakres interwencji wskazany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Międzyrzecz

Wymiar	Zakres interwencji przedstawiony w SUIKZP	Spójność z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030
<p>1. Rozwój funkcjonalny</p>	<p>1. Dla funkcji rolniczej: rozwój funkcji alternatywnych, takich jak usługi przemysłu, w tym agroturystyki.</p>	<p>Spójne.</p>
	<p>2. Dla funkcji przemysłowej: rozwój terenów przemysłowych w oparciu o tereny aktywności gospodarczej zlokalizowane w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych.</p>	<p>Spójne.</p>
	<p>3. Dla gospodarki leśnej: zaleca się zalesienie nieużytków i uporządkowanie areatów leśnych.</p>	<p>Spójne.</p>
	<p>4. Dla funkcji usługowej: proponuje się zachowanie rezerw pod budownictwo usługowe, rozwój lokalnych ośrodków usługowych z nastawieniem na obsługę mieszkańców.</p>	<p>Częściowo spójne. Zaleca się koncentrację usług w przestrzeni miejskiej Międzyrzecza.</p>
	<p>5. Dla funkcji mieszkaniowej: zaleca się zachowanie rezerw terenowych pod rozwój funkcji we wszystkich jednostkach osadniczych, podwyższenie jakości mieszkań komunalnych, uzupełnienie istniejącej zabudowy.</p>	<p>Częściowo spójne. Zaleca się koncentrację rozwoju funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej w przestrzeni miejskiej. Zaleca się moderowanie procesów osadniczych w sposób zapewniający optymalny rozwój, w tym przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy.</p>
	<p>6. Dla funkcji turystycznej: rozwój w oparciu o liczne walory historyczne i przyrodnicze, wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych oraz na teren dawnego obozu jenieckiego poprzez realizację na jego obszarze centrum kulturowego, wykorzystanie dolin rzek, stworzenie szlaków turystycznych.</p>	<p>Częściowo spójne. Zaleca się wzmocnienie potencjału usługowego Międzyrzecza, jako miejsca obsługi ruchu turystycznego.</p>

Wymiar	Zakres interwencji przedstawiony w SUIKZP	Spójność z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030
2. Ochrona środowiska i jego zasobów	<p>1. Ochroną obejmuje się ustanowione na terenie miasta i gminy formy ochrony przyrody.</p> <p>2. Postuluje się stosowanie zabiegów redukujących lub minimalizujących negatywny wpływ funkcjonowania inwestycji na powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, gleby oraz oddziaływania hałasu, promieniowania elektromagnetycznego.</p> <p>3. Prowadzenie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, ochrony zasobów surowców mineralnych i wód podziemnych oraz zachowania właściwej retencji terenowej.</p>	<p>Spójne.</p> <p>Częściowo spójne. Postuluje się zwrócenie uwagi na oddziaływanie skutków inwestycji na kwestie bioróżnorodności.</p> <p>Spójne.</p>
3. Ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.	<p>1. Ochroną obejmuje się obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa lubuskiego, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa lubuskiego, obiekty objęte ewidencją konserwatorską, udokumentowane stanowiska archeologiczne znajdujące się w ewidencji zabytków.</p> <p>2. Wyznacza się strefę „A” ochrony konserwatorskiej obejmującą obszar średniowiecznego ośrodka miejskiego oraz jako postulowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strefa „B” – ochrony wartości kulturowych, - Strefa „E” – ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów, - Strefa „K” – ochrony krajobrazu naturalnego, - Strefa „W” – ochrony stanowisk archeologicznych. 	<p>Spójne.</p> <p>Spójne.</p>
4. Gospodarowanie i użytkowanie terenu	<p>1. Infrastruktura komunikacyjna:</p> <p>a) Poprawa stanu technicznego dróg poprzez przebudowę, remonty i rozbudowę,</p>	<p>Częściowo spójne. Postuluje się zwrócenie uwagi na potencjał rozwoju połączeń kolejowych, w tym tzw. Magistrali Zachodniej.</p>

Wymiar	Zakres interwencji przedstawiony w SUIKZP	Spójność z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030
	<p>b) Budowa północno-wschodniej obwodnicy Międzyrzecza.</p> <p>2. Infrastruktura techniczna:</p> <p>a) Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Ponadto przewiduje się alternatywne sposoby gospodarki ściekami dla pojedynczych posesji, do których doprowadzenie kanalizacji będzie zbyt kosztowe.</p> <p>b) Prowadzenie gospodarki w oparciu o założenia Planu Gospodarki Odpadami.</p> <p>c) Inwestycje związane z budową i przebudową linii energetycznych na terenie miasta i gminy.</p> <p>d) Rozwój sieci telefonicznej.</p> <p>e) Preferowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej.</p>	<p>Postuluje się ujęcie kwestii dot. wyprowadzania ruchu z centrum miasta. Należy zwrócić uwagę na potencjał rozwoju dróg i ścieżek rowerowych oraz kontekst ponadlokalny podejmowanych działań.</p> <p>Częściowo spójne.</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że Gmina zamierza w pełni dokończyć kanalizację swojej przestrzeni. Strategia nie porusza kwestii linii energetycznych (nie jest to zadanie gminy).</p> <p>Postuluje się zwrócenie uwagi na konieczność wspierania rozwoju dostępu do internetu szybkich prędkości.</p> <p>Postuluje się wskazanie konieczności zwiększania zasięgu podłączenia obiektów mieszkalnych do sieci ciepłowniczej.</p>

Źródło: opracowanie własne

Obszary strategicznej interwencji w Gminie Międzyrzecz

Polityka rozwoju Gminy Międzyrzecz w wymiarze przestrzennym nie zakłada szczególnej koncentracji wybranych działań lecz podział funkcjonalny, który uwarunkowany jest w największym stopniu przez atrakcyjność inwestycyjną, rozwój funkcji turystycznej (czas wolny) oraz mieszkaniowej. Zakłada się zrównoważony rozwój przestrzeni gminy. **Tym samym nie wskazuje się obszarów strategicznej interwencji na terenie gminy.** Gmina dążyć będzie do niwelowania dysproporcji rozwojowych, które wynikają przede wszystkim z rozwoju infrastruktury technicznej oraz społecznej. Problemy środowiskowe w gminie będą rozwiązywane w skali całej jej przestrzeni. Dotyczy to zarówno kwestii związanych z powietrzem, jak też wodą, czy też gospodarką odpadami.

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ

7.1. Zasady wdrażania i monitoringu

Strategia Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym Gminy, wyznaczającym kierunki działań, które sukcesywnie powinny być wdrażane. Jest dokumentem komplementarnym do Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, tj. stanowi uzupełnienie i rozwinięcie założeń rozwojowych regionu w wymiarze lokalnym. Spójność planowania na poziomie regionalnym i lokalnym jest kluczowa dla powodzenia realizacji zamierzeń rozwojowych w gminie Międzyrzecz.

Strategia Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 jest dokumentem wyjściowym dla szeregu polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi, promocją gminy, rewitalizacją, ochroną środowiska. Jest dokumentem, który powinien być realizowany ponad podziałami politycznymi, angażując wszelkie możliwe zasoby i środki. Ukierunkowany jest na podnoszenie jakości życia mieszkańców, powinien być co do zasady wdrażany bez względu na kadencyjność władz samorządowych. Strategia bazuje bowiem na szczegółowej diagnozie społeczno-gospodarczej i uwzględnia uwarunkowania przestrzenne rozwoju gminy. Model rozwoju gminy opiera się na faktach oraz zdiagnozowanych potrzebach mieszkańców.

Kluczowym aspektem zarządzania realizacją Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 jest system wdrażania i monitoringu, który opierać będzie się na strukturze organizacyjnej i instytucjonalnej Gminy oraz na lokalnym partnerstwie.

Do podmiotów wdrażających Strategię należeć będzie:

- **Rada Miejska w Międzyrzeczu** – uchwalająca Strategię, pełniąca nadzór nad realizacją Strategii, uwzględniająca jej ustalenia przy tworzeniu budżetu oraz Wieloletniej Prognozy Finansowej, uchwalająca zmiany zapisów Strategii, planów zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Międzyrzecz,
- **Burmistrz Międzyrzecza** – podejmujący bieżące decyzje realizacyjne, przygotowujący materiały informacyjne i decyzyjne dla Rady, prowadzący działania informacyjno-promocyjne,
- **Koordinator Strategii**, gromadzący dokumentację związaną z pracami nad Strategią oraz informacje określające postępy w jej realizacji w formie sprawozdań z wykonania Strategii (przygotowywane co dwa lata),

- **Podmioty realizujące poszczególne zadania opisane w Strategii**, wykonujące przyjęte zadania i opracowujące sprawozdania dotyczące tych zadań dla Koordynatora Strategii.

Monitorowanie realizacji Strategii polegać będzie na zbieraniu informacji i analizowaniu poziomu zbieżności podejmowanych działań z określonymi w Strategii kierunkami (przypisanie inwestycji/projektu do poszczególnych kierunków działań). Uzupełnieniem monitoringu opierającego się na produktach będzie analiza wskaźnikowa, odnosząca się do wizji/wyzwań rozwoju. Monitoring będzie dokonywany co dwa lata: tj. w 2024, 2026, 2028, 2030 roku.

System monitoringu stanowić będzie podstawę do ewaluacji i oceny stopnia aktualności Strategii. Aktualizacja Strategii możliwa będzie w przypadku stwierdzenia istotnych zmian uwarunkowań rozwojowych gminy Międzyrzecz.

7.2. Ramy finansowe i źródła finansowania

Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030:

- środki budżetu gminy,
- środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne fundusze zewnętrzne – np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu powiatu – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne, np. fundusze celowe,
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców.

Danych nt. zdolności finansowania działań rozwojowych realizowanych przez Gminę Międzyrzecz dostarczają informacje nt. wysokości wydatków majątkowych. W okresie od 2012 do 2020 Gmina Międzyrzecz przeznaczala na wydatki majątkowe kwotę od 8,5 mln zł w 2012 roku do 20,5 mln zł w 2020 roku. Oznacza to, że w tym okresie wydatki majątkowe wzrosły zauważalnie. Średniorocznie

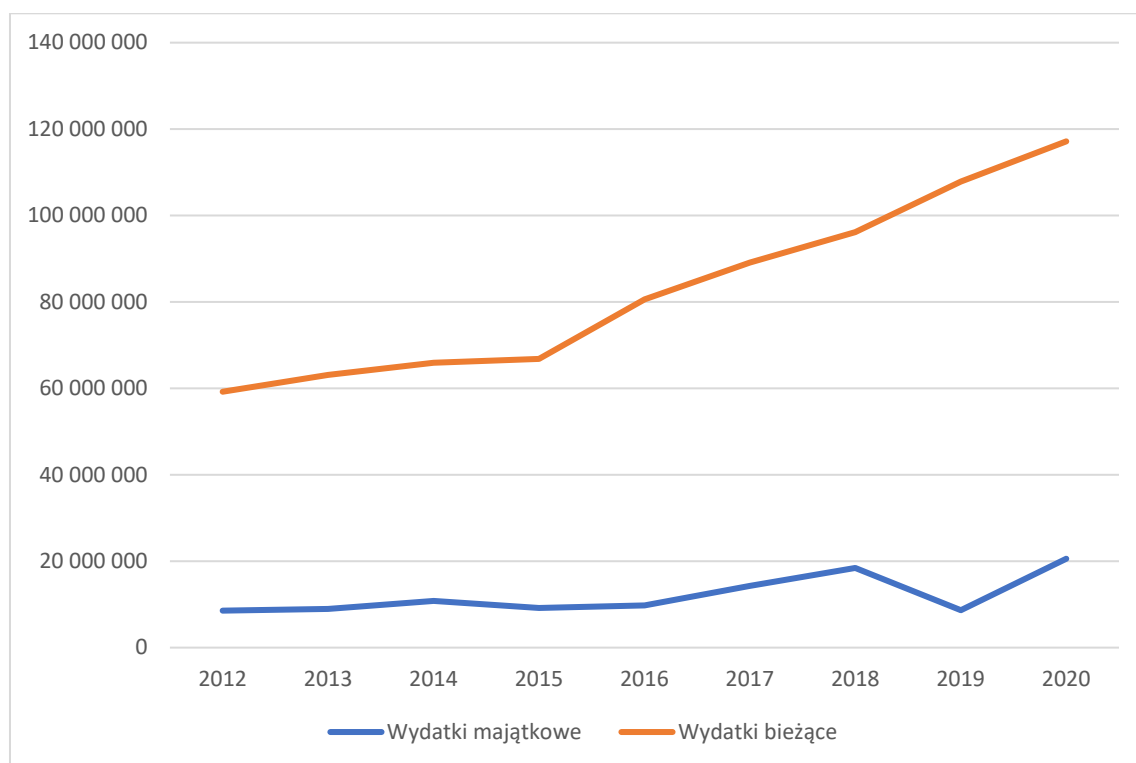
na działania rozwojowe Gmina przeznaczala około 12 mln zł, w tym wyraźnie wyższe wydatki ponoszone były po 2017 roku.

W tym samym okresie odnotowano wyraźnie wyższy wzrost wydatków bieżących gminy, tj. z poziomu 59,2 mln zł w 2012 do 117,1 mln zł w 2020 roku. Zakłada się, że w perspektywie 2030 roku rosnać będą dochody własne gminy, co związane będzie przede wszystkim ze wzrostem wynagrodzeń oraz lokalizacją na terenie gminy nowych podmiotów gospodarczych. W perspektywie do 2030 roku, mając na uwadze obowiązujące i wprowadzane przepisy prawne – Polski Ład, obniżenie podatków, zwolnienia z podatków – prognozowanie dochodów własnych gminy jest bardzo trudno – co więcej mogą się zmniejszać w odniesieniu do dotychczasowych trendów. Ponadto wzrost wydatków bieżących, wysoka inflacja, wysokie oprocentowanie kredytów – przyczyni się może do braku środków na wydatki majątkowe.

W perspektywie 2030 roku realnie wydaje się być osiągnięcie poziomu wydatków majątkowych obserwowanych w okresie poprzedzającym realizację Strategii, pod warunkiem lub z zastrzeżeniem podtrzymania dotychczasowej dynamiki wzrostu gospodarczego, wzrostu płac i jednocześnie niższej od wzrostu gospodarczego inflacji. Przy takim założeniu algorytm wskazuje, że na wydatki majątkowe Gmina Międzyrzecz może przeznaczać kwoty rzędu 15,5 mln zł w skali roku.

Przewiduje się, że w takim układzie w perspektywie 2030 roku Gmina Międzyrzecz na działania rozwojowe (wydatki majątkowe) przeznaczyć może kwotę około 140 mln zł. Jednocześnie mając na względzie duże ryzyko negatywnych zjawisk, wpływających docelowo na budżet samorządów lokalnych, kwota ta może wynieść nawet o połowę mniej, czyli około 70 mln zł.

Wykres 2. Wydatki majątkowe oraz bieżące gminy Międzyrzecz w okresie od 2012 do 2020 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne podstawie danych GUS

7.3. Wytyczne dla sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 jest dokumentem wyjściowym dla szeregu polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi, ochroną środowiska.

Poniżej przedstawiono informację nt. aktualności wytycznych z poziomu lokalnego polityk rozwoju.

Tabela 9. Ocena aktualności lokalnych planów i polityk rozwoju Gminy Międzyrzecz

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uzasadnienie
1.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Międzyrzecz	Aktualne	Uchwała nr XXVI/231/20 z dnia 27.10.2020 w sprawie przyjęcia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Międzyrzecz

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uzasadnienie
2.	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Międzyrzecz	Konieczność aktualizacji	Uchwała Nr IX/80/15 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu z dnia 24 czerwca 2015 roku
3.	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Międzyrzecz na lata 2020-2024 z perspektywą na lata 2025-2028	Aktualny	Uchwała Nr XXVI/234/20 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu z dnia 27.10.2020 roku
4.	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Międzyrzecz na lata 2012 – 2032	Aktualny	Uchwała Nr XXVI/208/12 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu z dnia 28.12.2012 roku
5.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Międzyrzecz na lata 2014 – 2020	Nieaktualna	Uchwała Nr XLVI/413/14 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu z dnia 30.10.2014 roku
6.	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Gminy Międzyrzecz	Aktualny	Uchwała Nr XLIII/405/17 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu z dnia 28.11.2017 roku
7.	Lokalny Program Rewitalizacji	Aktualny, z zaznaczeniem okresu obowiązywania do 31.12.2023	Uchwała NR XL/392/21 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu z dnia 3 sierpnia 2021,

Źródło: opracowanie własne

7.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W tym rozdziale przedstawiono wytyczne odnoszące się do systemu monitoringu. System monitoringu stworzony został z myślą o stałej obserwacji zmian zachodzących w przestrzeni gminy, które można powiązać z zakresem prowadzonej interwencji publicznej.

System monitoringu opiera się na następujących danych:

- **Wskaźniki produktu** – odnoszące się do kierunków działań. Jest to swoista lista sprawdzająca, odnosząca się do działań, projektów, inwestycji, przedsięwzięć, które podejmowane będą

przez lub z inicjatywy Gminy Międzyrzecz, które można przypisać do poszczególnych kierunków działań Strategii. Lista wskaźników produktu umożliwia faktyczne śledzenie postępów realizacji Strategii. Punktem wyjścia będą dane dla 2022 roku. Kluczowe dla pomiaru w oparciu o wskaźniki produktu będzie zorganizowanie systemu pozyskiwania danych pochodzących z rozproszonego systemu. Jednocześnie przy doborze wskaźników kierowano się zasadą możliwości pozyskania danych przez zasoby gminne. Większość wskaźników to faktycznie dane i informacje nt. realizowanych inwestycji i projektów przez Gminę lub podmioty publiczne. Dane pochodzą z różnych wydziałów i instytucji, dlatego ważne jest zbudowanie wewnętrznego systemu komunikacji.

- **Wskaźniki rezultatu** – odnoszące się do wizji i wyzwań rozwojowych i oceniające oczekiwane efekty realizacji polityki rozwoju Gminy Międzyrzecz.

Tabela 10. Wskaźniki rezultatu

Rezultat	Wskaźnik	Źródło	Wartość wyjściowa	Wartość końcowa 2030 r.
Ochrona środowiska	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	GUS	90,9% (2020 rok)	Powyżej 95,0%
	Ocena stanu środowiska	GIOŚ	-	Dobra ocena komponentów ochrony środowiska wg raportów i stanie środowiska w województwie lubuskim
Rozwój oferty mieszkaniowej gminy	Liczba mieszkań	GUS	9 569 (2019 rok)	Wartość wyższa o 15% w stosunku do 2019 roku
Stabilna sytuacja demograficzna	Liczba mieszkańców gminy	GUS	24 657 (2020 rok)	Wartość nie mniejsza niż 97,5% stanu z 2020 roku
Zwiększenie dochodów budżetowych gminy	Udział w podatku z PIT	GUS	24,0 mln zł (2020 rok)	Wartość wyższa o 50% w stosunku do 2020 roku
	Dochody własne na 1 mieszkańca	GUS	2948 zł (2020 rok)	Wartość wyższa o 50% w stosunku do 2020 roku
Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej	Podatek od nieruchomości	GUS	20 mln zł (2020 rok)	Wartość wyższa o 50% w stosunku do 2020 roku
Wzrost kapitału społecznego	Liczba organizacji pozarządowych realizująca zadania publiczne	UG	-	Wyższa o 20%
	Środki gminy przeznaczone na współpracę z organizacjami pozarządowymi	UG	-	Wyższa o 50%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11. Wskaźniki produktu odnoszące się do realizowanych działań

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
Priorytet 1.1. Gmina dla młodych	1.1.1. Rozwój opieki żłobkowej (nowy obiekt 72 miejsc, podwoi liczbę miejsc).	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba miejsc w żłobkach 	Szt.	UM
	1.1.2. Rozwój opieki przedszkolnej (budowa nowego obiektu w Międzyrzeczu, 150 miejsce).	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba miejsc w przedszkolach 	Szt.	UM
	1.1.3. Wspieranie i rozwijanie budownictwa mieszkaniowego, w tym zasobów komunalnych, TBS, mieszkań dla młodych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkań w zasobach komunalnych, Liczba mieszkań w zasobach TBS 	Szt.	UM
	1.1.4. Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe 	Ha	UM
	1.1.5. Rozwijanie i wdrażanie preferencyjnych rozwiązań wspierających młodych w zamieszkaniu na terenie gminy, np. działki na dobry start.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przekazanych na preferencyjnych warunkach działek dla młodych w ramach programów wspierających 	Szt.	UM
	1.1.6. Rozwijanie i kształtowanie przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej dedykowanej dla rodzin z dziećmi.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Sołectwa 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozwiniętych przestrzeni publicznych dedykowanych rodzinom z dziećmi 	Szt.	UM
Priorytet 1.2. Gmina dla seniorów	1.2.1. Rozwinięcie kształcenia kadr pielęgniarских, przy współpracy z Powiatem Międzyrzeckim.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba absolwentów kierunków pielęgniarских 	Osoba	UM
	1.2.2. Rozwój infrastruktury społecznej oraz rozwiązań wspierających aktywność środowisk seniorskich, np. miejsc	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu, 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozwiniętej infrastruktury na rzecz seniorów 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	spotkań, aktywności, w tym utworzenie nowego domu seniora.	<ul style="list-style-type: none"> Sołectwa, Organizacje pozarządowe 			
	1.2.3. Tworzenie infrastruktury opieki nad osobami starszymi, w tym rozwój mieszkań chronionych wraz z opieką wytchnieniową.	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkańców chronionych 	Szt.	UM
	1.2.4. Rozwój przestrzeni publicznych dedykowanych aktywności seniorów.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz Sołectwa 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozwiniętych przestrzeni publicznych dedykowanych seniorom 	Szt.	UM
	1.2.5. Poszerzenie zakresu oraz dostępności usług opiekuńczych.	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba usług opiekuńczych 	Szt.	UM
	1.2.6. Wspieranie integracji międzypokoleniowej.	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba działań dedykowanych integracji międzypokoleniowej 	Szt.	UM
	1.2.7. Wspieranie organizacji pozarządowych i społecznych działających na rzecz seniorów.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz środowisk seniorskich 	Szt.	UM
	1.2.8. Utworzenie centrum usług społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z usług centrum społecznych 	Szt.	UM
Priorytet 1.3. Aktywni mieszkańcy	1.3.1. Wsparcie działalności oraz potencjału organizacji pozarządowych, w tym poprzez utworzenie inkubatora pozarządowego.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia inkubatora ngo 	Szt.	UM
	1.3.2. Wspieranie rozwoju i aktywności klubów i organizacji sportowych, jako ważnych partnerów rozwoju społecznego gminy.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wpartych z budżetu gminy klubów sportowych 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	1.3.3. Wspieranie rozwoju kadr organizacji pozarządowych, społecznych, klubów sportowych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku w Międzyrzeczu, Międzyrzecki Ośrodek Kultury, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne z budżetu gminy 	Szt.	UM
	1.3.4. Rozwój ekonomii społecznej, w tym bazującej na lokalnych potencjałach i produktach.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób wspartych przez podmioty ekonomii społecznej 	Szt.	UM
	1.3.5. Prowadzenie działań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o strategię rozwiązywania problemów społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z pomocy społecznej 	Osoba	OPS
	1.3.6. Likwidacja barier w dostępności, w tym prowadzenie audytów dostępności.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych 	Szt.	UM
	1.3.7. Aktywna integracja migrantów, w tym poprzez działania kulturalne, edukacyjne, naukę języka polskiego.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu, Placówki oświatowe, Międzyrzecki Ośrodek Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba działań wspierających integrację migrantów 	Szt.	UM
	1.3.8. Rozwój marki gminy, w tym opracowanie systemu identyfikacji wizualnej wraz z logo.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Istniejący system identyfikacji wizualnej 	Szt.	UM
	1.3.9. Wspieranie integracji społecznej mieszkańców gminy, w tym poprzez rozwój infrastruktury, np. miejsc spotkań.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Sołectwa, Organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartej infrastruktury miejsc integracji społecznej 	Szt.	UM
	1.3.10. Kształtowanie tożsamości lokalnej, np. poprzez lekcje historii lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> Międzyrzecki Ośrodek Kultury Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba działań z zakresu kształtowania tożsamości lokalnej 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
Priorytet 1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego	1.4.1. Rozwój oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych.	<ul style="list-style-type: none"> Międzyrzecki Ośrodek Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z oferty Międzyrzeckiego Ośrodka Kultury 	Osoba	MOK
	1.4.2. Pobudzanie aktywności kulturalnej, w tym na obszarach wiejskich.	<ul style="list-style-type: none"> Międzyrzecki Ośrodek Kultury, Sołectwa, Organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba działań z zakresu pobudzania aktywności kulturalnej 	Szt.	MOK
	1.4.3. Rozwój miejsc aktywności i rekreacji, bazujących na lokalnych zasobach przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych, w tym tworzenie „otwartych basenów” i kąpielisk, budowa kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego na terenie byłego stadionu w Obrzycach.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych, rozwiniętych miejsc aktywności i rekreacji 	Szt.	UM
	1.4.4. Tworzenie miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży, np. parków linowych, skate parków, pump tracków.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku w Międzyrzeczu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonej infrastruktury i miejsc na rzecz aktywności dzieci i młodzieży 	Szt.	UM
	1.4.5. Kształtowanie przestrzeni i miejsc wspierających aktywność osób młodych, w tym wspieranie oddolnych inicjatyw młodzieżowych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku w Międzyrzeczu, Organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych oddolnych inicjatyw młodzieżowych 	Szt.	UM
Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą	1.5.1. Kontynuowanie i dokończenie budowy kanalizacji sanitarnej gminy.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Długość rozwiniętej infrastruktury kanalizacyjnej 	M	UM
	1.5.2. Podnoszenie estetyki przestrzeni gminy, np. poprzez porządkowanie gospodarki odpadami (chowane śmietniki), utrzymanie czystości i ładu przestrzennego.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba miejscowości, w których realizowano działania z zakresu podnoszenia estetyki 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	1.5.3. Zwiększanie zasięgu sieci ciepłowniczej, w tym systematyczne podłączanie do sieci budynków wielorodzinnych oraz modernizacja sieci ciepłowniczych kanałowych na preizolowane..	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podłączonych budynków do sieci ciepłowniczej 	Szt.	UM
	1.5.4. Ograniczanie niskiej emisji, w tym poprzez działania realizowane przez instytucje publiczne oraz wsparcie osób prywatnych w zakresie systemów grzewczych oraz odciążenie z ruchu pojazdów centrum Międzyrzecza, w tym likwidacja nieefektywnego źródła ciepła – w 6 gminnych kotłowni opalanych węglem i budowa odnawialnych źródeł ciepła - gazowego z kogeneracją lub pompy ciepła z instalacją fotowoltaiczną, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z montażem.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych systemów grzewczych w obiektach publicznych 	Szt.	UM
	1.5.5. Wspieranie rozwoju niskoemisyjnej komunikacji publicznej, w szczególności w obrębie miasta.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba niskoemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej w gminie Międzyrzecz 	Szt.	UM
	1.5.6. Rozwijanie potencjału odnawialnych źródeł energii, w tym na potrzeby energetyczne gminy, m. in. poprzez montaż OZE na budynkach użyteczności publicznej.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba gminnych obiektów publicznych korzystających z OZE 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	1.5.7. Prowadzenie edukacji ekologicznej.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba działań (akcji) z zakresu edukacji ekologicznej 	Szt.	UM
	1.5.8. Rozwój terenów zielonych oraz miejsc charakteryzujących się dużą bioróżnorodnością, np. ogrodów kieszonkowych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych parków kieszonkowych 	Szt.	UM
	1.5.9. Wzmocnienie potencjału retencyjnego przestrzeni gminy, w tym poprzez zwiększenie zdolności do zatrzymania wód opadowych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba inwestycji zrealizowanych na rzecz zwiększania potencjału retencyjnego 	Szt.	UM
Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie	1.6.1. Usprawnienie systemu komunikacji drogowej w obrębie Międzyrzecza, w tym budowa wschodniej obwodnicy miasta wraz z przeprawą mostową nad rzeką Obrą, przebudowa mostu nad Obrą przy Osiedlu Kasztelańskim.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Długość wybudowanych dróg, Liczba utworzonych/ zmodernizowanych przepraw mostowych, 	Km Szt.	UM
	1.6.2. Poprawa stanu nawierzchni i parametrów dróg na terenie gminy, w tym we współpracy z Powiatem Międzyrzeckim.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki 	<ul style="list-style-type: none"> Długość zmodernizowanych dróg 	Km	UM
	1.6.3. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowych, w tym poprzez bezpieczne przejścia dla pieszych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych bezpiecznych przejść dla pieszych 	Szt.	UM
	1.6.4. Porządkowanie systemu parkingowego, w szczególności w centrum Międzyrzecza oraz w odniesieniu do rozwoju miejsc przesiadkowych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba utworzonych/ zmodernizowanych parkingów publicznych 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	1.6.5. Dążenie do uporządkowania właścicielskiego dróg na terenie gminy.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki 	<ul style="list-style-type: none"> Długość przejętych przez Gminę dróg powiatowych 	Km	UM
	1.6.6. Wspieranie działań w zakresie rozwoju funkcjonalnego systemu komunikacji publicznej, w tym w oparciu o rozwój połączeń kolejowych (np. Magistrała Zachodnia).	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Województwo Lubuskie, Partnerzy samorządowi (gminy i powiaty) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba połączeń kolejowych z Gorzowem Wielkopolskim i Zieloną Górą 	Szt.	UM
	1.6.7. Rozwijanie spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki 	<ul style="list-style-type: none"> Długość utworzonych dróg i ścieżek rowerowych 	Km	UM
Priorytet 1.7. Gmina SMART	1.7.1. Rozwój e-usług oraz podnoszenie dostępności administracji.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba aktywnych e-usług w Urzędzie Miejskim 	Szt.	UM
	1.7.2. Wspieranie zdolności szkół do realizacji nauki w formie zdalnej i przy wykorzystaniu narzędzi teleinformatycznych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych szkół w zakresie teleinformatycznym 	Szt.	UM
	1.7.3. Rozwój inteligentnych narzędzi zarządzania komunikacją.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba inteligentnych rozwiązań wspierających zarządzanie komunikacją 	Szt.	UM
	1.7.4. Wprowadzanie do nauki w szkołach elementów e-usług, lekcji e-administracji.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba szkół realizujących program nauczania z zakresu e-usług 	Szt.	UM
Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje	2.1.1. Tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opracowanych i zaktualizowanych MPZP 	Szt.	UM
	2.1.2. Przebudowa dróg dojazdowych do terenów inwestycyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Długość przebudowanych dróg dojazdowych do terenów inwestycyjnych 	Km	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	2.1.3. Wykorzystanie potencjału utworzonej obwodnicy do kształtowania oferty inwestycyjnej.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów gospodarczych ulokowanych na terenach inwestycyjnych 	Km	UM
	2.1.4. Współpraca przy promocji gminy, w tym poprzez Centrum Obsługi Inwestora.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obsłużonych inwestorów poprzez Centrum Obsługi Inwestora 	Szt.	UM
	2.1.5. Wzmocnienie współpracy z przedsiębiorcami.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba spotkań Władz gminy z przedsiębiorcami 	Szt.	UM
	2.1.6. Wykorzystanie narzędzi partnerstwa publiczno-prywatnego do rozwoju gospodarczego na terenie gminy.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba funkcjonujących na terenie gminy partnerstw publiczno-prywatnych 	Szt.	UM
Priorytet 2.2. Gmina przedsiębiorcza	2.2.1. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu (np. Gorzowski Ośrodek Technologiczny), ukierunkowana na rozwój nowych firm, inkubację, promocję przedsiębiorczości, rozwój ekonomii społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba IOB współpracująca z Gminą 	Szt.	UM
	2.2.2. Edukacja z zakresu przedsiębiorczości.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Instytucje otoczenia biznesu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba szkół realizująca program nauczania z zakresu przedsiębiorczości 	Szt.	UM
	2.2.3. Wzmocnienie i rozwój kanałów i narzędzi sprzedaży produktów lokalnych, w tym poprzez przebudowę targowiska miejskiego.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych przestrzeni pod kątem sprzedaży bezpośredniej 	Szt.	UM
Priorytet 2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy	2.3.1. Wsparcie rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie gminy i powiatu międzyrzeckiego, dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki, Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych przez Gminę szkół ponadpodstawowych 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	2.3.2. Edukacja na rzecz przedsiębiorczości, prowadzona od przedszkola.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzecki, Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przedszkoli realizująca program z zakresu przedsiębiorczości 	Szt.	UM
	2.3.3. Wsparcie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości prowadzonych przez wyspecjalizowane instytucje, np. instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców, przedsiębiorców.	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba aktywnie działających na terenie gminy IOB 	Szt.	UM
	2.3.4. Podnoszenie kompetencji matematycznych i informatycznych oraz językowych w szkołach, w tym poprzez rozwój zaplecza dydaktycznego, zajęcia pozalekcyjne.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Instytucje otoczenia biznesu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba szkół, w których realizowane jest wsparcie kompetencji kluczowych dla kształtowania przedsiębiorczości (matematyka, informatyka, języki obce) 	Szt.	UM
	2.3.5. Wykorzystanie narzędzi społecznej odpowiedzialności biznesu w kształtowaniu edukacji na rzecz przedsiębiorczości i podnoszenia szans rozwoju młodych osób.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Instytucje otoczenia biznesu, Przedsiębiorcy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba firm realizująca działania z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w gminie 	Szt.	UM
Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie	2.4.1. Wzmocnienie potencjału usługowego centrum Międzyrzecz, w tym poprzez ożywienie centrum.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych projektów na rzecz ożywienia centrum Międzyrzecz 	Szt.	UM

Priorytety	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Źródło danych
	2.4.2. Rozwój oferty kulturalnej bazującej na lokalnym potencjale, w tym utworzenie Lubuskiego Muzeum Pożarnictwa, wyeksponowanie historii, np. Żydów z Międzyrzecza.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Międzyrzeczki Ośrodek Kultury, Muzeum Ziemi Międzyrzeczkiej im. Alfa Kowalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób odwiedzających Lubuskie Muzeum Pożarnictwa 	Osoba	UM
	2.4.3. Rozwój turystyki aktywnej, bazującej na lokalnym i ponadlokalnym potencjale przyrodniczym, w tym turystyki rowerowej, pieszej, wodnej.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzeczki, Partnerzy samorządowi, w tym Województwo Lubuskie 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba turystów odwiedzających Międzyrzeczki Rejon Umocnień 	Osoba	UM
	2.4.4. Modernizacja i rozwój atrakcji turystycznych gminy, w tym muzeum fortyfikacji oraz nietoperzy.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzeczki, Partnerzy samorządowi, w tym Województwo Lubuskie 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych i zmodernizowanych atrakcji turystycznych 	Szt.	UM
	2.4.5. Sieciowanie i promocja atrakcji turystycznych gminy oraz w ujęciu funkcjonalnym, w tym na bazie współpracy ponadlokalnej, przy wykorzystaniu interaktywnych narzędzi.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzeczki, Partnerzy samorządowi, w tym Województwo Lubuskie 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba atrakcji turystycznych gminy funkcjonująca w formie sieciowej oferty 	Szt.	UM
	2.4.6. Rozwój małej infrastruktury turystycznej, wspierającej dostępność do miejsc i przestrzeni atrakcyjnych turystycznie, np. parkingów, miejsc odpoczynku.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rozwiniętej małej infrastruktury turystycznej 	Szt.	UM
	2.4.7. Wspieranie rozwoju i sprzedaży produktów oraz usług lokalnych.	<ul style="list-style-type: none"> Gmina Międzyrzecz, Powiat Międzyrzeczki, Partnerzy samorządowi, w tym Województwo Lubuskie 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba produktów lokalnych funkcjonujących w obiegu gospodarczym 	Szt.	UM

Źródło: opracowanie własne

8. SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategia Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Tabela 12. Spójność założeń Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 oraz Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030
<p>CEL STRATEGICZNY 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.</p> <p>1.1 Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji.</p> <p>1.2 Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku.</p> <p>1.3 Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy.</p> <p>1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu.</p> <p>1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji.</p> <p>1.6 Rozwój potencjału turystycznego.</p> <p>1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych.</p>	<p>Cel 1. Dobre miejsce do życia</p> <p>Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą</p> <p>Cel 2. Dobre miejsce dla biznesu</p> <p>Priorytet 2.1. Gmina otwarta na inwestycje</p> <p>Priorytet 2.2. Gmina przedsiębiorcza</p> <p>Priorytet 2.3. Gmina dobrych szans na rynku pracy</p> <p>Priorytet 2.4. Gmina rozwinięta turystycznie</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.</p> <p>2.1 Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi.</p> <p>2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów.</p>	<p>Cel 1. Dobre miejsce do życia</p> <p>Priorytet 1.1. Gmina dla młodych</p> <p>Priorytet 1.2. Gmina dla seniorów</p> <p>Priorytet 1.3. Aktywni mieszkańcy</p> <p>Priorytet 1.4. Dobry dostęp do oferty czasu wolnego</p>

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030
<p>2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia.</p> <p>2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego.</p> <p>2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu.</p> <p>2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej.</p>	
<p>CEL STRATEGICZNY 3. Integracja przestrzenna regionu.</p> <p>3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego.</p> <p>3.2 Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej.</p> <p>3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego.</p> <p>3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu.</p> <p>3.5 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi.</p>	<p>Cel 1. Dobre miejsce do życia</p> <p>Priorytet 1.5. Jakość życia kształtowana przez czyste środowisko i kontakt z przyrodą</p> <p>Priorytet 1.6. Gmina zintegrowana przestrzennie</p> <p>Priorytet 1.7. Gmina SMART</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.</p> <p>4.1 Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna.</p> <p>4.2 Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa.</p> <p>4.3 Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu.</p>	<p>Realizacja założeń celu jest przekrojowa w kontekście ustaleń Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030.</p>

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030
<p>4.4 Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym.</p> <p>4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa.</p>	

Źródło: opracowanie własne

Uzupełnieniem spojrzenia na rozwój regionalny województwa lubuskiego, który zdefiniowany został w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, jest tzw. wymiar terytorialny polityki rozwoju.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 wskazano obszary strategicznej interwencji (tzw. OSI), które obejmują swoim zasięgiem gminę Międzyrzecz. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) są to wskazane w strategii rozwoju przestrzenie, do których w szczególnym stopniu należy kierować interwencję publiczną, obejmującą inwestycje, finansowane z różnych źródeł (w tym gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie). Dotyczy to zarówno obszarów charakteryzujących się największym potencjałem rozwojowym, które mają znaczący wpływ na wzrost konkurencyjności regionu, jak i obszarów o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, które wymagają wsparcia, aby zapobiec ich dalszej marginalizacji. Strategia rozwoju województwa uwzględnia zarówno obszary strategicznej interwencji państwa, które określone zostały w krajowych dokumentach strategicznych tj. średniookresowej strategii rozwoju kraju – Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, jak i wskazuje obszary strategicznej interwencji zidentyfikowane na poziomie regionalnym.⁴

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 wskazano OSI, które obejmują swoim zasięgiem obszar gminy Międzyrzecz.

⁴ Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Tabela 13. OSI wskazane z poziomu krajowego obejmujące swoim zasięgiem gminę Międzyrzecz

OSI wskazane z poziomu krajowego	Zakres planowanych działań
<p>Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (miasto Międzyrzecz)</p> <p>Do grupy tej zaliczono miasta powyżej 20 tys. mieszkańców z wyłączeniem miast wojewódzkich oraz mniejsze, z liczbą ludności pomiędzy 15-20 tys. mieszkańców, będące stolicami powiatów, w których zdiagnozowano niekorzystne tendencje związane z silnym nagromadzeniem problemów oraz utratą funkcji społeczno-gospodarczych i administracyjnych. Przy delimitacji takich miast brano pod uwagę problemy rozwojowe związane ze spadkiem liczby ludności zwłaszcza wykształconej i w wieku produkcyjnym, starzeniem się populacji, niedopasowaniem podaży do popytu na rynku pracy, osłabieniem bazy ekonomiczno-budżetowej samorządów oraz z niewystarczającą dostępnością transportową w tym powiązaniem transportem zbiorowym z innymi miastami i regionami.</p>	<p>W KSRR2030 jako cele dedykowane miastom średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze wskazano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odbudowa bazy gospodarczej, • rozwój przedsiębiorczości oraz inwestycji, • zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, • rewitalizacja, • poprawa jakości zarządzania rozwojem, • poprawa jakości świadczenia usług publicznych.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Tabela 14. OSI wskazane z poziomu regionalnego obejmujące swoim zasięgiem gminę Międzyrzecz

OSI wskazane z poziomu regionalnego	Zakres planowanych działań
<p>Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny</p> <p>Zwrócić należy uwagę na wspólny potencjał dwóch lubuskich miast średnich: Świebodzina i Międzyrzecz, które oddalone są od siebie o ok. 25 km, przy czym łączy je droga ekspresowa S3. Dodatkowo pomiędzy tymi ośrodkami zlokalizowany jest węzeł drogi ekspresowej S3 z autostradą A2. Jest to centralny węzeł komunikacyjny województwa lubuskiego i skrzyżowanie dwóch transeuropejskich korytarzy transportowych: Morze Północne – Bałtyk i Bałtyk – Adriatyk, co czyni ten obszar bardzo atrakcyjnym inwestycyjnie i na którym mogłyby powstać centra przemysłowo-logistyczne.</p>	<p>Uwarunkowania te stwarzają szansę na dynamiczny rozwój gospodarczy obu miast i sąsiadujących terenów. Ze względu na sąsiedztwo tych gmin oraz wyrażaną wolę współpracy, uzasadnione jest wskazanie jednego świebodzińsko-międzyrzeckiego obszaru funkcjonalnego jako OSI ośrodków subregionalnych. Obszarami rozszerzenia współpracy samorządów w ramach MOF świebodzińsko-międzyrzeckiego są również gminy Sulęcín oraz Przytoczna, co związane jest z wyrażoną wolą nawiązania partnerskich relacji obejmujących realizację wspólnych przedsięwzięć w określonych dziedzinach przez władze zainteresowanych gmin. W związku z powyższym gm. Sulęcín, jako ośrodek lokalny, ujęta zostaje jako wchodząca w skład MOF świebodzińsko-międzyrzeckiego. Gmina Przytoczna wskazana zostaje natomiast jako obszar potencjalnego rozszerzenia tego MOF-u (możliwość rozszerzenia MOF świebodzińsko-międzyrzeckiego o gm. Przytoczna wymaga dodatkowego uzasadnienia analizą wskaźnikową).</p> <p>Interwencja skierowana dla miast subregionalnych i lokalnych powinna obejmować m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie (uzbrojenie) terenów inwestycyjnych, • projekty rewitalizacyjne,

OSI wskazane z poziomu regionalnego	Zakres planowanych działań
	<ul style="list-style-type: none"> • poprawę jakości świadczenia usług publicznych, • inwestycje związane z polepszeniem jakości środowiska naturalnego, • podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców, • wspieranie rozwiązań o charakterze smart city, • wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych, • wsparcie infrastruktury mieszkalnictwa.
<p>Obszary wiejskie</p> <p>Obszary wiejskie położone w obszarach funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich i subregionalnych zaliczają się do wcześniej opisanych kategorii OSI, dotyczących miejskich obszarów funkcjonalnych. Nie wyklucza to jednak możliwości korzystania przez te obszary ze środków na rozwój obszarów wiejskich.</p>	<p>Interwencja powinna odpowiadać na specyficzne problemy w poszczególnych gminach. Wsparcia zapobiegającego dalszej marginalizacji wymagają szczególnie obszary wiejskie, charakteryzujące się niskimi wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości, niezadawalającą dostępnością do usług publicznych, słabą jakością infrastruktury technicznej oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną.</p> <p>Interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować będzie w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę

OSI wskazane z poziomu regionalnego	Zakres planowanych działań
	<p>międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzupełnienie infrastruktury technicznej; • zwiększanie dostępności komunikacyjnej; • podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość; • rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji; • wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych; • wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze); • promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe; • odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

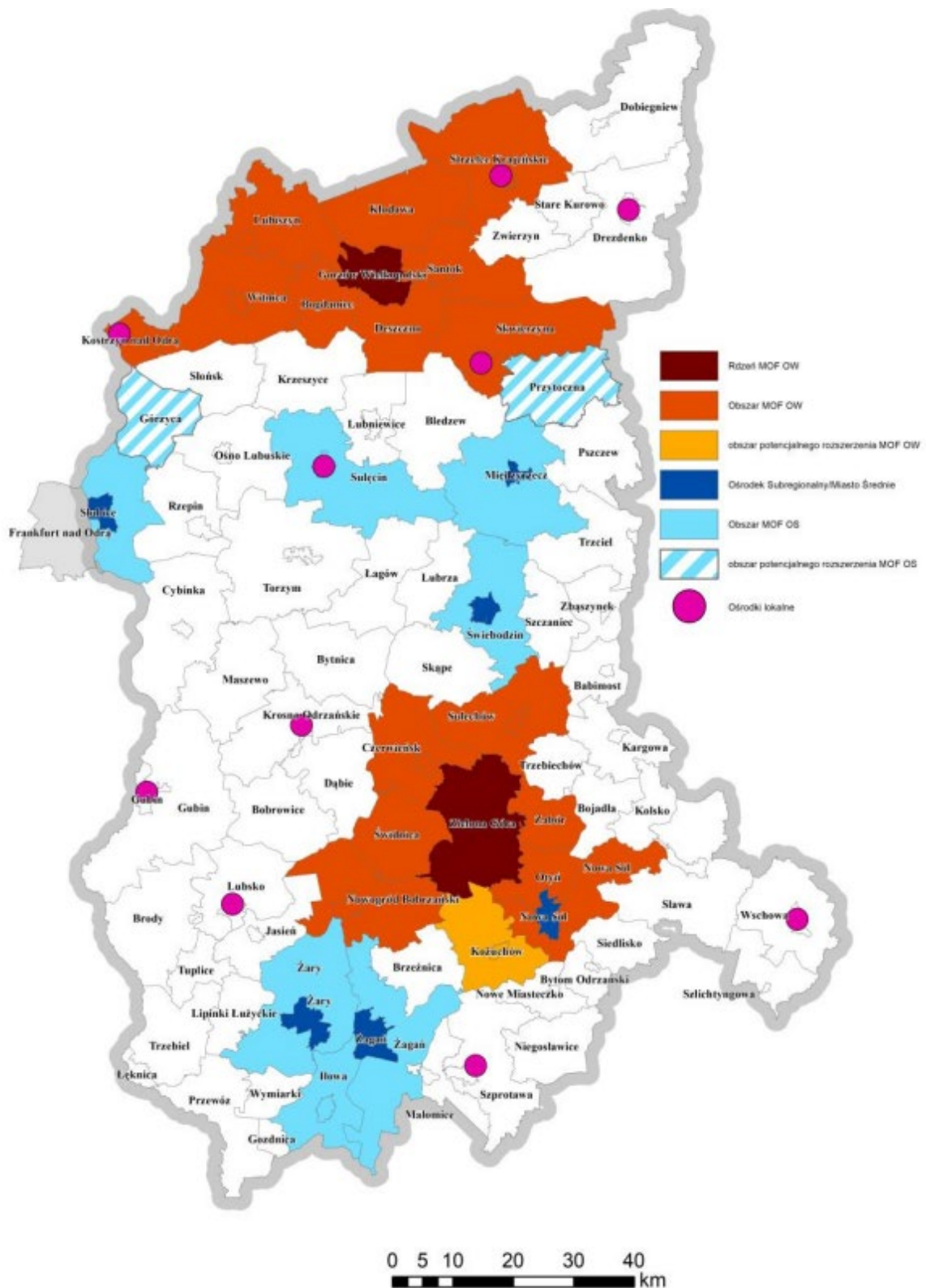
OSI wskazane z poziomu regionalnego	Zakres planowanych działań
<p>Obszary przygraniczne</p> <p>W przypadku obszarów przygranicznych w województwie lubuskim wyróżnić można terytorialnie dwa pasy. Pierwszy obejmuje 10 gmin – Brody, Cybinka, Górzycy, Gubin (gmina miejska), Gubin (gmina wiejska), Kostrzyn nad Odrą, Łęknica, Przewóz, Słubice, Trzebiel bezpośrednio przylegające do granicy, w których występuje silne oddziaływanie transgraniczne.</p> <p>Drugi pas to przygraniczne podregiony gorzowski i zielonogórski (NUTS 3), które obejmują programy współpracy transgranicznej w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Oba podregiony wypełniają cały obszar województwa lubuskiego.</p>	<p>Obszary przygraniczne z jednej strony posiadają specyficzny potencjał rozwojowy wynikający z możliwości bezpośredniej współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczej, wymiany handlowej, kontaktów politycznych czy realizacji projektów transgranicznych. Z drugiej strony problemem jest peryferyjne położenie, słaba krajowa dostępność transportowa oraz zwiększona migracja mieszkańców. Zwrócić uwagę należy również na wysoki poziom konkurencyjności sąsiednich regionów zagranicznych w zakresie płac czy też usług publicznych. Ważnym kierunkiem interwencji polityki regionalnej w stosunku do obszarów przygranicznych jest wspomaganie procesu ich integracji z głównymi obszarami aktywności gospodarczej, dzięki zapewnianiu rozwoju powiązań funkcjonalnych po obu stronach granicy. Wiązać się to powinno m.in. z realizacją projektów infrastrukturalnych i zwiększeniem gęstości połączeń drogowych i kolejowych. Konieczne są ponadto działania na rzecz poprawy standardów życia, wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności obszarów przygranicznych, zarówno w wymiarze ekonomicznym, jak i społecznym poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną, edukację i kulturę.</p>
<p>Obszary zagrożone powodzią</p> <p>Do grupy gmin, które objęte są obszarami szczególnego zagrożenia powodzią zakwalifikowano na terenie województwa lubuskiego 62 gminy.</p>	<p>Na szczególną uwagę zasługuje informowanie o ograniczaniu zagospodarowania na terenach zagrożonych powodzią (OSZP) p=10% i p=1%. Kluczowe jest zachowanie terenów w niezmienionym kształcie</p>

OSI wskazane z poziomu regionalnego	Zakres planowanych działań
Na terenie gminy Międzyrzecz stwierdzono występowanie obszarów o wysokim i średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, tj. obszary szczególnego zagrożenia powodzią p=10% i p=1% (wzdłuż rzeki Obry).	i zagospodarowaniu, nie wprowadzanie nowej zabudowy, zachowanie naturalnej retencji, zachowanie swobodnego przepływu wód powierzchniowych. Działania powinny być ukierunkowane na unikanie zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią. ⁵

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

⁵ Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

Mapa 9. Wymiar terytorialny realizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 w odniesieniu do OSI MOF

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, Uchwała Nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r.

9. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Treść rozdziału zostanie uzupełniona po uwzględnieniu ustaleń z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska oraz Inspekcją Sanitarną.

10. SPIS MAP, RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Mapa 1. Położenie Gminy Międzyrzecz.....	46
Mapa 2. Układ komunikacyjny oraz osadniczy gminy Międzyrzecz	47
Mapa 3. Sieć hydrograficzna	49
Mapa 4. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w gminie Międzyrzecz	51
Mapa 5. Mapa zagrożenia suszą na terenie gminy Międzyrzecz	53
Mapa 6. Obszary Natura 2000.....	54
Mapa 7. Obszary chronionego krajobraz oraz parki krajobrazowe.....	55
Mapa 8. Korytarze ekologiczne	56
Mapa 9. Wymiar terytorialny realizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 w odniesieniu do OSI MOF.....	89
Rysunek 1. Drzewo problemów Gminy Międzyrzecz	22
Rysunek 2. Wyzwania rozwojowe Gminy Międzyrzecz	26
Rysunek 3. Co należy zrobić dla przyszłości Gminy Międzyrzecz: wyniki pracy warsztatowej nad wizją gminy.....	28
Rysunek 4. Cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030	31
Tabela 1. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Międzyrzecz w sferze społecznej	10
Tabela 2. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Międzyrzecz w sferze gospodarczej	16
Tabela 3. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Międzyrzecz w sferze przestrzennej	21
Tabela 4. Wyzwania rozwojowe oraz cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030 ...	32
Tabela 5. Priorytety i działania ujęte w celu 1. Dobre miejsca do życia.....	40
Tabela 6. Priorytety i działania ujęte w celu 2. Dobre miejsca dla biznesu.....	44
Tabela 7. Wymiar przestrzenny realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz 2030	57
Tabela 8. Wymiar i zakres interwencji wskazany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Międzyrzecz	60
Tabela 9. Ocena aktualności lokalnych planów i polityk rozwoju Gminy Międzyrzecz.....	66
Tabela 10. Wskaźniki rezultatu.....	69
Tabela 11. Wskaźniki produktu odnoszące się do realizowanych działań	70
Tabela 12. Spójność założeń Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 oraz Strategii Rozwoju Gminy Międzyrzecz	80
Tabela 13. OSI wskazane z poziomu krajowego obejmujące swoim zasięgiem gminę Międzyrzecz....	83
Tabela 14. OSI wskazane z poziomu regionalnego obejmujące swoim zasięgiem gminę Międzyrzecz	84